

USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE

67

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4309/14**, rješavajući apelaciju **Jerka Ivankovića Lijanovića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, dopredsjednik
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Mirsad Čeman, sudac
Zlatko M. Knežević, sudac
na sjednici održanoj 18. prosinca 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvajaju apelacije **Jerka Ivankovića Lijanovića, Slave Ivankovića Lijanovića, Milorada Bahilja, Joze Slišковиća i Mirjane Šakota**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u dijelu Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. rujna 2014. godine, koje se odnosi na posebne pritvorske razloge iz članka 132. stavak 1. točke a) i c) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine.

Odbijaju se kao neutemeljene apelacije **Jerka Ivankovića Lijanovića, Slave Ivankovića Lijanovića, Milorada Bahilja, Joze Slišковиća i Mirjane Šakota** podnesene protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. rujna 2014. godine i Rješenja broj S1 2 K 010348 14 Krn 6 od 12. rujna 2014. godine u odnosu na ostale aspekte članka

II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Jerko Ivanković Lijanović, Slavo Ivanković Lijanović, Milorad Bahilj, Jozo Slišковиć i Mirjana Šakota (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupaju odvjetnici Nada Dalipagić iz Mostara, Davor Šilić iz Mostara i Jerko Čilić iz Ljubuškog, podnijeli su 26. odnosno 30. rujna 2014. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. rujna 2014. godine i Rješenja Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Krn 6 od 12. rujna 2014. godine. Apelanti su, također, podnijeli zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio puštanje na slobodu apelanata s izdržavanja mjere pritvora određenog navedenim rješenjima Suda BiH do donošenja odluke o apelacijama.

2. Apelacije su registrirane pod br. *AP 4309/14*, *AP 4325/14* i *AP 4328/14*.

3. Apellant Jerko Ivanković Lijanović je 5. studenog 2014. godine posredstvom odvjetnice Vasvije Vidović povukao dopunu apelacije broj *AP 4309/14*, koju je podnio 10. listopada 2014. godine.

4. Apelanti Jozo Slišковиć (*AP 4325/14*) i Mirjana Šakota (*AP 4328/14*) posredstvom odvjetnika Jerka Čilića povukli su 13. studenog 2014. godine zahtjev za donošenje privremene mjere.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatražena je 14. listopada 2014. godine dostava odgovora na apelacije.

6. Sud BiH i Tužiteljstvo dostavili su odgovore na apelaciju 23. i 29. listopada 2014. godine.

7. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se odnose na istu činjeničnu i pravnu osnovu, Ustavni sud je, sukladno članku 32. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. *AP 4309/14*, *AP 4325/14* i *AP 4328/14*, u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem *AP 4309/14*.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Krn 6 od 12. rujna 2014. godine apellantima i drugim osumnjičenim određen je pritvor zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo organiziranog kriminala iz članka 250. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH), u vezi s kaznenim djelima porezne utaje ili prevare iz članka 210. KZBiH i neplaćanja poreza iz članka 211. KZBiH, pranja novca iz članka 209. KZBiH i krivotvorenja ili uništavanja poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz članka 261. stavak 2. Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Pritvor je mogao trajati najduže jedan mjesec od dana lišenja slobode i to do 10. listopada 2014. godine zbog razloga propisanih člankom 132. stavak 1. točke a), b) i c) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH).

10. U obrazloženju rješenja je navedeno da je Tužiteljstvo 11. rujna 2014. godine podnijelo prijedlog za određivanje pritvora apellantima zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret, a da je 12. rujna 2014. godine Tužiteljstvo dostavilo dopunu prijedloga u kojem je nabrojalo i dostavilo dokumentaciju kao dokaze koji potkrepljuju tvrdnje Tužiteljstva iznesene u prijedlogu za određivanje pritvora (dokazi su navedeni na stranici 3. rješenja). Sud BiH je naveo da je, nakon što je pred sudom iznijelo prijedlog za određivanje pritvora, Tužiteljstvo istaklo da se ne protivi tome da se u sudskoj odluci opišu dostavljeni dokumenti, te da ima cilj završiti istragu u razumnom roku, nakon čega će navedena dokumentacija biti dostupna obrani apelanata. Sud BiH je u obrazloženju istakao da se u odnosu na prijedlog Tužiteljstva za određivanje pritvora očitovala obrana apelanata.

11. U pogledu postojanja osnovane sumnje da su apelanati počinili kaznena djela koja su im stavljena na teret, Sud BiH je utvrdio da iz dokaza Tužiteljstva dostavljenih uz prijedlog za određivanje pritvora kao i ostalih dokaza sadržanih u istražnom spisu predmeta, prema ocjeni Suda BiH, proizlazi osnovana sumnja da su apelanati Jerko Ivanković Lijanović i Slavo Ivanković Lijanović kao suvlasnici pravne osobe "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, a to svojstvo je do 2. ožujka 2010. godine, do istupa iz te pravne osobe, imao i osumnjičeni Jozo Ivanković Lijanović, organizirali i rukovodili skupinom za organizirani kriminal, u smislu članka 1. stavak 20. KZBiH, kojoj su pristupili apelanati Milorad Bahilj, Jozo Slišković i Mirjana Šakota kao i M. I. L., V. I., Ž. M., Z. I., D. K., M. Č., S. I. L. i M. G. Prema ocjeni Suda BiH, postoji osnovana sumnja da je spomenuta skupina počinila kaznena djela koja su im stavljena na teret.

12. Sud BiH je naveo da iz dostavljenih dokaza proizlazi da su apelanati Jerko Ivanković Lijanović, Slavo Ivanković Lijanović i osumnjičeni Jozo Ivanković Lijanović, s ciljem vršenja navedenih kaznenih djela, a uz prethodni dogovor, kako se osnovano sumnja, organizirali osnivanje pravnih osoba MI-MO d.o.o. Mostar, "Farmer" d.o.o. Široki Brijeg, "Farmko" d.o.o. Široki Brijeg i "ZD.I-Produkt" d.o.o. Široki Brijeg s minimalnim osnivačkim ulogom od 2.000,00 KM, s kojima zaključuju ugovore o zakupu poslovnih prostorija i proizvodnih pogona, te, kako to proizlazi iz izvješća Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) od 3. rujna 2014. godine, daju pravo korištenja licence, procijenjene vrijednosti na preko sedam miliona KM, bez naknade, i organiziraju poslovanje tako što je pravna osoba "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, kako se osnovano sumnja, na spomenute pravne osobe u cijelosti prenijela svoju proizvodnju, sa ili bez naknade, za razdoblja za koja su te pravne osobe poslovale, a u kojim se kao osnivači i ravnatelji pojavljuju osobe koje su ili rodbinski povezane ili su bili uposlenici u nekoj od tvrtki "Lijanovići". Dalje je navedeno da na povezanost navedenih pravnih osoba ukazuje činjenica da spomenute pravne osobe posluju izvjesno razdoblje, zatim prestaju s radom, prodaju sve zalihe sirovina, repromaterijala i opreme novoj pravnoj osobi na koju ugovorom o cesiji prenose i svoja potraživanja i obveze, izuzev poreznih. Nova pravna osoba, kako se prema mišljenju Suda BiH osnovano sumnja, nastavlja obavljati djelatnost u istim poslovnim prostorijama koje su u vlasništvu pravne osobe "Lijanovići", na temelju ugovora o zakupu koji suvlasnici pravne osobe "Lijanovići" zaključuju s osobom ovlaštenom za zastupanje u toj novoj pravnoj osobi, u pravilu istog dana kada raskidaju ugovor s prethodnom pravnom osobom, i koja nastavlja poslovanje prethodne pravne osobe preuzimajući i uposlene. Dalje je utvrđeno da iz izvješća o provedenoj istrazi proizlazi da se prilikom preuzimanja djelatnosti nove pravne osobe mijenja samo naziv pravne osobe, a ne i stvarni vlasnik. Međutim, kako je dalje navedeno, zbog prestanka obavljanja djelatnosti prethodne pravne osobe, te neizmirenih kreditnih obveza, računi ranijih pravnih osoba kao poreznih obveznika za iznose prijavljenog, a neplaćenog PDV-a, blokirani su, a kako oni ne posjeduju više ni imovinu ni bilo kakva sredstva, isključena je mogućnost prinudne naplate. Zbog navedenog, kako je naveo Sud BiH, osnovano se sumnja da je realizirana utaja poreza u višemilijunskim iznosima. Sud BiH je na str. od 15. do 19. rješenja naveo dokaze iz kojih, prema ocjeni Suda BiH, proizlazi osnovana sumnja da su apelanati kao članovi skupine za organizirani kriminal u kojoj su imali određene uloge kao vlasnici ili ravnatelji predmetnih pravnih osoba počinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret. Sud BiH je istakao da iz dokumentacije navedenih pravnih osoba proizlazi osnovana sumnja da navedeni način organiziranja proizvodnje nije bio samo usmjeren na neplaćanje PDV-a, već i na stjecanje prava na povrat PDV-a prema izlaznim fakturama koje su ispostavljale prethodne tvrtke. Nove pravne osobe ("Farmer" d.o.o. Široki Brijeg, "Farmko" d.o.o. Široki Brijeg, "ZD.I-Produkt" d.o.o. Široki Brijeg) koje preuzimaju proizvodnju prihvaćaju fakture s obračunatim PDV-om prethodnih tvrtki koje prestaju postojati, iako je u pitanju neoporezivi prijenos istog proizvodnog procesa, na temelju kojih su ostvarili pravo na povrat PDV-a.

13. Imajući u vidu odredbe članka 47. ZKPBiH, Sud BiH je zaključio da je Tužiteljstvo u konkretnom slučaju postupilo u cijelosti sukladno navedenoj zakonskoj odredbi dostavivši dokaze koji potkrepljuju prijedlog za određivanje pritvora, radi procjene zakonitosti pritvora, a o čemu su obaviješteni i apelanati i njihovi branitelji. S obzirom na to da je riječ, kako je utvrdio Sud BiH, o dokazima za koje je Tužiteljstvo ocijenilo

da bi njihovo otkrivanje obrani u konkretnoj fazi postupka moglo ugroziti ciljeve istrage, Sud BiH je, na zahtjev Tužiteljstva, postupio sukladno odredbi članka 47. stavak 1. ZKPBiH, odnosno braniteljima je uskratio uvid u dokaze. Dalje je istaknuto da je Tužiteljstvo u obrazlaganju prijedloga za pritvor obrazložilo i sadržaj dokaza u mjeri u kojoj ne bi bili ugroženi ciljevi istrage.

14. Sud BiH je zaključio da iz prezentiranih činjenica proizlazi zaključak da postoji dovoljno dokaza za postojanje osnovane sumnje da su apelanti učinili radnje koje im se stavljaju na teret, a što je osnovni uvjet za određivanje pritvora.

15. U odnosu na posebne pritvorske razloge iz članka 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH, Sud BiH je utvrdio da u konkretnoj fazi postupka postoji opasnost od bjekstva, te je s tim u vezi ocijenio utemeljenim prijedlog Tužiteljstva za određivanje pritvora prema navedenoj odredbi. Sud BiH je imao u vidu da svi apelanti, uz državljanstvo BiH, imaju i državljanstvo Republike Hrvatske, koja prema svojim ustavnim jamstvima ne izručuje svoje državljane radi procesuiranja u drugim državama, kao i da navedena okolnost sama po sebi ne predstavlja razlog za pritvor po toj osnovi. Međutim, Sud BiH je smatrao da je navedenu okolnost posjedovanja državljanstva Republike Hrvatske nužno promatrati u vezi s ostalim okolnostima. Istaknuto je da se istraga vodi zbog teških kaznenih djela za koja su zapriječene visoke zatvorske kazne, te da bi apelanti suočeni s dokazima na kojima se temelji osnovana sumnja da su počinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret mogli, u namjeri da onemoguće uspješno okončanje istrage, a time i eventualno daljnje kazneno procesuiranje, boravak na slobodi iskoristiti za bjekstvo u susjednu državu i na taj način bi postali nedostupni tijelima kaznenog gonjenja BiH. Sud BiH je naveo da apelanti žive u blizini granice s Republikom Hrvatskom, te da su, kako se osnovano sumnja, vršenjem kaznenih djela pribavili značajnu imovinsku korist, što, prema ocjeni Suda BiH, ukazuje na moguću nesmetan boravak i egzistenciju izvan BiH. Ocjenjujući sve navedeno, Sud BiH je našao utemeljenim prijedlog Tužiteljstva za određivanje pritvora prema članku 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH.

16. U odnosu na poseban pritvorski razlog iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH, Sud BiH je utvrdio da su ispunjeni uvjeti koje propisuje ta odredba jer postoji osnovana bojazan da će apelanti boravkom na slobodi i utjecajem na svjedoke uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze i tragove važne za kazneni postupak. Sud BiH je posebno ocijenio prirodu kaznenih djela zbog kojih se vodi istraga, činjenicu da su djela počinjena u okviru organizirane skupine koja je djelovala duže razdoblje, a čiji su članovi usko povezani rodbinskim ili dugogodišnjim poslovnim vezama. Dalje je istaknuto da u rasvjetljavanju kaznenih djela Tužiteljstvo provodi obimnu i kompleksnu istragu i poduzima napore na osiguranju dokaza koji bi mogli biti od odlučujućeg značaja za njezino uspješno okončanje, te da u konkretnom slučaju dokaze od nesumnjive važnosti čini dokumentacija o poslovanju predmetnih pravnih osoba, a koja može biti predmet uništenja. Da bi se razjasnila činjenica o postojanju ili nepostojanju dokumentacije tvrtke MI-MO d.o.o. Mostar, koja je bila uskladištena u prostorijama tvrtke "Velmos", posebno zbog toga što su oprečne tvrdnje Tužiteljstva i obrane apelanata o toj činjenici (obrana navodi da je dokumentacija uništena prilikom urušavanja objekta pod teretom snijega, a Tužiteljstvo izražava sumnju da takva dokumentacija postoji i da je sakrivena, što potkrepljuje činjenicom da se javio svjedok s podacima o toj dokumentaciji), navedeno je da je nužno osigurati uvjete i spriječiti svaki utjecaj na mogućnost iznalaženja te dokumentacije. U odnosu na apelanaticu Mirjanu Šakota koja je

vlasnica knjigovodstvene tvrtke "Kora fin" koja je vodila knjigovodstvo za sve pravne osobe uključene u vršenje kriminalnih radnji obuhvaćenih istragom, Sud BiH je zaključio da se može utemeljeno pretpostaviti da je apelanatici dostupna određena financijska dokumentacija, za čije uništenje imaju interes ne samo organizatori skupine, članovi obitelji Ivanković Lijanović koji su, kako se osnovano sumnja, stvarni vlasnici pravnih osoba čije je poslovanje predmet konkretne istrage, nego i sama apelanatica i ostali osumnjičeni koji su u dogovoru i prema uputama organizatora obavljali kriminalne aktivnosti.

17. Sud BiH je naveo da je Tužiteljstvo u prijedlogu za određivanje pritvora utemeljeno ukazalo na to da je u nastavku istrage planirano saslušanje velikog broja svjedoka o okolnostima poslovanja predmetnih pravnih osoba, tj. saslušanje oko 100 svjedoka. S obzirom na to da priroda kaznenih djela upućuje na involviranost većeg broja osoba u njihovo izvršenje, prema ocjeni Suda BiH, nužno je spriječiti da apelanti, prije nego što izjave navedenih potencijalnih svjedoka ili osumnjičenih budu osigurane, stupe u kontakt s tim osobama, te utječu na svjedoke da daju iskaze na određeni način, a s ciljem isključivanja ili umanjivanja svoje kaznene odgovornosti. Prema ocjeni Suda BiH, navedeno se sa sigurnošću može osigurati u konkretnoj fazi istrage jedino zadržavanjem apelanata u pritvoru.

18. Ocjenjujući fazu u kojoj se istraga nalazi, kao i činjenicu da Tužiteljstvu tek predstoji obiman proces osiguranja dokaza, odnosno saslušanja svjedoka i provođenja drugih radnji dokazivanja, na što je Tužiteljstvo ukazalo samim prijedlogom, Sud BiH nalazi da je u konkretnom momentu nužno poduzeti sve potrebne korake kako bi se zaštitio kazneni postupak, odnosno kako bi se osiguralo nesmetano i efikasno vođenje i okončanje istrage u konkretnoj kaznenopravnoj stvari. S tim u vezi, Sud BiH nalazi potrebnim istaći i da je u toj fazi postupka, kada je sasvim očito da dokazi u postupku još uvijek nisu osigurani, stupanj uvjerenja koji mora postojati u odnosu na egzistiranje okolnosti koje ukazuju na opravdanost mjere pritvora zbog razloga propisanih u članku 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH zasigurno manji u odnosu na onaj stupanj bojazni koji mora postojati u daljnjem tijeku postupka, odnosno nakon okončanja istrage.

19. Sud BiH je utvrdio da je utemeljen i prijedlog Tužiteljstva za određivanje pritvora apelanatima i na temelju posebnog pritvorskog razloga propisanog u članku 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH. U pogledu objektivnog uvjeta propisanog navedenom zakonskom odredbom, a koji se tiče visine zapriječene kazne, Sud BiH je utvrdio da je taj uvjet nesumnjivo ispunjen, jer se protiv apelanata vodi istraga zbog djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. U pogledu naročitih okolnosti, a što predstavlja drugi uvjet koji kumulativno mora biti ispunjen, Sud BiH je, rukovodeći se svojim diskrecijskim pravom za utvrđivanje i vrednovanje tih okolnosti, utvrdio da sve okolnosti konkretnog slučaja koje se ogledaju u prirodi djela, brojnosti radnji izvršenja, kontinuiranosti u njihovom poduzimanju, mreži kontakata i čvrstoj povezanosti kako međusobno tako i s članovima skupine, te njihovoj ulozi u samoj skupini, imaju karakter naročitih okolnosti koje ukazuju na postojanje interakcijske opasnosti apelanata.

20. Sud BiH je zaključio da je imao u vidu prirodu i način izvršenja kaznenih djela zbog kojih se protiv apelanata vodi istraga, te činjenicu da su, kako se osnovano sumnja, djelovali kao skupina za organizirani kriminal, da su duže razdoblje (od 2006. do 2011. godine), na temelju pomno planiranih i pripremanih aktivnosti, vrbovali osobe koje bi djelovale kao ravnatelji pravnih osoba, stalno osnivali pravne osobe na način da nakon što jedna pravna osoba prestane obavljati djelatnost,

organizatori su istodobno sklapali ugovor sa sljedećom pravnom osobom, pri čemu je svaka sljedeća pravna osoba od prethodne preuzimala proizvodni pogon, zatečene zalihe roba, gotovih proizvoda, sirovina, repromaterijala i opreme, uz izdavanje faktura s obračunatim izlaznim PDV-om, te s istim uposlenim djelatnicima nastavljala obavljati istu djelatnost u kontinuitetu. Upravo kontinuiranost u vršenju kaznenopravnih radnji, njihova brojnost, te dugo razdoblje u kojem su radnje poduzimane planski i organizirano, prema jedinstvenom obrascu, s točno određenim ulogama koje je obavljao svaki od članova skupine u dogovoru s organizatorima, prema ocjeni Suda BiH, ukazuje na iskazanu upornost u vršenju kaznenih djela. S obzirom na to da neke od pravnih osoba prema tom ustaljenom obrascu i dalje posluju (kako to Tužiteljstvo ističe u prijedlogu za određivanje pritvora, pravna osoba "ZD.I-Produkt" d.o.o. Široki Brijeg iznajmila je proizvodni pogon i djelatnike novoosnovanoj pravnoj osobi "Alpen-mit" d.o.o. Široki Brijeg), što sve, prema ocjeni Suda BiH, ukazuje na opasnost da će apelanti, ako budu pušteni na slobodu, nastaviti s vršenjem kriminalnih aktivnosti na opisani način, odnosno osnivanjem novih pravnih osoba prema ustaljenom obrascu ponoviti kaznena djela zbog kojih se vodi istraga. Zaključeno je da je zbog navedenog nužno apelantima odrediti pritvor i prema članku 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH.

21. Protiv navedenog rješenja apelanti su se žalili Sudu BiH, koji je u Vijeću od troje sudaca (u daljnjem tekstu: Vijeće) donio Rješenje broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. rujna 2014. godine, kojim je žalbe apelanata odbio kao neutemeljene.

22. U obrazloženju rješenja je navedeno da je Vijeće u žalbenom postupku razmotrilo argumente navedene u žalbi apelanata, zatim dostavljeni odgovor Tužiteljstva, te je ispitalo pobijano rješenje u okviru žalbenih navoda. U odnosu na postojanje osnovane sumnje navedeno je da je Vijeće još jednom razmotrilo dokaze u spisu, te nasuprot prigovorima branitelja apelanata utvrdilo da je pobijanim rješenjem pravilno ocijenjeno da postoji dovoljno dokaza koji upućuju na osnovanu sumnju da su apelanti počinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret. Vijeće je naglasilo da će se o iskazima svjedoka/osumnjčenih, kao i materijalnim dokazima, svakako moći više raspravljati, analizirati i ocijeniti njihova vjerodostojnost, zakonitost i autentičnost, na način kako su to učinile obrane apelanata u dostavljenim žalbama, u slučaju eventualnog potvrđivanja optužnice i vođenja glavne rasprave u konkretnom predmetu.

23. U odnosu na posebne pritvorske razloge iz članka 132. stavak 1. točke a), b) i c) ZKPBiH, Vijeće je utvrdilo da je prvostupanjski sud pravilno zaključio da kod svih apelanata egzistiraju posebni pritvorski razlozi propisani navedenom odredbom. Vijeće je istaklo da je pri procjeni postojanja opasnosti od bjekstva od odlučnog ali ne i presudnog značaja bila činjenica da u konkretnom predmetu svi apelanti imaju državljanstvo Republike Hrvatske. U kontekstu žalbenih prigovora, kojima se ukazuje na to da opasnost od utjecaja na svjedoke (ili suučesnike) mora biti konkretizirana, Vijeće je utvrdilo da su oni neutemeljeni, s obzirom na to da se pritvorski razlog iz točke b) članka 132. stavak 1. ZKPBiH može temeljiti i na okolnostima koje ukazuju na to da postoji ozbiljan rizik da će do takvog zabranjenog utjecaja doći. U konkretnom slučaju, prema ocjeni Vijeća, postoji niz elemenata koji u svojoj sveukupnosti ukazuju na postojanje naročitih okolnosti odnosno ozbiljnog rizika da do utjecaja može doći. Zbog toga je Vijeće utvrdilo da su žalbeni prigovori obrane apelanata kojima se pobija postojanje naročitih okolnosti predviđenih člankom 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH bez potrebne činjenične i logične osnove, zbog čega ih je Vijeće odbilo kao neutemeljene. U vezi s člankom 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH, Vijeće je istaklo da

je, kada je u pitanju ocjena naročitih okolnosti koje ukazuju na opasnost od ponavljanja kaznenih djela i to kaznenih djela organiziranog kriminala koja se apelantima stavljaju na teret, imalo u vidu i praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u predmetu *Brannigan i McBride protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 26. svibnja 1993. godine, u kojem je Europski sud naveo da bi, u predmetu u kojem je osumnjičeni bio umiješan u organizirani kriminal, osumnjičeni mogao zlouporabiti svoju slobodu tako što će održavati postojeću mrežu kontakata i pružiti dragocjenu pomoć svojim suradnicima. Europski sud je utvrdio da takve okolnosti opravdavaju pritvor na temelju bojazni od ponavljanja kaznenog djela.

24. U odnosu na žalbene prigovore da je neutemeljen stav prvostupanjskog suda o opravdanosti prijedloga Tužiteljstva da se obrani uskrate praktično svi dokazi iz spisa, jer se uskraćivanjem tih prava, bez uvjerljivih razloga i obrazloženja, dovodi u sumnju postojanje temeljnog uvjeta za određivanje pritvora (osnovane sumnje), u smislu članka 5. stavak 1.c. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), odnosno članka 132. stavak 1. ZKPBiH, Vijeće je utvrdilo da je odredbom članka 226. stavak 2. odnosno članka 47. stavak 3. ZKPBiH jasno propisano da osumnjičeni odnosno optuženi i branitelj nakon podizanja optužnice imaju pravo uvida u sve spise i dokaze. Imajući u vidu samu prirodu i težinu kaznenih djela koja su apelantima stavljena na teret, te ocjenjujući da je odredbom članka 47. stavak 1. ZKPBiH propisano da se branitelju može uskratiti pravo razmatranja spisa i razgledanja pribavljenih predmeta čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, Vijeće je navedene prigovore obrane odbilo kao neutemeljene. Vijeće je utvrdilo da je u pobijanom rješenju konstatirano da je Tužiteljstvo prilikom obrazlaganja prijedloga za određivanje pritvora obrazložilo i sadržaj dokaza u mjeri do koje ciljevi istrage ne bi bili dovedeni u opasnost, iz čega se, kako je ocijenilo Vijeće, može zaključiti da je obrana apelanata bila upoznata sa sadržajem dokaza u mjeri koja ne dovodi u opasnost cilj i daljnji tijek istrage.

25. U obrazloženju rješenja Vijeće je navelo da je razmatralo i prijedlog obrane apelanata o mogućnosti primjene blaže mjere osiguranja nesmetanog vođenja kaznenog postupka, sukladno odredbama članka 123. stavak 2. ZKPBiH, kao i članka 5. Europske konvencije, pa je u tom smislu utvrdilo da se u konkretnom postupku željena svrha može postići samo mjerom pritvora i da nijedna druga blaža mjera u danom trenutku ne bi bila svrsishodna.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

26. Apelanti smatraju da su im pobijanim rješenjima povrijeđeni pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1. točka c) i 3. Europske konvencije, kao i pravo na presumpciju nevinosti iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije. Apelanti navode da Sud BiH nije dao dovoljno i adekvatno obrazloženje koje bi zadovoljilo objektivnog promatrača o postojanju činjenica ili informacija koje ukazuju na mogućnost počinjenja kaznenog djela, već je obrazlažući postojanje osnovane sumnje samo citirao navode Tužiteljstva o postojanju osnova krivnje iz prijedloga za određivanje pritvora. Također, Vijeće je u žalbenom postupku proizvoljno odbilo žalbene navode apelanata i prihvatilo zaključke iz prvostupanjskog rješenja. Stoga, prema mišljenju apelanata, povrijeđeno im je pravo na slobodu i sigurnost uslijed nepostojanja osnovane sumnje kao uvjeta *sine qua non* za određivanje pritvora, u smislu članka 5. stavak 1.c. Europske

konvencije. Apelanti ističu da je Sud BiH, umjesto što je naveo samo uopćene razloge koji se tiču svih ili nekih od apelanata, bio dužan obrazložiti postojanje osnovane sumnje u odnosu na svakog od apelanata pojedinačno. Dalje je navedeno da obrani apelanata u tijeku postupka određivanja pritvora kao i u žalbenoj fazi proizvoljnim pozivanjem na članak 47. ZKPBiH nije omogućen uvid u dokaze na kojima Tužiteljstvo temelji tvrdnju o postojanju osnovane sumnje, a o kojima bi se obrana apelanata mogla izjasniti i ispitivati njihovu valjanost. Zbog toga je, prema mišljenju apelanata, prekršeno načelo jednakosti stranaka u kaznenom postupku. Dalje je istaknuto da je Sud BiH naveo da je u rješenju o određivanju pritvora prezentirano onoliko činjenica koje upućuju na postojanje osnovane sumnje u mjeri u kojoj neće ugroziti tijek istrage, pri čemu Sud BiH zaboravlja i zanemaruje da je mjera pritvora izuzetna, a ne redovita mjera, pa ukoliko se kao takva poduzima, onda se mora posebno obrazložiti. Budući da apelantima nije bio omogućen uvid u dokaze koji potkrepljuju postojanje osnovane sumnje, apelanti ističu da je omogućavanje izjašnjenja o prijedlogu Tužiteljstva predstavljalo samo puku zakonsku formu, odnosno da apelantima nije bilo suštinski zajamčeno pravo na obranu.

27. U odnosu na posebne pritvorske razloge iz članka 132. stavak 1. točke a), b) i c) ZKPBiH, apelanti navode da Sud BiH nije ocijenio razloge za određivanje mjere pritvora u odnosu na svakog apelanta pojedinačno, imajući u vidu okolnosti, činjenice i stanje predmeta. Apelanti ističu da iz oba pobijana rješenja proizlazi da su razlozi za određivanje pritvora prema navedenim odredbama paušalno utvrđeni i ne opravdavaju mjeru pritvora koja im je određena. Navedeno je da, prema članku 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH koji se odnosi na postojanje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva, Sud BiH nije objektivno naveo nijednu okolnost niti razlog zašto bi apelanti bježali. Naime, radi se o osobama koje žive i rade u BiH kao svojoj domovini, gdje imaju svoje obitelji, a nemaju imovinu u drugim državama. Također je istaknuto da su apelanti uposleni, odnosno da su neki od njih (Jerko Ivanković Lijanović, Slavo Ivanković Lijanović i Milorad Bahilj) visoko pozicionirani na svojim radnim mjestima. Apelanti smatraju da opasnost od bjekstva nije takvog intenziteta da bi opravdala njihovo zadržavanje u pritvoru prema toj pravnoj osnovi. U odnosu na članak 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH, apelanti ističu da okolnosti koje opravdavaju pritvor prema toj osnovi moraju biti u dovoljnoj mjeri očite i konkretne, a u prijedlogu Tužiteljstva, prema njihovom mišljenju, nisu navedene takve okolnosti. U prijedlogu Tužiteljstva, kako su apelanti istakli, na uopćen način je ukazano na opasnost od utjecaja na eventualne osumnjičene ili svjedoke bez navođenja barem indicija ili činjenica koje bi govorele u prilog takvom zaključku. Tužiteljstvo je propustilo navesti okolnosti koje ukazuju na postojanje ozbiljnog rizika da će apelanti doći do takvog zabranjenog utjecaja, ne precizirajući način niti svjedoke na koje bi apelanti mogli utjecati. Što se tiče razloga za pritvor iz članka 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH, prema mišljenju apelanata, realno ne postoji nikakva mogućnost da bi apelanti ponovili kazneno djelo ili dovršili pokušano kazneno djelo i to zbog toga što je iz iskaza apelanata, a posebno iskaza apelanta Jerka Ivankovića Lijanovića, potpuno jasno na koji način je poslovala pravna osoba "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, te da u radnjama apelanata nema obilježja niti jednog kaznenog djela, a posebno kaznenih djela koja im se stavljaju na teret. Također, apelanti smatraju da činjenice i okolnosti konkretnog slučaja ukazuju na to da pritvor nije bio nužno potrebna mjera za osiguranje prisustva apelanata, te da se legitiman zakonski cilj u konkretnom slučaju mogao efikasno ostvariti mjerama zabrane

na temelju kojih bi Sud BiH imao dovoljan nadzor nad kretanjem apelanata.

28. U odnosu na povredu prava na presumpciju nevinosti iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, apelanti su naveli da takvo kršenje prava proizlazi iz rješenja Suda BiH od 12. rujna 2014. godine i to iz navoda na stranici 21. rješenja u kojima je navedeno da su i sami osumnjičeni Šakota i Galić, ali i ostali osumnjičeni, u dogovoru i prema uputama organizatora, obavljali kriminalne aktivnosti, zatim na str. 3. rješenja da upravo kontinuiranost u vršenju kaznenopravnih radnji, njihova brojnost, te dugo razdoblje u kojem su radnje poduzimane, prema jedinstvenom obrascu, s točno određenim ulogama, ukazuju na iskazanu upornost u vršenju takvih kaznenih djela, kao i na str. 19. rješenja Suda BiH od 19. rujna 2014. godine gdje je navedeno da su apelanti djelovali kao skupina za organizirani kriminal.

b) Odgovor na apelaciju

29. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je naveo da je ocijenio obimnu materijalnu dokumentaciju dostavljenu uz prijedlog za određivanje pritvora, da je Vijeće ocijenilo žalbene prigovore svih apelanata, te je utvrđeno da su apelanti, kako se utemeljeno sumnja, izvršili kaznena djela koja im se stavljaju na teret i to u obimu koji je nužan u fazi u kojoj se predmet trenutno nalazi (istraga još uvijek nije okončana). Sud BiH je, imajući u vidu dokaze koji su pobrojani u pobijanim odlukama, zaključio da u odnosu na apelante postoji osnovana sumnja da su učinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret, odnosno da je zadovoljen standard Europskog suda prema kojem osnovana sumnja podrazumijeva postojanje činjenica odnosno informacija koje bi objektivnom promatraču bile dovoljne da zaključi da postoji mogućnost da je osoba o kojoj se radi počinila to djelo. U vezi s primjenom članka 47. stavak 1. ZKPBiH, istaknuto je da činjenica da apelantima nisu dostavljeni dokazi na kojima se temelji osnovana sumnja apelante *a priori* ne onemogućava da pobijaju i njezino postojanje, s obzirom na to da su u konkretnom predmetu detaljno opisani i navedeni dokazi na temelju kojih je Sud BiH zaključio da postoji osnovana sumnja. Osim toga, na ročištu na kojem su bile prisutne sve stranke u postupku, a koje je održano 12. rujna 2014. godine povodom prijedloga za određivanje pritvora, Tužiteljstvo je elaboriralo i obrazložilo dokaze na temelju kojih se temelji osnovana sumnja, a na koje navode su apelanti imali mogućnost izjašnjenja. U pogledu posebnih pritvorskih razloga iz članka 132. stavak 1. točke a), b) i c) ZKPBiH, Sud BiH je istakao da su u pobijanim rješenjima dani jasni i argumentirani razlozi zbog kojih je apelantima prema navedenim osnovama određen pritvor. U odnosu na navode o povredi prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, u odgovoru je navedeno da apelanti iznose stavove i razloge, odnosno leksičko-sintaksičke konstrukcije iz kojih se, prema njihovom mišljenju, može zaključiti da je Sud BiH izvan razumne sumnje uvjeren da su apelanti počinili kaznena djela koja im se stavljaju na teret. Vezano za spomenuti prigovor, Sud BiH je istakao da se radi o neargumentiranom prigovoru koji predstavlja osobni zaključak apelanata i njihovo tumačenje odluke. Također je istaknuto da je Rješenjem Suda BiH broj S1 2 010348 14 Krn 8 od 2. listopada 2014. godine apelantima Mirjani Šakota i Jozi Slišковиću ukinuta mjera pritvora i određene mjere zabrane iz čl. 126. i 126.a. ZKPBiH. Dalje, Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Kv3 od 8. listopada 2014. godine apelantima Jerku Ivankoviću Lijanoviću, Slavi Ivankoviću Lijanoviću i Miloradu Bahilju ukinut je poseban pritvorski razlog propisan člankom 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

30. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo je, između ostaloga, navelo da je Sud BiH prilikom donošenja pobijanih odluka u potpunosti utvrdio osnovanu sumnju koja se apelantima stavlja na teret, kao i činjenice koje se odnose na postojanje posebnih pritvorskih razloga za određivanje pritvora. Osim obrazloženog prijedloga za određivanje pritvora, Sud BiH je na ročištu za određivanje pritvora jasno i neposredno pred svim prisutnim od Tužiteljstva zatražio pojašnjenje svih činjenica na kojima se temelji prijedlog za određivanje pritvora, a koje je Tužiteljstvo dalo. Prilikom obrazloženja osnovane sumnje Sud BiH je u pobijanim odlukama naveo koji dokazi Tužiteljstva potvrđuju osnovanu sumnju za inkriminirane radnje koje se apelantima stavljaju na teret, pojedinačno za svaku od novoosnovanih pravnih osoba. Sud BiH je osnovanu sumnju obrazložio na temelju dokumentacije koja je prikupljena prilikom provođenja financijske istrage, odnosno obrazložen je način na koji je organizirana skupina preko svojih članova ilegalno stečen novac vraćala u legalne tijekove putem pozajmica između članova skupine, kao i prikazivanjem prodaje pojedinih udjela u drugim društvima povezanim s "Lijanovići" d.o.o. za mnogo veće iznose od procijenjenih. U pogledu posebnih pritvorskih razloga iz članka 132. stavak 1. točke a), b) i c) ZKPBiH, Tužiteljstvo je navelo da je Sud BiH obrazložio na temelju kojih dokaza temelji svoju odluku i koji dokazi upućuju na opravdanu bojazan da će apelanti puštanjem na slobodu postati nedostupni tijelima gonjenja, utjecati na svjedoke, sakriti dokaze ili tragove bitne za konkretni kazneni postupak i ponoviti ili dovršiti djela koja im se stavljaju na teret. U odgovoru Tužiteljstva je zaključeno da su navodi apelantata neutemeljeni i paušalni, te je predloženo da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

31. U **Kaznenom zakonu Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) relevantne odredbe glase:

Članak 209.

Pranje novca

(1) *Tko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni počinjenjem kaznenog djela primi, zamijeni, drži, njome raspolaže, uporabi u gospodarskom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, a takav je novac ili imovina veće vrijednosti ili to djelo ugrožava zajednički gospodarski prostor Bosne i Hercegovine ili ima štetne posljedice za djelatnosti ili financiranje institucija Bosne i Hercegovine,*

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) *Ako je počinitelj djela iz stavka (1) ovoga članka istodobno i počinitelj ili sapočinitelj u kaznenom djelu kojim je pribavljen novac ili imovina iz stavka (1) ovog članka, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.*

(3) *Ako vrijednost novca ili imovinske koristi iz stavka 1. ovoga članka prelazi iznos od 200.000 KM,*

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

(4) *Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka počinitelj postupio iz nehaja u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni kaznenim djelom,*

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(5) *Novac i imovinska korist iz stavaka od (1) do (4) ovoga članka oduzet će se.*

Članak 210.

Porezna utaja ili prijevarena

(1) *Tko izbjegne platiti davanja propisana poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine nepružanjem zahtijevanih podataka ili pružanjem lažnih podataka o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od utjecaja na utvrđivanje iznosa obveza, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava premašuje iznos od 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*

(2) *Kaznom iz stavka (1) ovoga članka kaznit će se i onaj tko, u namjeri da ostvari pravo na povrat ili kredit po osnovi neizravnih poreza propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, podnese poreznu prijavu neistinitog sadržaja s iskazanim iznosom za povrat ili kredit neizravnih poreza koji prešuje 10.000 KM.*

(3) *Tko počini kazneno djelo iz stavka (1) ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava premašuje 50.000 KM, ili tko počini kazneno djelo iz stavka (2) ovoga članka, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovi neizravnih poreza premašuje 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.*

(4) *Tko počini kazneno djelo iz stavka (1) ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava premašuje 200.000 KM, ili tko počini kazneno djelo iz stavka (2) ovoga članka, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovi neizravnih poreza prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.*

Članak 211.

Neplaćanje poreza

(1) *Tko prijenosom ili otuđenjem imovine, gašenjem gospodarskog subjekta ili na drugi način onemogućujući naplatu prijavljenog poreza propisanog poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava premašuje 50.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.*

Članak 250.

Organizirani kriminal

(1) *Tko počini kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine kao pripadnik grupe za organizirani kriminal, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana teža kazna,*

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) *Tko kao pripadnik grupe za organizirani kriminal počini kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana teža kazna,*

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) *Tko organizira ili bilo kako rukovodi grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokuša kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine,*

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

(4) *Tko postane pripadnikom grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokuša kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana teža kazna,*

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

(5) *Pripadnik grupe za organizirani kriminal iz st. 1. do 4. ovoga članka, koji tu grupu otkrije,*

može se osloboditi kazne.

32. U **Kaznenom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Članak 261.**Krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava**

(1) Tko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi temeljem zakona ili drugog propisa unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradbu poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis uporabi kao da su istiniti, ili tko uništi, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivom poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis.

33. U Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09) relevantne odredbe glase:

Članak 3. stavak 1.

(1) Svatko se smatra nedužnim za kazneno djelo, dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.

Članak 47.

(1) Tijekom istrage, branitelj ima pravo razmatranja spisa i razgledavanja pribavljenih predmeta koji idu u korist osumnjičeniku. To se pravo branitelju može uskratiti ako se radi o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo ugroziti cilj istrage.

(2) Iznimno od stavka (1) ovoga članka, Tužitelj će istodobno s prijedlogom za određivanje pritvora sucu za prethodni postupak odnosno sucu za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi izvješćivanja branitelja.

Članak 131. stavak 1.

(1) Pritvor se može odrediti ili produžiti samo pod uvjetima propisanim ovim zakonom i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

Članak 132. stavak 1. točke a), b) i c)

(1) Kada postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bijega,

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikrivače.

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili da će dovršiti pokušano kazneno djelo ili da će počiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta se kaznena djela može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, (...)

VI. Dopustivost

34. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

35. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

36. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijama je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. rujna 2014. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelanti su primili u razdoblju od 20. do 25. rujna 2014. godine, a apelacije su podnesene 26. odnosno 30. rujna 2014. godine, pa proizlazi da su podnesene u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije u odnosu na navode o povredi ovih prava ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nisu očito (*prima facie*) neutemeljene, a ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

37. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

38. Apelanti pobijaju navedena rješenja tvrdeći da su im tim rješenjima prekršena prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1. točka c) i 3. Europske konvencije i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

Pravo na slobodu i sigurnost osobe

39. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

d) Prava na slobodu i sigurnost osobe.

Članak 5. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i sukladno zakonom propisanim postupkom:

c. zakonitog hapšenja ili lišenja slobode glede privođenja nadležnoj sudbenoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

[...]

3. Svako tko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stavka 1(c) ovog članka mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu da vrši sudbenu vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

40. U konkretnom slučaju, apelanti su osobe koje su lišene slobode i nalazile su se u pritvoru na temelju odluke redovitog suda o određivanju pritvora, te su se pozvali na kršenje prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije. Apelanti smatraju da im je pravo na slobodu i sigurnost ličnosti prekršeno zato što u postupku određivanja pritvora nije utvrđeno da postoji osnovana sumnja da su počinili kaznena djela koja su im stavljena na teret i zbog kojih im je određen pritvor. S tim u vezi, apelanti su istakli da dokazi na temelju kojih je utvrđeno postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora iz članka 132. stavak 1. ZKPBiH u odnosu na kaznena djela koja im se stavljaju na teret nisu dostavljeni njima i njihovoj obrani.

Osnovana sumnja i dostavljanje dokaza na temelju kojih je utvrđeno postojanje osnovane sumnje

41. U vezi s navodima apelanata o povredi prava na slobodu i sigurnost ličnosti, Ustavni sud podsjeća na to da je Europski sud istakao da standardi koje nameće članak 5. stavak 1.c. Europske konvencije predviđaju da je postojanje osnovane sumnje da je osoba lišena slobode počinila kazneno djelo koje joj se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora. Međutim, to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti postoje li za pritvor relevantni i dovoljni razlozi (vidi Europski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. srpnja 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stavak 63). Prema daljnjem stavu Europskog suda, opravdanost pritvora ovisi i o okolnostima konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, unatoč presumpciji nevinosti, preteže nad načelom poštivanja slobode pojedinca. Također je navedeno da ti standardi ne pretpostavljaju da policija, u vrijeme hapšenja, ima dovoljno dokaza koji su potrebni da bi se mogla podići optužnica. Upravo je cilj ispitivanja osumnjičene osobe koja je pritvorena po osnovi navedenog članka da se unaprijedi daljnja istraga tako da se potvrde ili odbace konkretne sumnje na kojima se temeljilo hapšenje. Stoga, kako je ukazao Europski sud, činjenice koje izazivaju sumnju i koje mogu biti dovoljne u vrijeme lišavanja slobode ne trebaju biti iste razine kao one koje su nužne za odluku u narednim fazama postupka, npr., za podizanje optužnice (vidi Europski sud, *O'Harra protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 16. listopada 2001. godine, aplikacija broj 37555/97, točka 36). Međutim, što se tiče pritvora, Europski sud je istakao da članak 5. stavak 1.c. zahtijeva da postoji osnovana a ne iskrena ili *bona fide* sumnja (*ibid*, *Fox, Campbell i Hartley*, točka 31). Ustavni sud podsjeća i na to da uvažavanje članka 5. stavak 3. Europske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom.

42. U pogledu navoda apelanata da im prije određivanja pritvora nisu dostavljeni dokazi koje je Tužiteljstvo dostavilo Sudu BiH, Ustavni sud primjećuje da je odredbom članka 47. stavak 1. ZKPBiH regulirano kao opće pravilo da branitelj osumnjičenog u tijeku istrage ima pravo pristupa samo onim spisima i dokazima koji su u korist osumnjičenom, ali mu se i to pravo može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, dok mu je potpuno slobodan pristup spisima i dokazima omogućen nakon podnošenja optužnice, kako je regulirano u stavku 3. toga članka. Ustavni sud, dalje, zapaža da je stavkom 2. istoga članka propisano da će izuzetno od stavka 1. toga članka tužitelj istodobno s prijedlogom za određivanje pritvora suda za prethodni postupak, odnosno suda za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora radi obavještanja branitelja. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja pobijanih odluka proizlazi da je Sud BiH, nakon što je izvršio uvid u dokaze koje je dostavilo Tužiteljstvo uz prijedlog a koje je decidirano naveo u obrazloženju rješenja, postupio sukladno odredbama ZKPBiH, te da su apelanti i njihovi branitelji, iako im dokazi nisu bili dostavljeni, suprotno apelacijskim navodima, bili upoznati, u mjeri nužnoj za pobijanje odluke o određivanju pritvora, sa sadržajem dokaza na kojima je ta odluka utemeljena. Naime, iz stanja spisa proizlazi da je Sud BiH povodom prijedloga Tužiteljstva za određivanje pritvora apelantima održao ročište na kojem su apelanti i njihovi branitelji bili upoznati s dokazima na kojima je ta odluka utemeljena, budući da je tužitelj prilikom obrazlaganja prijedloga za pritvor obrazložio i

sadržaj dokaza u mjeri u kojoj je to bilo dovoljno da se ciljevi istrage ne dovedu u opasnost. Ustavni sud zapaža da je te navode apelanata Sud BiH razmotrio i u žalbenom postupku, u smislu jamstava članka 5. stavak 4. Europske konvencije, te obrazložio zašto je odluka o određivanju pritvora u konkretnom slučaju zakonita, odnosno zašto navodi apelanata ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. S obzirom na navedeno, te odredbu članka 47. stavak 1, prema kojoj se branitelju može uskratiti razmatranje spisa i razgledanje predmeta, ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi nikakvu proizvoljnost u postupanju Suda BiH, budući da je iz obrazloženja pobijanih odluka evidentno da je, u smislu stavka 2. navedenoga članka, Tužiteljstvo suda za prethodno saslušanje dostavilo i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi obavještanja branitelja. S druge strane, Ustavni sud zapaža da iz navoda apelacije proizlazi da apelanti praktično traže da im se omogući uvid u sve dokaze koji se tiču merituma spora, što ulazi u okvir jamstava iz članka 6. Europske konvencije, a koji apelantima, u smislu odredbe članka 47. stavak 3. ZKPBiH, trebaju biti dostupni nakon podnošenja optužnice. Također, Ustavni sud ukazuje na to da u predmetu broj *AP 591/11* nije našao povredu članka 5. stavak 4. Europske konvencije u vezi s primjenom odredbe članka 47. ZKPBiH u situaciji kada su apelanti bili upoznati sa sadržajem dokaza na temelju kojih im je produžen pritvor (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 591/11* od 7. travnja 2011. godine, dostupna na internet-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, te podržavajući vlastitu praksu u citiranom predmetu, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očito ne predstavljaju kršenje prava apelanata na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije.

43. Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju iz pobijanog rješenja kojim je apelantima određen pritvor proizlazi da je Sud BiH o određivanju pritvora apelantima odlučio nakon održanog ročišta na kojem su saslušani apelanti i drugi osumnjičeni, te njihovi branitelji. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, suprotno apelacijskim navodima, ispitao postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora prilikom donošenja pobijanih rješenja, te je jasno prezentirao dokaze koje je dostavilo Tužiteljstvo uz prijedlog za određivanje pritvora, na temelju kojih je Sud BiH utvrdio postojanje osnovane sumnje. Ustavni sud smatra, suprotno apelacijskim navodima, da je u pobijanim rješenjima Sud BiH dao vrlo jasno obrazloženje na temelju kojih dokaza je izveo zaključak o postojanju osnovane sumnje da su apelanti počinili inkriminirane radnje koje su im stavljene na teret, kao općeg uvjeta iz članka 132. stavak 1. ZKPBiH za određivanje pritvora, a koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Stoga, Ustavni sud smatra da rješenje Suda BiH nije u suprotnosti s odredbama ZKPBiH i Europske konvencije i da sadrži razloge u pogledu postojanja općeg uvjeta za određivanje pritvora iz članka 132. stavak 1. ZKPBiH.

Posebni pritvorski razlozi iz članka 132. stavak 1. točke a), b) i c) ZKPBiH

44. Ustavni sud podsjeća na to da, sukladno zakonu, mjera pritvora može biti određena samo kada je, uz postojanje osnovane sumnje da je kazneno djelo počinjeno, ispunjen i jedan od posebnih razloga za određivanje pritvora propisan zakonom. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Sud BiH utvrdio da je, osim postojanja osnovane sumnje kao opće pretpostavke za izricanje mjere pritvora

apelantima, ispunjen i drugi kumulativni uvjet, odnosno da u konkretnom slučaju postoje posebni pritvorski razlozi iz članka 132. stavak 1. točke a), b) i c) ZKPBiH.

Poseban pritvorski razlog iz članka 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH

45. U pogledu opasnosti od bjekstva iz članka 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH, Sud BiH je posebno ocijenio da se istraga vodi zbog teških kaznenih djela za koja su zapriječene visoke zatvorske kazne, da apelanti posjeduju državljanstvo Republike Hrvatske koja ne izručuje svoje državljane tijelima gonjenja drugih država, da apelanti žive u blizini granice s Republikom Hrvatskom, kao i da su vršenjem kaznenih djela, kako se osnovano sumnja, pribavili značajnu imovinsku korist koja će im omogućiti boravak izvan države BiH. Ustavni sud zapaža da je u obrazloženju postojanja navedenog pritvorskog razloga Sud BiH općenito i paušalno, u odnosu na sve apelante, bez bilo kakve konkretizacije razloga u odnosu na pojedine apelante, zaključio da opasnost od bjekstva kao poseban pritvorski razlog postoji u odnosu na sve apelante. Unatoč žalbenim navodima apelanata da zbog njihovih konkretnih osobnih okolnosti ne postoji takva opasnost, te da se isti cilj može postići i blažim mjerama zabrane propisanim zakonom, Sud BiH je smatrao opravdanim da se apelantima pritvor odredi i prema članku 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH. U vezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je Europski sud u predmetu *Stögmüller protiv Austrije* u pogledu određivanja pritvora zbog opasnosti od bjekstva istakao sljedeće: "Kao drugo, tražilo se opravdanje za nastavak pritvora Stögmüllera oslanjajući se na rizik od njegovog bjekstva. U tom pogledu, navodi se da je Stögmüller mogao očekivati težu kaznu naročito nakon produžetka (...) preliminarne istrage u pogledu drugih djela te da su mu njegova pilotska dozvola i očev avion omogućavali da u inostranstvo ode bilo kada. Mora se primijetiti, u tom pogledu, da do opasnosti od njegovog bjekstva ne dolazi samo zato jer je moguće ili mu je lako preći preko granice (u svakom slučaju, bilo bi dovoljno u tu svrhu da se od njega traži da preda pasoš); mora postojati čitav niz okolnosti, posebno, teška kazna koja se očekuje ili posebno gnušanje optuženog na pritvor, ili nedostatak dobro uspostavljenih veza u zemlji, koje bi mogli biti razlog da se pretpostavi da bi posljedice i opasnosti leta bile manje zlo za njega od samog nastavka izdržavanja pritvora. Ali njegovo ponašanje jasno pokazuje da to nije bila njegova situacija." (vidi Europski sud, *Stögmüller protiv Austrije*, presuda od 10. studenog 1969. godine, aplikacija broj 1601/62, točka 15). U predmetu *Letellier protiv Francuske*, Europski sud je u pogledu opasnosti od bjekstva ocijenio da je podnositeljica predstavke majka malodobne djece i ravnateljica kompanije koja predstavlja njezin jedini izvor prihoda. U odluci je navedeno: "Kako opasnost od bjekstva nije bila očigledna od samog početka, date odluke su sadržavale neadekvatne navode o razlozima utoliko što nisu spomenute okolnosti podobne za utvrđenje takve opasnosti." (vidi Europski sud, *Letellier protiv Francuske*, presuda od 26. lipnja 1991. godine, aplikacija broj 12369/86, točka 41). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da u odnosu na citirani pritvorski razlog Sud BiH u obrazloženju pobijanih rješenja nije ponudio relevantne i dovoljne razloge u odnosu na apelante pojedinačno, za zaključak utemeljen na činjenicama koje mogu pokazati da se zaista radi o riziku bjekstva apelanata i da je pritvor nužno odrediti i prema toj zakonskoj osnovi. Stoga, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno pravo apelanata na zakonit pritvor zajamčen člankom 5. st. 1.c. i 3. Europske konvencije u odnosu na pritvorski razlog opasnost od bjekstva.

Poseban pritvorski razlog iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH

46. Sud BiH je utvrdio da postoji koluzijska opasnost kao pritvorska osnova iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH ukazao na to da se u konkretnom slučaju radi o obimnoj i složenoj istrazi koja obuhvaća veći broj osumnjičenih, da se radi o njihovoj međusobnoj povezanosti, da je potrebno saslušati veći broj svjedoka, da određeni broj suučesnika i svjedoka tek trebaju biti pronađeni i ispitani, kao i da treba pribaviti materijalne dokaze, među kojim su i oni za koje obrana apelanata tvrdi da su uništeni, a Tužiteljstvo ima saznanja da su sakriveni. Ustavni sud smatra da je Sud BiH argumentirano obrazložio razloge iz kojih proizlazi da postoje naročite okolnosti koje ukazuju na to da bi apelanti boravkom na slobodi mogli ometati istragu utjecanjem na svjedoke i suučesnike i ometanjem prikupljanja materijalnih dokaza. U navedenim zaključcima Suda BiH u pogledu navedenog posebnog pritvorskog razloga, s obzirom na činjenice konkretnog predmeta, Ustavni sud ne nalazi nikakvu proizvoljnost, te smatra da okolnosti konkretnog slučaja upućuju na postojanje važnog i značajnog općeg interesa koji preteže nad načelom poštivanja prava na slobodu pojedinca. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su apelanti i drugi osumnjičeni u konkretnom slučaju lišeni slobode u postupku propisanom zakonom, kada postoji opravdana sumnja da su izvršili kazneno djelo i kada je ispunjen poseban pritvorski razlog propisan člankom 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH. Međutim, Ustavni sud naglašava da pritvor određen prema navedenoj zakonskoj osnovi ne može neograničeno dugo trajati, odnosno prikupljanje dokazne građe mora biti završeno u razumnom vremenu. S tim u vezi, Ustavni sud uočava da je apelantima Joži Sliškoviću i Mirjani Šakota rješenjem Suda BiH od 2. listopada 2014. godine (osam dana prije isteka vremena na koje je pritvor bio određen pobijanim rješenjem) ukinut pritvor i da su pušteni na slobodu uz određivanje mjera zabrane. Apelantima Jerku Ivankoviću Lijanoviću, Slavi Ivankoviću Lijanoviću i Miloradu Bahilju rješenjem Suda BiH od 24. listopada 2014. godine (nakon što im je pritvor bio produžen) ukinut je pritvor i pušteni su na slobodu uz određivanje mjera zabrane. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nisu povrijeđena prava apelanata zajamčena člankom 5. st. 1.c. i 3. Europske konvencije u pogledu određivanja pritvora prema zakonskoj osnovi iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH.

Poseban pritvorski razlog iz članka 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH

47. Prema članku 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH, pritvor se može odrediti pod uvjetom da postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila kazneno djelo, ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili da će dovršiti pokušano kazneno djelo ili da će učiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta kaznena djela može se izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna. U vezi s navedenim pritvorskim razlogom, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH utvrdio da je u konkretnom slučaju ispunjen objektivni uvjet koji se tiče visine zapriječene kazne (kazna zatvora od tri godine ili teža kazna), kao i da postoje naročite okolnosti koje opravdavaju određivanje pritvora i prema članku 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH. Kao naročite okolnosti Sud BiH je u konkretnom slučaju smatrao prirodu djela, brojnost radnji izvršenja, kontinuiranosti u njihovom poduzimanju, te dugo razdoblje u kojem su radnje poduzimane planski i organizirano, prema jedinstvenom obrascu, mrežu kontakata i čvrstu povezanost apelanata kako međusobno tako i s članovima skupine. Sud BiH je utvrdio da neke od pravnih osoba prema navedenom

ustaljenom obrascu i dalje posluju, a što sve zajedno, prema mišljenju Suda BiH, ukazuje na opasnost da će apelanti, ako budu pušteni na slobodu, prema ustaljenom obrascu ponoviti kaznena djela zbog kojih se vodi predmetna istraga.

48. Ustavni sud zapaža da Sud BiH, utvrđujući naročite okolnosti u konkretnom slučaju, nije ponudio relevantne i dovoljne razloge koji mogu objektivno opravdati zaključak da će apelanti puštanjem na slobodu nastaviti s vršenjem kaznenih djela. Također, Ustavni sud zapaža da Sud BiH nije naveo razloge zašto je smatrao neutemeljenim zahtjev apelanata za određivanje blažih mjera zabrane. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju prije radi o gomilanju razloga za određivanje pritvora nego o argumentiranim razlozima za određivanje pritvora prema navedenoj zakonskoj osnovi. Sud BiH je svojim naknadnim radnjama (rješenjima o ukidanju pritvora) potvrdio da je u konkretnom slučaju opravdano određivanje mjera zabrane apelantima. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno pravo apelanata na zakonit pritorovizam članom 5. st. 1.c. i 3. Europske konvencije koji je određen na temelju članka 132. stavak 1. točka c) ZKPBiH.

Ukidanje pritvora

49. Apelantima Jozi Sliškoj i Mirjani Šakota je rješenjem Suda BiH od 2. listopada 2014. godine, a apelantima Jerku Ivankoviću Lijanoviću, Slavi Ivankoviću Lijanoviću i Miloradu Bahilju rješenjem od 24. listopada 2014. godine ukinut pritorovizam pušteni su na slobodu uz određivanje mjera zabrane iz čl. 126. i 126.a. ZKPBiH.

Pretpostavka nevinosti

50. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

51. Članak 6. st. 1. i 2. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

52. Apelanti u apelaciji navode i povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je Europski sud u predmetu *Peša protiv Hrvatske* iznio sljedeći stav: "Sud ponavlja da je predmnijeva nevinosti upisana u stavku 2. članka 6. jedan od elemenata poštenog kaznenog suđenja koje se traži u stavku 1. (...). U svom relevantnom aspektu članak 6. stavak 2. ima za cilj spriječiti podriivanje poštenog suđenja izjavama koje prejudiciraju, a dane su u bliskoj vezi s postupkom (...). Njime se zabranjuje preuranjeno izražavanje (...) samoga suda mišljenja da je osoba 'optužena za kazneno djelo' kriva prije nego joj je to dokazano prema zakonu (...) ali također obuhvaća i izjave državnih dužnosnika koje ohrabruju javnost da vjeruje da je osumnjičenik kriv i prejudiciraju ocjenu činjenica (...) nadležne sudbene vlasti (...)", (vidi Europski sud, *Peša protiv Hrvatske*, presuda od 8. travnja 2010. godine, aplikacija broj 40523/08, stavak 138).

53. Za razliku od članka 6. stavak 1. Europske konvencije, povreda pretpostavke nevinosti se ne ocjenjuje na temelju postupka u cjelini, već kao zaseban procesni nedostatak. Pri tome se naglasak stavlja na frazu o kojoj je riječ i to

kumulativnom analizom sljedećih triju elemenata: a) procesna faza i kontekst u kojem je izjava dana, b) njezina točna formulacija i c) njezino značenje (vidi Europski sud, *Daktaras protiv Litve*, presuda od 10. listopada 2000. godine, aplikacija broj 42095/98). Izjave kojima se izražava sumnja u vrijeme pretpretresne istrage ne predstavljaju kršenje pretpostavke nevinosti. Čak i formulacije koje sadrže vrlo eksplicitne izraze kao što je "krivica" i "dokazana" ne moraju predstavljati kršenje članka 6. stavak 2. ako u određenom kontekstu, posebno ukoliko nisu bile namijenjene medijima ili javnosti, mogu razumno značiti ukazivanje na nešto drugo, naprimjer, kada takva izjava samo ukazuje na to da je tužitelj uvjeren da ima dovoljno dokaza na temelju kojih je moguće preći iz faze istrage u fazu suđenja (*op. cit.*, *Daktaras protiv Litve*, točke 41-45).

54. Povredu navedenog prava apelanti vide u činjenici da iz leksičko-sintaksičke konstrukcije citiranih fraza (dijelova rečenica) proizlazi zaključak da je Sud BiH uvjeren i to izvan razumne sumnje da su apelanti počinili kaznena djela koja su im stavljena na teret. Ustavni sud zapaža da su apelanti u prilog svojim tvrdnjama u apelaciji citirali određene fraze. U odnosu na citirani navod koji glasi: "(...) nego i sami osumnjičena Šakota i Galić, ali i ostali osumnjičeni koji su u dogovoru i po uputama organizatora, obavljali kriminalne aktivnosti", Ustavni sud uočava da je taj navod sadržan u rečenici koja glasi: "Osumnjičena Šakota Mirjana je vlasnica knjigovodstvene firme 'Kora fin', koja je vodila knjigovodstvo za sva pravna lica uključena u vršenje kriminalnih radnji obuhvaćenih predmetnom istragom, a u kojem pravnom licu je bio zaposlen i Galić Mirko, te se može osnovano pretpostaviti da je istima dostupna određena finansijska dokumentacija za čije uništenje interes imaju ne samo organizatori grupe, članovi porodice Ivanković Lijanović, koji su kako se osnovano sumnja, stvarni vlasnici pravnih lica čije poslovanje je predmet ove istrage, nego i sami osumnjičena Šakota i Galić, ali i ostali osumnjičeni koji su u dogovoru i po uputama organizatora, obavljali kriminalne aktivnosti". U odnosu na ostale citirane dijelove rečenica, Ustavni sud je izvršio uvid u cjelovite rečenice i odjeljke pobijanih rješenja u kojima su sadržane citirane fraze.

55. U vezi s navedenim, Ustavni sud primjećuje da je točna konstatacija apelanata da postoje citirane fraze (kao dijelovi rečenice) u rješenju o određivanju mjere pritvora. Međutim, Ustavni sud, također, zapaža da je sud u pobijanim rješenjima obrazlagao osnovanu sumnju da su apelanti počinili kaznena djela kao preduvjet za određivanje mjere pritvora. Sud BiH nigdje u rješenjima nije naveo bilo kakvu tvrdnju vezanu za apelante, a da prije nje nije postojala odrednica "osumnjičeni" i "osnovana sumnja da je (...)" ili "kako se osnovano sumnja", iz čega Ustavni sud zaključuje da navedenim izražavanjem Sud BiH nije prejudicirao krivnju apelanata na bilo koji način. Ustavni sud je ocijenio i da se konkretni postupak nalazi u fazi istrage, da su citirane fraze sadržane u kontekstu rješenja kojima se utvrđuje osnovana sumnja da su apelanti kao osumnjičeni počinili kaznena djela, kao i da pobijana rješenja nisu namijenjena medijima i javnosti. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra navode apelanata o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije neutemeljenim (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 580/07* od 24. lipnja 2009. godine, dostupna na internet-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

56. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno pravo apelanata iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

57. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c. i 3. Evropske konvencije u odnosu na posebne pritvorske razloge iz članka 132. stavak 1. točke a) i c) ZKPBiH kada odluka o određivanju pritvora ne sadrži dovoljne i razumne razloge za zaključak da je opravdano apelantima odrediti pritvor prema navedenim zakonskim osnovama.

58. Nije povrijeđeno pravo apelanata iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c. i 3. Evropske konvencije u odnosu na poseban pritvorski razlog iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH kada odluka o određivanju pritvora sadrži dovoljne i jasne razloge za određivanje pritvora prema toj zakonskoj osnovi i kada je pritvor prema toj osnovi trajao ograničeno vrijeme.

59. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno pravo apelanata na pretpostavku nevinosti iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Evropske konvencije kada je sud u rješenjima o određivanju pritvora u odnosu na apelante koje je označavao kao osumnjičene utvrdio samo postojanje osnovane sumnje da su počinili kaznena djela za koja su osumnjičeni, a što je preduvjet za određivanje mjere pritvora, a takvim izražavanjem nije na bilo kakav način prejudicirao krivnju apelanata.

60. Na temelju članka 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

61. S obzirom na činjenicu da su svi apelanti pušteni iz pritvora, a da su apelanti Jozo Slišković i Mirjana Šakota odustali od zahtjeva, nije potrebno razmatrati zahtjev apelanata za donošenje privremene mjere.

62. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić, v. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **АП 4309/14**, rješavajući апелацију **Јерка Иванковића Лијановића и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1), (2) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, председница
Миодраг Симић, потпредседник
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Мирсад Теман, судија
Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 18. децембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усвајају апелације **Јерка Иванковића Лијановића, Славе Иванковића Лијановића, Милорада Бахиља, Јозе Слишковића и Мирјане Шакота.**

Утврђује се повреда члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1ц. и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у дијелу Рјешења Суда Босне и Херцеговине број С1 2 К 010348 14 Кв 2 од 19. септембра 2014. године, које се односи на посебне притворске разлоге из члана 132 став 1 тачке а) и ц) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине.

Одбијају се као неосноване апелације **Јерка Иванковића Лијановића, Славе Иванковића Лијановића, Милорада Бахиља, Јозе Слишковића и Мирјане Шакота** поднесене против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број С1 2 К 010348 14 Кв 2 од 19. септембра 2014. године и Рјешења број С1 2 К 010348 14 Крн 6 од 12. септембра 2014. године у односу на остале аспекте члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1ц. и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 2 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ**I. Увод**

1. Јерко Иванковић Лијановић, Славо Иванковић Лијановић, Милорад Бахиљ, Јозо Слишковић и Мирјана Шакота (у даљњем тексту: апеланти), које заступају адвокати Нада Далипагић из Мостара, Давор Шилић из Мостара и Јерко Чилић из Љубушког, поднијели су 26. односно 30. септембра 2014. године апелације Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број С1 2 К 010348 14 Кв 2 од 19. септембра 2014. године и Рјешења Суда БиХ број С1 2 К 010348 14 Крн 6 од 12. септембра 2014. године. Апеланти су, такође, поднијели захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд наложио пуштање на слободу апеланата с издржавања мјере притвора одређеног наведеним рјешењима Суда БиХ до доношења одлуке о апелацијама.

2. Апелације су регистроване под бр. *АП 4309/14*, *АП 4325/14* и *АП 4328/14*.

3. Апелант Јерко Иванковић Лијановић је 5. новембра 2014. године посредством адвоката Васвије Видовић повукао допуну апелације број *АП 4309/14*, коју је поднио 10. октобра 2014. године.

4. Апеланти Јозо Слишковић (*АП 4325/14*) и Мирјана Шакота (*АП 4328/14*) посредством адвоката Јерка Чилића повукли су 13. новембра 2014. године захтјев за доношење привремене мјере.

II. Поступак пред Уставним судом

5. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 14. октобра 2014. године да доставе одговоре на апелације.

6. Суд БиХ и Тужилаштво доставили су одговоре на апелацију 23. и 29. октобра 2014. године.

7. С обзиром на то да је Уставном суду достављено више апелација из његове надлежности које се односе на исти чињенични и правни основ, Уставни суд је, у складу с чланом 32 став (1) Правила Уставног суда, донио одлуку о спајању предмета бр. *АП 4309/14*, *АП 4325/14* и *АП 4328/14*, у којима ће се водити један поступак и донијети једна одлука под бројем *АП 4309/14*.

III. Чињенично стање

8. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

9. Рјешењем Суда БиХ број С1 2 К 010348 14 Крп 6 од 12. септембра 2014. године апелантима и другим осумњиченим одређен је притвор због постојања основане сумње да су починили кривично дјело организованог криминала из члана 250 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ), у вези с кривичним дјелима пореске утаје или преваре из члана 210 КЗБиХ и неплаћања пореза из члана 211 КЗБиХ, прања новца из члана 209 КЗБиХ и кривотворења или уништавања пословних или трговачких књига или исправа из члана 261 став 2 Кривичног закона Федерације БиХ (у даљњем тексту: КЗФБиХ). Притвор је могао да траје најдуже један мјесец од дана лишења слободе и то до 10. октобра 2014. године због разлога прописаних чланом 132 став 1 тачке а), б) и ц) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПБиХ).

10. У образложењу рјешења је наведено да је Тужилаштво 11. септембра 2014. године поднијело приједлог за одређивање притвора апелантима због постојања основане сумње да су починили кривична дјела која им се стављају на терет, а да је 12. септембра 2014. године Тужилаштво доставило допуну приједлога у ком је набројало и доставило документацију као доказе који поткрепљују тврдње Тужилаштва изнесене у приједлогу за одређивање притвора (докази су наведени на страни 3 рјешења). Суд БиХ је навео да је, након што је пред судом изнијело приједлог за одређивање притвора, Тужилаштво истакло да се не противи томе да се у судској одлуци опишу достављени документи, те да има циљ да заврши истрагу у разумном року, након чега ће наведена документација бити доступна одбрани апеланата. Суд БиХ је у образложењу истакао да се у односу на приједлог Тужилаштва за одређивање притвора очитовала одбрана апеланата.

11. У погледу постојања основане сумње да су апеланти починили кривична дјела која су им стављена на терет, Суд БиХ је утврдио да из доказа Тужилаштва достављених уз приједлог за одређивање притвора као и осталих доказа садржаних у истражном спису предмета, према оцјени Суда БиХ, произилази основана сумња да су апеланти Јерко Иванковић Лијановић и Славо Иванковић Лијановић као сувласници правног лица "Лијановићи" д.о.о. Широки Бријег, а то својство је до 2. марта 2010. године, до иступа из тог правног лица, имао и осумњичени Јозо Иванковић Лијановић, организовали и руководили групом за организовани криминал, у смислу члана 1 став 20 КЗБиХ, којој су приступили апеланти Милорад Бахиљ, Јозо Слишковић и Мирјана Шакота као и М. И. Л., В. И., Ж. М., З. И., Д. К., М. Ч., С. И. Л. и М. Г. Према оцјени Суда БиХ, постоји основана сумња да је поменута група починила кривична дјела која су им стављена на терет.

12. Суд БиХ је навео да из достављених доказа произилази да су апеланти Јерко Иванковић Лијановић, Славо Иванковић Лијановић и осумњичени Јозо Иванковић Лијановић, с циљем вршења наведених кривичних дјела, а уз претходни договор, како се основано сумња, организовали оснивање правних лица МИ-МО д.о.о. Мостар, "Фармер" д.о.о. Широки Бријег, "Фармко" д.о.о. Широки Бријег и "ЗД.И.-Продукт" д.о.о. Широки Бријег с минималним оснивачким улогом од 2.000,00 КМ, с којима закључују уговоре о закупу пословних просторија и производних погона, те, како то произилази из извјештаја Државне агенције за истраге и заштиту (СИРА) од 3. септембра 2014. године, дају право коришћења лиценце, процијењене вриједности на преко седам милиона КМ, без накнаде, и организују пословање тако што је правно лице

"Лијановићи" д.о.о. Широки Бријег, како се основано сумња, на поменута правна лица у цијелости пренијело своју производњу, са или без накнаде, за периоде за које су та правна лица пословала, а у којим се као оснивачи и директори појављују лица која су или родбински повезана или су били запосленици у некој од фирми "Лијановићи". Даље је наведено да на повезаност наведених правних лица указује чињеница да поменута правна лица послују извјестан период, затим престају с радом, продају све залихе сировина, репроматеријала и опреме новом правном лицу на које уговором о цесији преносе и своја потраживања и обавезе, изузев пореских. Ново правно лице, како се према мишљењу Суда БиХ основано сумња, наставља да обавља дјелатност у истим пословним просторијама које су у својини правног лица "Лијановићи", на основу уговора о закупу који сувласници правног лица "Лијановићи" закључују с лицем овлашћеним за заступање у том новом правном лицу, у правилу истог дана када раскидају уговор с претходним правним лицем, и које наставља да обавља пословање претходног правног лица преузимајући и запослене. Даље је утврђено да из извјештаја о спроведеној истрази произилази да се приликом преузимања дјелатности новог правног лица мијења само назив правног лица, а не и стварни власник. Међутим, како је даље наведено, због престанка обављања дјелатности претходног правног лица, те неизмирених кредитних обавеза, рачуни ранијих правних лица као пореских обвезника за износе пријављеног, а неплаћеног ПДВ-а, блокирани су, а како они не посједују више ни имовину ни било каква средства, искључена је могућност принудне наплате. Због наведеног, како је навео Суд БиХ, основано се сумња да је реализована утаја пореза у вишемилионским износима. Суд БиХ је на стр. од 15 до 19 рјешења навео доказе из којих, према оцјени Суда БиХ, произилази основана сумња да су апеланти као чланови групе за организовани криминал у којој су имали одређене улоге као власници или директори предметних правних лица починили кривична дјела која им се стављају на терет. Суд БиХ је истакао да из документације наведених правних лица произилази основана сумња да наведени начин организовања производње није био само усмјерен на неплаћање ПДВ-а, већ и на стицање права на повраћај ПДВ-а према излазним фактурама које су испостављале претходне фирме. Нова правна лица ("Фармер" д.о.о. Широки Бријег, "Фармко" д.о.о. Широки Бријег, "ЗД.И.-Продукт" д.о.о. Широки Бријег) која преузимају производњу прихватају фактуре с обрачунатим ПДВ-ом претходних фирми које престају да постоје, иако је у питању неопорезиви пријенос истог производног процеса, на основу којих су остварили право на повраћај ПДВ-а.

13. Имајући у виду одредбе члана 47 ЗКПБиХ, Суд БиХ је закључио да је Тужилаштво у конкретном случају поступило у цијелости у складу с наведеном законском одредбом доставивши доказе који поткрепљују приједлог за одређивање притвора, ради процјене законитости притвора, а о чему су обавијештени и апеланти и њихови браниоци. С обзиром на то да је ријеч, како је утврдио Суд БиХ, о доказима за које је Тужилаштво оцјенило да би њихово откривање одбрани у конкретной фази поступка могло да угрози циљеве истраге, Суд БиХ је, на захтјев Тужилаштва, поступио у складу с одредбом члана 47 став 1 ЗКПБиХ, односно браниоцима је ускратио увид у доказе. Даље је истакнуто да је Тужилаштво у образлагању приједлога за притвор образложило и садржину доказа у мјери у којој не би били угрожени циљеви истраге.

14. Суд БиХ је закључио да из презентованих чињеница произилази закључак да постоји довољно доказа за постојање основане сумње да су апеланти учинили радње које им се стављају на терет, а што је основни услов за одређивање притвора.

15. У односу на посебне притворске разлоге из члана 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ, Суд БиХ је утврдио да у конкретној фази поступка постоји опасност од бјекства, те је с тим у вези оцјенио основаним приједлог Тужилаштва за одређивање притвора према наведеној одредби. Суд БиХ је имао у виду да сви апеланти, уз држављанство БиХ, имају и држављанство Републике Хрватске, која према својим уставним гаранцијама не изручује своје држављане ради процесуирања у другим државама, као и да наведена околност сама по себи не представља разлог за притвор по том основу. Међутим, Суд БиХ је сматрао да је наведену околност посједовања држављанства Републике Хрватске неопходно посматрати у вези с осталим околностима. Истакнуто је да се истрага води због тешких кривичних дјела за која су запријеђене високе затворске казне, те да би апеланти суочени с доказима на којима се заснива основана сумња да су починили кривична дјела која им се стављају на терет могли, у намјери да онемогуће успјешно окончање истраге, а тиме и евентуално даљње кривично процесуирање, боравак на слободи искористити за бјекство у сусједну државу и на тај начин би постали недоступни органима кривичног гоњења БиХ. Суд БиХ је навео да апеланти живе у близини границе с Републиком Хрватском, те да су, како се основано сумња, вршењем кривичних дјела прибавили значајну имовинску корист, што, према оцјени Суда БиХ, указује на могући несметан боравак и егзистенцију ван БиХ. Оцјењујући све наведено, Суд БиХ је нашао основаним приједлог Тужилаштва за одређивање притвора према члану 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ.

16. У односу на посебан притворски разлог из члана 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ, Суд БиХ је утврдио да су испуњени услови које прописује та одредба јер постоји основана бојазан да ће апеланти бораваком на слободи и утицајем на свједоке уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе и трагове важне за кривични поступак. Суд БиХ је посебно оцјенио природу кривичних дјела због којих се води истрага, чињеницу да су дјела почињена у оквиру организоване групе која је дјеловала дужи период, а чији су чланови уско повезани родбинским или дугогодишњим пословним везама. Даље је истакнуто да у расвјетљавању кривичних дјела Тужилаштво спроводи обимну и комплексну истрагу и предузима напоре на обезбјеђењу доказа који би могли бити од одлучујућег значаја за њено успјешно окончање, те да у конкретном случају доказе од несумњиве важности чини документација о пословању предметних правних лица, а која може да буде предмет уништења. Да би се разјаснила чињеница о постојању или непостојању документације фирме МИ-МО д.о.о. Мостар, која је била ускладиштена у просторијама фирме "Велмос", посебно због тога што су опречне тврдње Тужилаштва и одбране апеланата о тој чињеници (одбрана наводи да је документација уништена приликом урушавања објекта под теретом снијега, а Тужилаштво изражава сумњу да таква документација постоји и да је сакривена, што поткрепљује чињеницом да се јавио свједок с подацима о тој документацији), наведено је да је неопходно обезбједити услове и спријечити сваки утицај на могућност изналажења те документације. У односу на апеланткињу Мирјану Шаkota која је власница књиговодствене фирме "Кора фин" која је водила

књиговодство за сва правна лица укључена у вршење криминалних радњи обухваћених истрагом, Суд БиХ је закључио да се може основано претпоставити да је апеланткињи доступна одређена финансијска документација, за чије уништење имају интерес не само организатори групе, чланови породице Иванковић Лијановић који су, како се основано сумња, стварни власници правних лица чије је пословање предмет конкретне истраге, него и сама апеланткиња и остали осумњичени који су у договору и према упутствима организатора обављали криминалне активности.

17. Суд БиХ је навео да је Тужилаштво у приједлогу за одређивање притвора основано указало на то да је у наставку истраге планирано саслушање великог броја свједока о околностима пословања предметних правних лица, тј. саслушање око 100 свједока. С обзиром на то да природа кривичних дјела упућује на инволвираност већег броја лица у њихово извршење, према оцјени Суда БиХ, неопходно је спријечити да апеланти, прије него што изјаве наведених потенцијалних свједока или осумњичених буду обезбјеђене, ступе у контакт с тим лицима, те утичу на свједоке да дају исказе на одређени начин, а с циљем искључивања или умањивања своје кривичне одговорности. Према оцјени Суда БиХ, наведено може са сигурношћу да се обезбједи у конкретној фази истраге једино задржавањем апеланата у притвору.

18. Оцјењујући фазу у којој се истрага налази, као и чињеницу да Тужилаштву тек предстоји обиман процес обезбјеђења доказа, односно саслушања свједока и спровођења других радњи доказивања, на што је Тужилаштво указало самим приједлогом, Суд БиХ налази да је у конкретном моменту неопходно предузети све потребне кораке како би се заштитио кривични поступак, односно како би се обезбједило несметано и ефикасно вођење и окончање истраге у конкретној кривичноправној ствари. С тим у вези, Суд БиХ налази потребним да истакне и да је у тој фази поступка, када је сасвим очигледно да докази у поступку још увијек нису обезбјеђени, степен убјеђења који мора да постоји у односу на егзистирање околности које указују на оправданост мјере притвора због разлога прописаних у члану 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ засигурно мањи у односу на онај степен бојазни који мора да постоји у даљњем току поступка, односно након окончања истраге.

19. Суд БиХ је утврдио да је основан и приједлог Тужилаштва за одређивање притвора апелантима и на основу посебног притворског разлога прописаног у члану 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ. У погледу објективног услова прописаног наведеном законском одредбом, а који се тиче висине запријеђене казне, Суд БиХ је утврдио да је тај услов несумњиво испуњен, јер се против апеланата води истрага због дјела за која се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна. У погледу нарочитих околности, а што представља други услов који кумулативно мора да буде испуњен, Суд БиХ је, руководећи се својим дискреционим правом за утврђивање и вредновање тих околности, утврдио да све околности конкретног случаја које се огледају у природи дјела, бројности радњи извршења, континуираности у њиховом предузимању, мрежи контаката и чврстој повезаности како међусобно тако и с члановима групе, те њиховој улози у самој групи, имају карактер нарочитих околности које указују на постојање интеракционе опасности апеланата.

20. Суд БиХ је закључио да је имао у виду природу и начин извршења кривичних дјела због којих се против апеланата води истрага, те чињеницу да су, како се

основано сумња, дјеловали као група за организовани криминал, да су дужи период (од 2006. до 2011. године), на основу помно планираних и припреманих активности, врбовали лица која би дјеловала као директори правних лица, стално оснивали правна лица на начин да након што једно правно лице престане да обавља дјелатност, организатори су истовремено склапали уговор са сљедећим правним лицем, при чему је свако сљедеће правно лице од претходног преузимало производни погон, затечене залихе роба, готових производа, сировина, репроматеријала и опреме, уз издавање фактура с обрачунатим излазним ПДВ-ом, те с истим запосленим радницима настављало да обавља исту дјелатност у континуитету. Управо континуираност у вршењу кривичноправних радњи, њихова бројност, те дуги период у ком су радње предузимане плански и организовано, према јединственом обрасцу, с тачно одређеним улогама које је обављао сваки од чланова групе у договору с организаторима, према оцјени Суда БиХ, указује на исказану упорност у вршењу кривичних дјела. С обзиром на то да нека од правних лица према том устаљеном обрасцу и даље послују (како то Тужилаштво истиче у приједлогу за одређивање притвора, правно лице "ЗД.И-Продукт" д.о.о. Широки Бријег изнајмило је производни погон и раднике новооснованом правном лицу "Алпен-мит" д.о.о. Широки Бријег), што све, према оцјени Суда БиХ, указује на опасност да ће апеланти, ако буду пуштени на слободу, наставити с вршењем криминалних активности на описани начин, односно оснивањем нових правних лица према устаљеном обрасцу поновити кривична дјела због којих се води истрага. Закључено је да је због наведеног неопходно да се апелантима одреди притвор и према члану 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ.

21. Против наведеног рјешења апеланти су се жалили Суду БиХ, који је у Вијећу од троје судија (у даљњем тексту: Вијеће) донио Рјешење број С1 2 К 010348 14 Кв 2 од 19. септембра 2014. године, којим је жалбе апеланата одбио као неосноване.

22. У образложењу рјешења је наведено да је Вијеће у жалбеном поступку размотрило аргументе наведене у жалби апеланата, затим достављени одговор Тужилаштва, те је испитало оспорено рјешење у оквиру жалбених навода. У односу на постојање основане сумње наведено је да је Вијеће још једном размотрило доказе у спису, те насупрот приговорима бранилаца апеланата утврдило да је оспореним рјешењем правилно оцијењено да постоји довољно доказа који упућују на основу сумњу да су апеланти починили кривична дјела која им се стављају на терет. Вијеће је нагласило да ће се о исказима свједока/осумњичених, као и материјалним доказима, свакако моћи више расправљати, анализирати и оцијенити њихова вјеродостојност, законитост и аутентичност, на начин како су то учиниле одбране апеланата у достављеним жалбама, у случају евентуалног потврђивања оптужнице и вођења главног претреса у конкретном предмету.

23. У односу на посебне притворске разлоге из члана 132 став 1 тачке а), б) и ц) ЗКПБиХ, Вијеће је утврдило да је првостепени суд правилно закључио да код свих апеланата егзистирају посебни притворски разлози прописани наведеном одредбом. Вијеће је истакло да је при процјени постојања опасности од бјекства од одлучног али не и пресудног значаја била чињеница да у конкретном предмету сви апеланти имају држављанство Републике Хрватске. У контексту жалбених приговора, којима се указује на то да опасност од утицаја на свједоке (или

саучеснике) мора да буде конкретизована, Вијеће је утврдило да су они неосновани, с обзиром на то да притворски разлог из тачке б) члана 132 став 1 ЗКПБиХ може да се заснива и на околностима које указују на то да постоји озбиљан ризик да ће до таквог забрањеног утицаја доћи. У конкретном случају, према оцјени Вијећа, постоји низ елемената који у својој свеукупности указују на постојање нарочитих околности односно озбиљног ризика да до утицаја може да дође. Због тога је Вијеће утврдило да су жалбени приговори одбране апеланата којима се оспорава постојање нарочитих околности предвиђених чланом 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ без потребног чињеничног и логичног основа, због чега их је Вијеће одбило као неосноване. У вези с чланом 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ, Вијеће је истакло да је, када је у питању оцјена нарочитих околности које указују на опасност од понављања кривичних дјела и то кривичних дјела организованог криминала која се апелантима стављају на терет, имало у виду и праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у предмету *Brannigan и McBride против Уједињеног Краљевства* од 26. маја 1993. године, у ком је Европски суд навео да би, у предмету у ком је осумњичени био умијешан у организовани криминал, осумњичени могао да злоупотреби своју слободу тако што ће одржавати постојећу мрежу контаката и пружити драгоцену помоћ својим сарадницима. Европски суд је утврдио да такве околности оправдавају притвор на основу бојазни од понављања кривичног дјела.

24. У односу на жалбене приговоре да је неоснован став првостепеног суда о оправданости приједлога Тужилаштва да се одбрани ускрате практично сви докази из списка, јер се ускраћивањем тих права, без убједљивих разлога и образложења, доводи у сумњу постојање основног услова за одређивање притвора (основане сумње), у смислу члана 5 став 1ц. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), односно члана 132 став 1 ЗКПБиХ, Вијеће је утврдило да је одредбом члана 226 став 2 односно члана 47 став 3 ЗКПБиХ јасно прописано да осумњичени односно оптужени и бранилац након подизања оптужнице имају право увида у све списе и доказе. Имајући у виду саму природу и тежину кривичних дјела која су апелантима стављена на терет, те оцјењујући да је одредбом члана 47 став 1 ЗКПБиХ прописано да се браниоцу може ускратити право да разматра списе и разгледа прибављене предмете чије би откривање могло да доведе у опасност циљ истраге, Вијеће је наведене приговоре одбране одбило као неосноване. Вијеће је утврдило да је у оспореном рјешењу констатовано да је Тужилаштво приликом образлагања приједлога за одређивање притвора образложило и садржину доказа у мјери до које циљеви истраге не би били доведени у опасност, из чега се, како је оцијенило Вијеће, може закључити да је одбрана апеланата била упозната са садржином доказа у мјери која не доводи у опасност циљ и даљњи ток истраге.

25. У образложењу рјешења Вијеће је навело да је разматрало и приједлог одбране апеланата о могућности примјене блаже мјере обезбјеђења несметаног вођења кривичног поступка, у складу с одредбама члана 123 став 2 ЗКПБиХ, као и члана 5 Европске конвенције, па је у том смислу утврдило да се у конкретном поступку жељена сврха може постићи само мјером притвора и да ниједна друга блажа мјера у датом тренутку не би била сврсисходна.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

26. Апеланти сматрају да су им оспореним рјешењима повријеђени право на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1 тачка ц) и 3 Европске конвенције, као и право на пресумпцију невиности из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције. Апеланти наводе да Суд БиХ није дао довољно и адекватно образложење које би задовољило објективног посматрача о постојању чињеница или информација које указују на могућност почињења кривичног дјела, већ је образлажући постојање основане сумње само цитирао наводе Тужилаштва о постојању основа кривње из приједлога за одређивање притвора. Такође, Вијеће је у жалбеном поступку произвољно одбило жалбене наводе апеланата и прихватило закључке из првостепеног рјешења. Стога, према мишљењу апеланата, повријеђено им је право на слободу и безбједност усљед непостојања основане сумње као услова *sine qua non* за одређивање притвора, у смислу члана 5 став 1ц. Европске конвенције. Апеланти истичу да је Суд БиХ, умјесто што је навео само уопштене разлоге који се тичу свих или неких од апеланата, био дужан да образложи постојање основане сумње у односу на сваког од апеланата појединачно. Даље је наведено да одбрани апеланата у току поступка одређивања притвора као и у жалбеној фази произвољним позивањем на члан 47 ЗКПБиХ није омогућен увид у доказе на којима Тужилаштво заснива тврдњу о постојању основане сумње, а о којима би се одбрана апеланата могла изјаснити и испитивати њихову ваљаност. Због тога је, према мишљењу апеланата, прекршен принцип једнакости странака у кривичном поступку. Даље је истакнуто да је Суд БиХ навео да је у рјешењу о одређивању притвора представљено онолико чињеница које упућују на постојање основане сумње у мјери у којој неће угрозити ток истраге, при чему Суд БиХ забораваља и занемарује да је мјера притвора изузетна, а не редовна мјера, па уколико се као таква предузима, онда мора посебно да се образложи. Будући да апелантима није био омогућен увид у доказе који поткрепљују постојање основане сумње, апеланти истичу да је омогућавање изјашњења о приједлогу Тужилаштва представљало само пуку законску форму, односно да апелантима није било суштински загарантовано право на одбрану.

27. У односу на посебне притворске разлоге из члана 132 став 1 тачке а), б) и ц) ЗКПБиХ, апеланти наводе да Суд БиХ није оцијенио разлоге за одређивање мјере притвора у односу на сваког апеланта појединачно, имајући у виду околности, чињенице и стање предмета. Апеланти истичу да из оба оспорена рјешења произилази да су разлози за одређивање притвора према наведеним одредбама паушално утврђени и не оправдавају мјеру притвора која им је одређена. Наведено је да, према члану 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ који се односи на постојање околности које указују на опасност од бјекства, Суд БиХ није објективно навео ниједну околност нити разлог зашто би апеланти бјежали. Наиме, ради се о лицима која живе и раде у БиХ као својој домовини, гдје имају своје породице, а немају имовину у другим државама. Такође је истакнуто да су апеланти запослени, односно да су неки од њих (Јерко Иванковић Лијановић, Славо Иванковић Лијановић и Милорад Бахиљ) високо позиционирани на својим радним мјестима. Апеланти сматрају да опасност од бјекства није таквог интензитета да би оправдала њихово задржавање у притвору према том правном основу. У

односу на члан 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ, апеланти истичу да околности које оправдавају притвор према том основу морају бити у довољној мјери очигледне и конкретне, а у приједлогу Тужилаштва, према њиховом мишљењу, нису наведене такве околности. У приједлогу Тужилаштва, како су апеланти истакли, на уопштен начин је указано на опасност од утицаја на евентуалне осумњичене или свједоке без навођења барем индиција или чињеница које би говориле у прилог таквом закључку. Тужилаштво је пропустило да наведе околности које указују на постојање озбиљног ризика да ће апеланти доћи до таквог забрањеног утицаја, не прецизирајући начин нити свједоке на које би апеланти могли да утичу. Што се тиче разлога за притвор из члана 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ, према мишљењу апеланата, реално не постоји никаква могућност да би апеланти поновили кривично дјело или довршили покушано кривично дјело и то због тога што је из исказа апеланата, а посебно исказа апеланта Јерка Иванковића Лијановића, потпуно јасно на који начин је послувало правно лице "Лијановићи" д.о.о. Широки Бријег, те да у радњама апеланата нема обиљежја нити једног кривичног дјела, а посебно кривичних дјела која им се стављају на терет. Такође, апеланти сматрају да чињенице и околности конкретног случаја указују на то да притвор није био неопходно потребна мјера за обезбјеђење присуства апеланата, те да се легитиман законски циљ у конкретног случају могао ефикасно остварити мјерама забране на основу којих би Суд БиХ имао довољан надзор над кретањем апеланата.

28. У односу на повреду права на пресумпцију невиности из члана 6 став 2 Европске конвенције, апеланти су навели да такво кршење права произилази из рјешења Суда БиХ од 12. септембра 2014. године и то из навода на страни 21 рјешења у којима је наведено да су и сами осумњичени Шаkota и Галић, али и остали осумњичени, у договору и према упутствима организатора, обављали криминалне активности, затим на стр. 3 рјешења да управо континуираност у вршењу кривичноправних радњи, њихова бројност, те дуг период у ком су радње предузимане, према јединственом обрасцу, с тачно одређеним улогама, указују на исказану упорност у вршењу таквих кривичних дјела, као и на стр. 19 рјешења Суда БиХ од 19. септембра 2014. године гдје је наведено да су апеланти дјеловали као група за организовани криминал.

б) Одговор на апелацију

29. У одговору на апелацију Суд БиХ је навео да је оцијенио обимну материјалну документацију достављену уз приједлог за одређивање притвора, да је Вијеће оцијенило жалбене приговоре свих апеланата, те је утврђено да су апеланти, како се основано сумња, извршили кривична дјела која им се стављају на терет и то у обиму који је неопходан у фази у којој се предмет тренутно налази (истрага још увијек није окончана). Суд БиХ је, имајући у виду доказе који су побројани у оспореним одлукама, закључио да у односу на апеланте постоји основана сумња да су учинили кривична дјела која им се стављају на терет, односно да је задовољен стандард Европског суда према ком основана сумња подразумијева постојање чињеница односно информација које би објективном посматрачу биле довољне да закључи да постоји могућност да је лице о ком се ради починило то дјело. У вези с примјеном члана 47 став 1 ЗКПБиХ, истакнуто је да чињеница да апелантима нису достављени докази на којима се заснива основана сумња апеланте *a priori* не онемогућава да оспоравају и њено постојање, с

обзиром на то да су у конкретном предмету детаљно описани и наведени докази на основу којих је Суд БиХ закључио да постоји основана сумња. Сем тога, на рочишту на ком су биле присутне све странке у поступку, а које је одржано 12. септембра 2014. године поводом приједлога за одређивање притвора, Тужилаштво је елаборирало и образложило доказе на основу којих се заснива основана сумња, а на које наводе су апеланти имали могућност изјашњења. У погледу посебних притворских разлога из члана 132 став 1 тачке а), б) и ц) ЗКПБиХ, Суд БиХ је истакао да су у оспореним рјешењима дати јасни и аргументовани разлози због којих је апелантима према наведеним основима одређен притвор. У односу на наводе о повреди права из члана 6 став 2 Европске конвенције, у одговору је наведено да апеланти износе ставове и разлоге, односно лексичко-синтаксичке конструкције из којих се, према њиховом мишљењу, може закључити да је Суд БиХ ван разумне сумње убијеђен да су апеланти починили кривична дјела која им се стављају на терет. Везано за поменути приговор, Суд БиХ је истакао да се ради о неаргументованом приговору који представља лични закључак апеланата и њихово тумачење одлуке. Такође је истакнуто да је Рјешењем Суда БиХ број С1 2 010348 14 Крн 8 од 2. октобра 2014. године апелантима Мирјани Шакога и Јози Слишковићу укинута мјера притвора и одређене мјере забране из чл. 126 и 126а. ЗКПБиХ. Даље, Рјешењем Суда БиХ број С1 2 К 010348 14 Кв3 од 8. октобра 2014. године апелантима Јерку Иванковићу Лијановићу, Слави Иванковићу Лијановићу и Милораду Бахиљу укинут је посебан притворски разлог прописан чланом 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

30. У одговору на апелацију Тужилаштво је, између осталог, навело да је Суд БиХ приликом доношења оспорених одлука у потпуности утврдио основану сумњу која се апелантима ставља на терет, као и чињенице које се односе на постојање посебних притворских разлога за одређивање притвора. Сем образложеног приједлога за одређивање притвора, Суд БиХ је на рочишту за одређивање притвора јасно и непосредно пред свим присутним од Тужилаштва затражио појашњење свих чињеница на којима се заснива приједлог за одређивање притвора, а које је Тужилаштво дало. Приликом образложења основане сумње Суд БиХ је у оспореним одлукама навео који докази Тужилаштва потврђују основану сумњу за инкриминисане радње које се апелантима стављају на терет, појединачно за свако од новооснованих правних лица. Суд БиХ је основану сумњу образложио на основу документације која је прикупљена приликом спровођења финансијске истраге, односно образложен је начин на који је организована група преко својих чланова илегално стечен новац враћала у легалне токове путем позајмица између чланова групе, као и приказивањем продаје појединих удјела у другим друштвима повезаним с "Лијановићи" д.о.о. за много веће износе од процијењених. У погледу посебних притворских разлога из члана 132 став 1 тачке а), б) и ц) ЗКПБиХ, Тужилаштво је навело да је Суд БиХ образложио на основу којих доказа заснива своју одлуку и који докази упућују на оправдану бојазан да ће апеланти пуштањем на слободу постати недоступни органима гоњења, утицати на свједоке, сакрити доказе или трагове битне за конкретни кривични поступак и поновити или довршити дјела која им се стављају на терет. У одговору Тужилаштва је закључено да су наводи апеланата неосновани и паушални, те је предложено да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

31. У **Кривичном закону Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 и 8/10) релевантне одредбе гласе:

Члан 209.

Прање новаца

(1) Ко новац или имовину за коју зна да су прибављени учињењем кривичног дјела прими, замијени, држи, њима располаже, употрејеби у привредном или другом пословању, или на други начин прикрије или покуша прикрити, а такав је новац или имовина веће вриједности или то дјело угрожава заједнички економски простор Босне и Херцеговине или има штетне посљедице за дјелатности или финансирање институција Босне и Херцеговине,

казниће се казном затвора од једне до осам година.

(2) Ако је починилац дјела из става (1) овог члана истовремено и починилац или саучесник у кривичном дјелу којим је прибављен новац или имовина из претходног става, казниће се казном затвора од једне до десет година.

(3) Ако вриједност новца или имовинске користи из става 1. овог члана прелази износ од 200.000 КМ, починилац ће се казнити казном затвора најмање три године.

(4) Ако је при учињењу кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана починилац поступио нехатно у односу на околност да су новац или имовинска корист прибављени кривичним дјелом,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

(5) Новац или имовинска корист из става од (1) до (4) овог члана ће се одузети.

Члан 210.

Порезна утаја или превара

(1) Ко избјегне плаћање давања прописаних пореским законодавством Босне и Херцеговине, не пруживши захтијеване податке или пруживши лажне податке о својим стеченим опорезивим приходима или о другим чињеницама које су од утицаја на утврђивање износа обавеза, а износ пореза чије се плаћање избјегава прелази износ од 10.000 КМ, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

(2) Казном из става (1) овог члана казниће се и онај ко у намјери да оствари право на поврат или кредит по основу индиректних пореза прописаних пореским законодавством Босне и Херцеговине поднесе пореску пријаву неистинитог садржаја са исказаним износом за поврат или кредит индиректних пореза који прелази 10.000 КМ.

(3) Ко почини кривично дјело из става (1) овог члана, а износ обавезе чије се плаћање избјегава прелази 50.000 КМ, или ко почини кривично дјело из става (2) овог члана, а исказани износ поврата или кредита по основу индиректних пореза прелази 50.000 КМ, казниће се казном затвора од једне до десет година.

(4) Ко почини кривично дјело из става (1) овог члана, а износ обавезе чије се плаћање избјегава прелази 200.000 КМ, или ко почини кривично дјело из става (2) овог члана, а исказани износ поврата или кредита по основу индиректних пореза прелази 200.000 КМ, казниће се казном затвора од најмање три године.

Члан 211.**Неплаћање пореза**

(1) Ко преносом или отуђењем имовине, гашењем привредног субјекта или на други начин онемогући наплату пријављеног пореза прописаног пореским законодавством Босне и Херцеговине, а износ обавезе чије се плаћање избегава прелази 50.000 КМ, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 250.**Организовани криминал**

(1) Ко учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине као припадник групе за организовани криминал, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна,

казниће се казном затвора најмање три године.

(2) Ко као припадник групе за организовани криминал учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине за које се може изрећи казна затвора пет година или тежа казна, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна,

казниће се казном затвора најмање пет година.

(3) Ко организира или било како руководи групом за организовани криминал која заједничким дјеловањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине,

казниће се казном затвора најмање десет година или дуготрајним затвором.

(4) Ко постане припадник групе за организовани криминал која заједничким дјеловањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна,

казниће се казном затвора најмање једну годину.

(5) Припадник групе за организовани криминал из ст. 1. до 4. овог члана који открије ту групу, може се ослободити од казне.

32. У Кривичном закону Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 и 42/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 261.**Фалсификовање или уништавање пословних или трговачких књига или докумената**

(1) Ко у пословне или трговачке књиге, документе или списе које је дужан да води на основу закона или другог прописа унесе неистините податке или не унесе неки важан податак, или својим потписом или печатом овјери пословну или трговачку књигу, документ или спис с неистинитим садржајем, или својим потписом или печатом омогући израду пословне или трговачке књиге, документа или списа с неистинитим садржајем, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко неистиниту пословну или трговачку књигу, документ или спис уоптријеби као да су истинити, или ко уништи, оштети, прикрије или на други начин почини неупотребљивом пословну или трговачку књигу, документ или спис.

33. У Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 и 93/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 3. став 1.

(1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом не утврди његова кривња.

Члан 47.

(1) У току истраге, бранилац има право да разматра списе и разгледа прибављене предмете који иду у корист осумњиченом. Ово право се браниоцу може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге.

(2) Изузетно од става (1) овог члана, тужилац ће истовремено са предлогом за одређивање притвора судији за претходни поступак, односно судији за претходно саслушање, доставити и доказе битне за процјену законитости притвора и ради обавјештавања браниоца.

Члан 131. став 1.

(1) Притвор се може одредити или продужити само под условима прописаним у овом закону и само ако се исти циљ не може остварити другом мјером.

Члан 132. став 1. тачке а), б) и ц)

(1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, притвор му се може одредити:

а) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,

б) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче.

ц) ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело или да ће учинити кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може се изрећи казна затвора три године или тежа казна, (...)

VI. Допустивост

34. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

35. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

36. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијама је Рјешење Суда БиХ број С1 2 К 010348 14 Кв 2 од 19. септембра 2014. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апеланти су примили у периоду од 20. до 25. септембра 2014. године, а апелације су поднесене 26. односно 30. септембра 2014. године, па произилази да су поднесене у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелације у односу на наводе о повреди ових права испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер нису очигледно (*prima facie*) неосноване, а не постоји неки други формални разлог због ког апелација није допустива.

37. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

38. Апеланти оспоравају наведена рјешења тврдећи да су им тим рјешењима прекршена права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1 тачка ц) и 3 Европске конвенције и члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције.

Право на личну слободу и безбједност

39. Члан II/3. Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

д) Право на личну слободу и безбједност.

Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

ц. законитог хапшења или лишења слободе ради привођења надлежној судској власти, када постоји оправдана сумња да је та особа извршила кривично дјело или када постоје ваљани разлози да се особа спријечи да изврши кривично дјело или да, након извршења кривичног дјела, побјегне;

[...]

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободе према одредбама става 1(ц) овог члана мора одмах бити изведен пред судију или друго службено лице законом овлашћено да врши судску власт и мора имати право на суђење у разумном року или на пуштање на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити гаранцијама о појављивању на суђењу.

40. У конкретном случају, апеланти су лица која су лишена слободе и налазила су се у притвору на основу одлуке редовног суда о одређивању притвора, те су се позвали на кршење права на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције. Апеланти сматрају да им је право на слободу и безбједност личности прекршено зато што у поступку одређивања притвора није утврђено да постоји основана сумња да су починили кривична дјела која су им стављена на терет и због којих им је одређен притвор. С тим у вези, апеланти су истакли да докази на основу којих је утврђено постојање основане сумње као општег услова за одређивање притвора из члана 132 став 1 ЗКПБиХ у односу на кривична дјела која им се стављају на терет нису достављени њима и њиховој одбрани.

Основана сумња и достављање доказа на основу којих је утврђено постојање основане сумње

41. У вези с наводима апеланата о повреди права на слободу и безбједност личности, Уставни суд подсјећа на то да је Европски суд истакао да стандарди које намеће члан 5 став 1ц. Европске конвенције предвиђају да је постојање основане сумње да је лице лишено слободе починило кривично дјело које му се ставља на терет *conditio sine qua non* за одређивање или продужење притвора. Међутим, то након одређеног времена није довољно, већ се мора процијенити да ли за притвор постоје релевантни и довољни разлози (види Европски суд, *Trzaska против Пољске*, пресуда од 11. јула 2000. године, апликација број 25792/94, став 63). Према даљем ставу Европског суда, оправданост притвора зависи и од околности конкретног случаја које морају бити такве да

упућују на постојање општег (јавног) интереса који је тако важан и значајан да, успркос пресумпцији невиности, претеже над принципом поштовања слободе појединца. Такође је наведено да ти стандарди не претпостављају да полиција, у вријеме хапшења, има довољно доказа који су потребни да би се могла подићи оптужница. Управо је циљ испитивања осумњиченог лица које је притворено по основу наведеног члана да се унаприједи даљња истрага тако да се потврде или одбаце конкретне сумње на којима се заснивало хапшење. Стога, како је указао Европски суд, чињенице које изазивају сумњу и које могу да буду довољне у вријеме лишавања слободе не требају бити истог нивоа као оне које су неопходне за одлуку у наредним фазама поступка, нпр., за подизање оптужнице (види Европски суд, *O'Hara против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 16. октобра 2001. године, апликација број 37555/97, тачка 36). Међутим, што се тиче притвора, Европски суд је истакао да члан 5 став 1ц. захтијева да постоји основана а не искрена или *bona fide* сумња (*ibid*, *Fox, Campbell u Hartley*, тачка 31). Уставни суд подсјећа и на то да уважавање члана 5 став 3 Европске конвенције захтијева да судска власт преиспита сва питања у вези с притвором, те да одлуку о притвору донесе позивајући се на објективне критеријуме предвиђене законом.

42. У погледу навода апеланата да им прије одређивања притвора нису достављени докази које је Тужилаштво доставило Суду БиХ, Уставни суд примјећује да је одредбом члана 47 став 1 ЗКПБиХ регулисано као опште правило да бранилац осумњиченог у току истраге има право приступа само оним списима и доказима који су у корист осумњиченог, али му се и то право може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло да доведе у опасност циљ истраге, док му је потпуно слободан приступ списима и доказима омогућен након подношења оптужнице, како је регулисано у ставу 3 тог члана. Уставни суд, даље, запажа да је ставом 2 истог члана прописано да ће изузетно од става 1 тог члана тужилац истовремено с приједлогом за одређивање притвора судији за претходни поступак, односно судији за претходно саслушање доставити и доказе битне за процјену законитости притвора ради обавјештавања браниоца. Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да из образложења оспорених одлука произилази да је Суд БиХ, након што је извршио увид у доказе које је доставило Тужилаштво уз приједлог а које је децидирано навео у образложењу рјешења, поступио у складу с одредбама ЗКПБиХ, те да су апеланти и њихови браниоци, иако им докази нису били достављени, супротно апелационим наводима, били упознати, у мјери неопходној за оспоравање одлуке о одређивању притвора, са садржином доказа на којима је та одлука заснована. Наиме, из стања списа произилази да је Суд БиХ наводом приједлога Тужилаштва за одређивање притвора апелантима одржао рочиште на ком су апеланти и њихови браниоци били упознати с доказима на којима је та одлука заснована, будући да је тужилац приликом образлагања приједлога за притвор образложио и садржину доказа у мјери у којој је то било довољно да се циљеви истраге не доведу у опасност. Уставни суд запажа да је те наводе апеланата Суд БиХ размотрио и у жалбеном поступку, у смислу гаранција члана 5 став 4 Европске конвенције, те образложио зашто је одлука о одређивању притвора у конкретном случају законита, односно зашто наводи апеланата не могу довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари. С обзиром на наведено, те одредбу члана 47 став 1, према којој браниоцу може да се ускрати разматрање списа и

разгледање предмета, ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло да доведе у опасност циљ истраге, Уставни суд у околностима конкретного случаја не налази никакву произвољност у поступању Суда БиХ, будући да је из образложења оспорених одлука евидентно да је, у смислу става 2 наведеног члана, Тужилаштво судији за претходно саслушање доставило и доказе битне за процјену законитости притвора и ради обавјештавања браниоца. С друге стране, Уставни суд запажа да из навода апелације произилази да апеланти практично траже да им се омогући увид у све доказе који се тичу меритума спора, што улази у оквир гаранција из члана 6 Европске конвенције, а који апелантима, у смислу одредбе члана 47 став 3 ЗКПБиХ, требају бити доступни након подношења оптужнице. Такође, Уставни суд указује на то да у предмету број *АП 591/11* није нашао повреду члана 5 став 4 Европске конвенције у вези с примјеном одредбе члана 47 ЗКПБиХ у ситуацији када су апеланти били упознати са садржином доказа на основу којих им је продужен притвор (види Уставни суд, Одлука број *АП 591/11* од 7. априла 2011. године, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Имајући у виду наведено, те подржавајући сопствену праксу у цитираном предмету, Уставни суд закључује да у конкретном случају чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају кршење права апеланата на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције.

43. Уставни суд запажа да у конкретном случају из оспореног рјешења којим је апелантима одређен притвор произилази да је Суд БиХ о одређивању притвора апелантима одлучио након одржаног рочишта на ком су саслушани апеланти и други осумњичени, те њихови браниоци. Даље, Уставни суд запажа да је Суд БиХ, супротно апелационим наводима, испитао постојање основане сумње као општег услова за одређивање притвора приликом доношења оспорених рјешења, те је јасно презентовао доказе које је доставило Тужилаштво уз приједлог за одређивање притвора, на основу којих је Суд БиХ утврдио постојање основане сумње. Уставни суд сматра, супротно апелационим наводима, да је у оспореним рјешењима Суд БиХ дао врло јасно образложење на основу којих доказа је извео закључак о постојању основане сумње да су апеланти починили инкриминисане радње које су им стављене на терет, као општег услова из члана 132 став 1 ЗКПБиХ за одређивање притвора, а које Уставни суд не сматра произвољним. Стога, Уставни суд сматра да рјешење Суда БиХ није у супротности с одредбама ЗКПБиХ и Европске конвенције и да садржи разлоге у погледу постојања општег услова за одређивање притвора из члана 132 став 1 ЗКПБиХ.

Посебни притворски разлози из члана 132 став 1 тачке а), б) и ц) ЗКПБиХ

44. Уставни суд подсјећа на то да, у складу са законом, мјера притвора може да буде одређена само када је, уз постојање основане сумње да је кривично дјело почињено, испуњен и један од посебних разлога за одређивање притвора прописан законом. У вези с тим, Уставни суд запажа да је у конкретном случају Суд БиХ утврдио да је, сем постојања основане сумње као опште претпоставке за изрицање мјере притвора апелантима, испуњен и други кумулативни услов, односно да у конкретном случају постоје посебни притворски разлози из члана 132 став 1 тачке а), б) и ц) ЗКПБиХ.

Посебан притворски разлог из члана 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ

45. У погледу опасности од бјекства из члана 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ, Суд БиХ је посебно оцијенио да се истрага води због тешких кривичних дјела за која су запријеђене високе затворске казне, да апеланти посједују држављанство Републике Хрватске која не изручује своје држављане органима гоњења других држава, да апеланти живе у близини границе с Републиком Хрватском, као и да су вршењем кривичних дјела, како се основано сумња, прибавили значајну имовинску корист која ће им омогућити боравак ван државе БиХ. Уставни суд запажа да је у образложењу постојања наведеног притворског разлога Суд БиХ генерално и паушално, у односу на све апеланте, без било каквог конкретизовања разлога у односу на поједине апеланте, закључио да опасност од бјекства као посебан притворски разлог постоји у односу на све апеланте. Упркос жалбеним наводима апеланата да због њихових конкретних личних околности не постоји таква опасност, те да исти циљ може да се постигне и блажим мјерама забране прописаним законом, Суд БиХ је сматрао оправданим да се апелантима притвор одреди и према члану 132 став 1 тачка а) ЗКПБиХ. У вези с наведеним, Уставни суд запажа да је Европски суд у предмету *Stögmüller против Аустрије* у погледу одређивања притвора због опасности од бјекства истакао сљедеће: "Као друго, тражило се оправдање за наставак притвора Stögmüllera ослањајући се на ризик од његовог бјекства. У том погледу, наводи се да је Stögmüller могао очекивати тежу казну нарочито након продужетка (...) прелиминарне истраге у погледу других дјела те да су му његова пилотска дозвола и очев авион омогућавали да у иностранство оде било када. Мора се примијетити, у том погледу, да до опасности од његовог бјекства не долази само зато јер је могуће или му је лако прећи преко границе (у сваком случају, било би довољно у ту сврху да се од њега тражи да преда пасош); мора постојати читав низ околности, посебно, тешка казна која се очекује или посебно гнушање оптуженог на притвор, или недостатак добро успостављених веза у земљи, које би могли бити разлог да се претпостави да би посљедице и опасности лета биле мање зло за њега од самог наставка издржавања притвора. Али његово понашање јасно показује да то није била његова ситуација." (види Европски суд, *Stögmüller против Аустрије*, пресуда од 10. новембра 1969. године, апликација број 1601/62, тачка 15). У предмету *Letellier против Француске*, Европски суд је у погледу опасности од бјекства оцијенио да је подносиатеља представке мајка малољетне дјеце и директорка компаније која представља њен једини извор прихода. У одлуци је наведено: "Како опасност од бјекства није била очигледна од самог почетка, дате одлуке су садржавале неадекватне наводе о разлозима утолико што нису споменуте околности подобне за утврђење такве опасности." (види Европски суд, *Letellier против Француске*, пресуда од 26. јуна 1991. године, апликација број 12369/86, тачка 41). Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да у односу на цитирани притворски разлог Суд БиХ у образложењу оспорених рјешења није понудио релевантне и довољне разлоге у односу на апеланте појединачно, за закључак заснован на чињеницама које могу да покажу да се заиста ради о ризику бјекства апеланата и да је притвор неопходно одредити и према том законском основу. Стога, Уставни суд сматра да је у конкретном случају прекршено право апеланата на законит притвор загарантован чланом 5 ст. 1ц. и 3

Европске конвенције у односу на притворски разлог опасност од бјекства.

Посебан притворски разлог из члана 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ

46. Суд БиХ је утврдио да постоји колузиона опасност као притворски основ из члана 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ. С тим у вези, Уставни суд запажа да је Суд БиХ указао на то да се у конкретном случају ради о обимној и сложеној истрази која обухвата већи број осумњичених, да се ради о њиховој међусобној повезаности, да је потребно саслушати већи број свједока, да одређени број саучесника и свједока тек треба да буду пронађени и испитани, као и да треба прибавити материјалне доказе, међу којим су и они за које одбрана апеланата тврди да су уништени, а Тужилаштво има сазнања да су сакривени. Уставни суд сматра да је Суд БиХ аргументовано образложио разлоге из којих произилази да постоје нарочите околности које указују на то да би апеланти боравком на слободи могли да ометају истрагу утицањем на свједоке и саучеснике и ометањем прикупљања материјалних доказа. У наведеним закључцима Суда БиХ у погледу наведеног посебног притворског разлога, с обзиром на чињенице конкретне предмета, Уставни суд не налази никакву произвољност, те сматра да околности конкретне случаја упућују на постојање важне и значајне општег интереса који претеже над принципом поштовања права на слободу појединца. Стога, Уставни суд закључује да су апеланти и други осумњичени у конкретном случају лишени слободе у поступку прописаном законом, када постоји оправдана сумња да су извршили кривично дјело и када је испуњен посебан притворски разлог прописан чланом 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ. Међутим, Уставни суд наглашава да притвор одређен према наведеном законском основу не може неограничено дуго да траје, односно прикупљање доказне грађе мора да буде завршено у разумном времену. С тим у вези, Уставни суд уочава да је апелантима Јози Слишковићу и Мирјани Шаkota рјешењем Суда БиХ од 2. октобра 2014. године (осам дана прије истека времена на које је притвор био одређен оспореним рјешењем) укинута притвор и да су пуштени на слободу уз одређивање мјера забране. Апелантима Јерку Иванковићу Лијановићу, Слави Иванковићу Лијановићу и Милораду Бахиљу рјешењем Суда БиХ од 24. октобра 2014. године (након што им је притвор био продужен) укинута притвор и пуштени су на слободу уз одређивање мјера забране. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да у конкретном случају нису повријеђена права апеланата загарантована чланом 5 ст. 1ц. и 3 Европске конвенције у погледу одређивања притвора према законском основу из члана 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ.

Посебан притворски разлог из члана 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ

47. Према члану 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ, притвор може да се одреди под условом да постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело или да ће учинити кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може се изрећи казна затвора три године или тежа казна. У вези с наведеним притворским разлогом, Уставни суд запажа да је Суд БиХ утврдио да је у конкретном случају испуњен објективни услов који се тиче висине запријеђене казне (казна затвора од три године или тежа казна), као и да постоје нарочите околности које оправдавају одређивање притвора и према члану 132 став 1

тачка ц) ЗКПБиХ. Као нарочите околности Суд БиХ је у конкретном случају сматрао природу дјела, бројност радњи извршења, континуираности у њиховом предузимању, те дуги период у ком су радње предузимане плански и организовано, према јединственом обрасцу, мрежу контаката и чврсту повезаност апеланата како међусобно тако и с члановима групе. Суд БиХ је утврдио да нека од правних лица према наведеном устаљеном обрасцу и даље послују, а што све заједно, према мишљењу Суда БиХ, указује на опасност да ће апеланти, ако буду пуштени на слободу, према устаљеном обрасцу поновити кривична дјела због којих се води предметна истрага.

48. Уставни суд запажа да Суд БиХ, утврђујући нарочите околности у конкретном случају, није понудио релевантне и довољне разлоге који могу објективно да оправдају закључак да ће апеланти пуштањем на слободу наставити с вршењем кривичних дјела. Такође, Уставни суд запажа да Суд БиХ није навео разлоге зашто је сматрао неоснованим захтјев апеланата за одређивање блажих мјера забране. Уставни суд запажа да се у конкретном случају прије ради о гомилању разлога за одређивање притвора него о аргументованим разлозима за одређивање притвора према наведеном законском основу. Суд БиХ је својим накнадним радњама (рјешењима о укидању притвора) потврдио да је у конкретном случају оправдано одређивање мјера забране апелантима. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је повријеђено право апеланата на законит притвор загарантован чланом 5 ст. 1ц. и 3 Европске конвенције који је одређен на основу члана 132 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ.

Укидање притвора

49. Апелантима Јози Слишковићу и Мирјани Шаkota је рјешењем Суда БиХ од 2. октобра 2014. године, а апелантима Јерку Иванковићу Лијановићу, Слави Иванковићу Лијановићу и Милораду Бахиљу рјешењем од 24. октобра 2014. године укинута притвор и пуштени су на слободу уз одређивање мјера забране из чл. 126 и 126а. ЗКПБиХ.

Претпоставка невиности

50. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

51. Члан 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

2. Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.

52. Апеланти у апелацији наводе и повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције. С тим у вези, Уставни суд запажа да је Европски суд у предмету *Пешиа против Хрватске* изнио сљедећи став: "Суд понавља да је предмнијева невиности уписана у ставку 2. чланка 6. један од елемената поштеног казненог суђења које се тражи у ставку 1. (...). У свом релевантном аспекту чланак 6. ставак 2. има за циљ спријечити подривање поштеног суђења изјавама које прејудуцирају, а дане су у блиској

вези с поступком (...). Њиме се забрањује преурањено изражавање (...) самога суда мишљења да је особа 'оптужена за казнено дјело' крива прије него јој је то доказано према закону (...) али такођер обухваћа и изјаве државних дужносника које охрабрују јавност да вјерује да је осумњиченик крив и прејудуцирају оцјену чињеница (...) надлежне судбене власти (...)", (види Европски суд, *Пеша против Хрватске*, пресуда од 8. априла 2010. године, апликација број 40523/08, став 138).

53. За разлику од члана 6 став 1 Европске конвенције, повреда претпоставке невиности се не оцјењује на основу поступка у цјелини, већ као засебан процесни недостатак. При томе се нагласак ставља на фразу о којој је ријеч и то кумулативном анализом следећих трију елемената: а) процесна фаза и контекст у ком је изјава дата, б) њена тачна формулација и ц) њено значење (види Европски суд, *Daktaras против Литваније*, пресуда од 10. октобра 2000. године, апликација број 42095/98). Изјаве којима се изражава сумња у вријеме претпретресне истраге не представљају кршење претпоставке невиности. Чак и формулације које садрже врло експлицитне изразе као што је "кривица" и "доказана" не морају представљати кршење члана 6 став 2 ако у одређеном контексту, посебно уколико нису биле намијењене медијима или јавности, могу разумно да значе указивање на нешто друго, на примјер, када таква изјава само указује на то да је тужилац убијеђен да има довољно доказа на основу којих је могуће прећи из фазе истраге у фазу суђења (*op. cit.*, *Daktaras против Литваније*, тачке 41-45).

54. Повреду наведеног права апеланти виде у чињеници да из лексичко-синтаксичке конструкције цитираних фраза (дијелова реченица) произилази закључак да је Суд БиХ убијеђен и то ван разумне сумње да су апеланти починили кривична дјела која су им стављена на терет. Уставни суд запажа да су апеланти у прилог својим тврдњама у апелацији цитирали одређене фразе. У односу на цитирани навод који гласи: "(...) него и сами осумњичена Шакота и Галић, али и остали осумњичени који су у договору и по путама организатора, обављали криминалне активности", Уставни суд уочава да је тај навод садржан у реченици која гласи: "Осумњичена Шакота Мирјана је власница књиговодствене фирме 'Кора фин', која је водила књиговодство за сва правна лица укључена у вршење криминалних радњи обухваћених предметном истрагом, а у којем правном лицу је био запослен и Галић Мирко, те се може основано претпоставити да је истима доступна одређена финансијска документација за чије уништење интерес имају не само организатори групе, чланови породице Иванковић Лијановић, који су како се основано сумња, стварни власници правних лица чије пословање је предмет ове истраге, него и сами осумњичена Шакота и Галић, али и остали осумњичени који су у договору и по путама организатора, обављали криминалне активности". У односу на остале цитиране дијелове реченица, Уставни суд је извршио увид у цјеловите реченице и одјељке оспорених рјешења у којима су садржане цитиране фразе.

55. У вези с наведеним, Уставни суд примјећује да је тачна констатација апеланата да постоје цитиране фразе (као дијелови реченице) у рјешењу о одређивању мјере притвора. Међутим, Уставни суд, такође, запажа да је суд у оспореним рјешењима образлагао основану сумњу да су апеланти починили кривична дјела као предуслов за одређивање мјере притвора. Суд БиХ нигдје у рјешењима није навео било какву тврдњу везану за апеланте, а да прије ње није постојала одредница "осумњичени" и "основана

сумња да је (...)" или "како се основано сумња", из чега Уставни суд закључује да наведеним изражавањем Суд БиХ није прејудуцирао кривњу апеланата на било који начин. Уставни суд је оцијенио и да се конкретни поступак налази у фази истраге, да су цитиране фразе садржане у контексту рјешења којима се утврђује основана сумња да су апеланти као осумњичени починили кривична дјела, као и да оспорена рјешења нису намијењена медијима и јавности. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра наводе апеланата о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције неоснованим (види Уставни суд, Одлука број *АП 580/07* од 24. јуна 2009. године, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

56. Уставни суд закључује да није повријеђено право апеланата из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције.

VIII. Закључак

57. Уставни суд закључује да постоји кршење члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1ц. и 3 Европске конвенције у односу на посебне притворске разлоге из члана 132 став 1 тачке а) и ц) ЗКПБиХ када одлука о одређивању притвора не садржи довољне и разумне разлоге за закључак да је оправдано апелантима одредити притвор према наведеним законским основима.

58. Није повријеђено право апеланата из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 ст. 1ц. и 3 Европске конвенције у односу на посебан притворски разлог из члана 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ када одлука о одређивању притвора садржи довољне и јасне разлоге за одређивање притвора према том законском основу и када је притвор према том основу трајао ограничено вријеме.

59. Уставни суд закључује да није повријеђено право апеланата на претпоставку невиности из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције када је суд у рјешењима о одређивању притвора у односу на апеланте које је означавао као осумњичене утврдио само постојање основане сумње да су починили кривична дјела за која су осумњичени, а што је предуслов за одређивање мјере притвора, а таквим изражавањем није на било какав начин прејудуцирао кривњу апеланата.

60. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

61. С обзиром на чињеницу да су сви апеланти пуштени из притвора, а да су апеланти Јозо Слишковић и Мирјана Шакота одустали од захтјева, није потребно разматрати захтјев апеланата за доношење привремене мјере.

62. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4309/14**, гјењавајући апелацију **Jerka Ivankovića Lijanovića i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Čeman, sudija
Zlatko M. Knežević, sudija
na sjednici održanoj 18. decembra 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvajaju apelacije **Jerka Ivankovića Lijanovića, Slave Ivankovića Lijanovića, Milorada Bahilja, Joze Sliškovića i Mirjane Šakota**.

Utvrđuje se povreda člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. st. 1.c. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u dijelu Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. septembra 2014. godine, koje se odnosi na posebne pritvorske razloge iz člana 132. stav 1. tačke a) i c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Odbijaju se kao neosnovane apelacije **Jerka Ivankovića Lijanovića, Slave Ivankovića Lijanovića, Milorada Bahilja, Joze Sliškovića i Mirjane Šakota** podnesene protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. septembra 2014. godine i Rješenja broj S1 2 K 010348 14 Krn 6 od 12. septembra 2014. godine u odnosu na ostale aspekte člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. st. 1.c. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Jerko Ivanković Lijanović, Slavo Ivanković Lijanović, Milorad Bahilj, Jozo Slišković i Mirjana Šakota (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupaju advokati Nada Dalipagić iz Mostara, Davor Šilić iz Mostara i Jerko Čilić iz Ljubuškog, podnijeli su 26. odnosno 30. septembra 2014. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. septembra 2014. godine i Rješenja Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Krn 6 od 12. septembra 2014. godine. Apelanti su, također, podnijeli zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio puštanje na slobodu apelanata s izdržavanja mjere pritvora određenog navedenim rješenjima Suda BiH do donošenja odluke o apelacijama.

2. Apelacije su registrirane pod br. *AP 4309/14*, *AP 4325/14* i *AP 4328/14*.

3. Apelant Jerko Ivanković Lijanović je 5. novembra 2014. godine posredstvom advokaticke Vasvije Vidović povukao dopunu apelacije broj *AP 4309/14*, koju je podnio 10. oktobra 2014. godine.

4. Apelanti Jozo Slišković (*AP 4325/14*) i Mirjana Šakota (*AP 4328/14*) posredstvom advokata Jerka Čilića povukli su 13. novembra 2014. godine zahtjev za donošenje privremene mjere.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 14. oktobra 2014. godine da dostave odgovore na apelacije.

6. Sud BiH i Tužilaštvo dostavili su odgovore na apelaciju 23. i 29. oktobra 2014. godine.

7. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se odnose na isti činjenični i pravni osnov, Ustavni sud je, u skladu s članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. *AP 4309/14*, *AP 4325/14* i *AP 4328/14*, u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem *AP 4309/14*.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Krn 6 od 12. septembra 2014. godine apellantima i drugim osumnjičenim određen je pritvor zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili krivično djelo organiziranog kriminala iz člana 250. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH), u vezi s krivičnim djelima porezne utaje ili prevare iz člana 210. KZBiH i neplaćanja poreza iz člana 211. KZBiH, pranja novca iz člana 209. KZBiH i krivotvorenja ili uništavanja poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava iz člana 261. stav 2. Krivičnog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Pritvor je mogao trajati najduže jedan mjesec od dana lišenja slobode i to do 10. oktobra 2014. godine zbog razloga propisanih članom 132. stav 1. tačke a), b) i c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH).

10. U obrazloženju rješenja je navedeno da je Tužilaštvo 11. septembra 2014. godine podnijelo prijedlog za određivanje pritvora apellantima zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret, a da je 12. septembra 2014. godine Tužilaštvo dostavilo dopunu prijedloga u kojem je nabrojalo i dostavilo dokumentaciju kao dokaze koji potkrepljuju tvrdnje Tužilaštva iznesene u prijedlogu za određivanje pritvora (dokazi su navedeni na stranici 3. rješenja). Sud BiH je naveo da je, nakon što je pred sudom iznijelo prijedlog za određivanje pritvora, Tužilaštvo istaklo da se ne protivi tome da se u sudskoj odluci opišu dostavljeni dokumenti, te da ima cilj da završi istragu u razumnom roku, nakon čega će navedena dokumentacija biti dostupna odbrani apelanata. Sud BiH je u obrazloženju istakao da se u odnosu na prijedlog Tužilaštva za određivanje pritvora očitovala odbrana apelanata.

11. U pogledu postojanja osnovane sumnje da su apelanti počinili krivična djela koja su im stavljena na teret, Sud BiH je utvrdio da iz dokaza Tužilaštva dostavljenih uz prijedlog za određivanje pritvora kao i ostalih dokaza sadržanih u istražnom spisu predmeta, prema ocjeni Suda BiH, proizlazi osnovana sumnja da su apelanti Jerko Ivanković Lijanović i Slavo Ivanković Lijanović kao suvlasnici pravnog lica "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, a to svojstvo je do 2. marta 2010. godine, do istupa iz tog pravnog lica, imao i osumnjičeni Jozo Ivanković Lijanović, organizirali i rukovodili grupom za organizirani kriminal, u smislu člana 1. stav 20. KZBiH, kojoj su pristupili apelanti Milorad Bahilj, Jozo Slišković i Mirjana Šakota kao i M. I. L., V. I., Ž. M., Z. I., D. K., M. Č., S. I. L. i M. G. Prema ocjeni Suda BiH, postoji osnovana sumnja da je spomenuta grupa počinila krivična djela koja su im stavljena na teret.

12. Sud BiH je naveo da iz dostavljenih dokaza proizlazi da su apelanti Jerko Ivanković Lijanović, Slavo Ivanković Lijanović i osumnjičeni Jozo Ivanković Lijanović, s ciljem vršenja navedenih krivičnih djela, a uz prethodni dogovor, kako se osnovano sumnja, organizirali osnivanje pravnih lica MI-MO d.o.o. Mostar, "Farmer" d.o.o. Široki Brijeg, "Farmko" d.o.o. Široki Brijeg i "ZD.I.-Produkt" d.o.o. Široki Brijeg s

minimalnim osnivačkim ulogom od 2.000,00 KM, s kojima zaključuju ugovore o zakupu poslovnih prostorija i proizvodnih pogona, te, kako to proizlazi iz izvještaja Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) od 3. septembra 2014. godine, daju pravo korištenja licence, procijenjene vrijednosti na preko sedam miliona KM, bez naknade, i organiziraju poslovanje tako što je pravno lice "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, kako se osnovano sumnja, na spomenuta pravna lica u cijelosti prenijelo svoju proizvodnju, sa ili bez naknade, za periode za koje su ta pravna lica poslovala, a u kojim se kao osnivači i direktori pojavljuju lica koja su ili rodbinski povezana ili su bili zaposlenici u nekoj od firmi "Lijanovići". Dalje je navedeno da na povezanost navedenih pravnih lica ukazuje činjenica da spomenuta pravna lica posluju izvjestan period, zatim prestaju s radom, prodaju sve zalihe sirovina, repromaterijala i opreme novom pravnom licu na koje ugovorom o cesiji prenose i svoja potraživanja i obaveze, izuzev poreznih. Novo pravno lice, kako se prema mišljenju Suda BiH osnovano sumnja, nastavlja obavljati djelatnost u istim poslovnim prostorijama koje su u vlasništvu pravnog lica "Lijanovići", na osnovu ugovora o zakupu koji suvlasnici pravnog lica "Lijanovići" zaključuju s licem ovlaštenim za zastupanje u tom novom pravnom licu, u pravilu istog dana kada raskidaju ugovor s prethodnim pravnim licem, i koje nastavlja poslovanje prethodnog pravnog lica preuzimajući i zaposlene. Dalje je utvrđeno da iz izvještaja o provedenoj istrazi proizlazi da se prilikom preuzimanja djelatnosti novog pravnog lica mijenja samo naziv pravnog lica, a ne i stvarni vlasnik. Međutim, kako je dalje navedeno, zbog prestanka obavljanja djelatnosti prethodnog pravnog lica, te neizmirenih kreditnih obaveza, računani ranijih pravnih lica kao poreznih obveznika za iznose prijavljenog, a neplaćenog PDV-a, blokirani su, a kako oni ne posjeduju više ni imovinu ni bilo kakva sredstva, isključena je mogućnost prinudne naplate. Zbog navedenog, kako je naveo Sud BiH, osnovano se sumnja da je realizirana utaja poreza u višemilionskim iznosima. Sud BiH je na str. od 15. do 19. rješenja naveo dokaze iz kojih, prema ocjeni Suda BiH, proizlazi osnovana sumnja da su apelanti kao članovi grupe za organizirani kriminal u kojoj su imali određene uloge kao vlasnici ili direktori predmetnih pravnih lica počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret. Sud BiH je istakao da iz dokumentacije navedenih pravnih lica proizlazi osnovana sumnja da navedeni način organiziranja proizvodnje nije bio samo usmjeren na neplaćanje PDV-a, već i na sticanje prava na povrat PDV-a prema izlaznim fakturama koje su ispostavljale prethodne firme. Nova pravna lica ("Farmer" d.o.o. Široki Brijeg, "Farmko" d.o.o. Široki Brijeg, "ZD.I-Produkt" d.o.o. Široki Brijeg) koja preuzimaju proizvodnju prihvataju fakture s obračunatim PDV-om prethodnih firmi koje prestaju postojati, iako je u pitanju neoporezivi prijenos istog proizvodnog procesa, na osnovu kojih su ostvarili pravo na povrat PDV-a.

13. Imajući u vidu odredbe člana 47. ZKPBiH, Sud BiH je zaključio da je Tužilaštvo u konkretnom slučaju postupilo u cijelosti u skladu s navedenom zakonskom odredbom dostavivši dokaze koji potkrepljuju prijedlog za određivanje pritvora, radi procjene zakonitosti pritvora, a o čemu su obaviješteni i apelanti i njihovi branioci. S obzirom na to da je riječ, kako je utvrdio Sud BiH, o dokazima za koje je Tužilaštvo ocijenilo da bi njihovo otkrivanje odbrani u konkretnoj fazi postupka moglo ugroziti ciljeve istrage, Sud BiH je, na zahtjev Tužilaštva, postupio u skladu s odredbom člana 47. stav 1. ZKPBiH, odnosno braniocima je uskratio uvid u dokaze. Dalje je istaknuto da je Tužilaštvo u obrazlaganju prijedloga za pritvor obrazložilo i sadržaj dokaza u mjeri u kojoj ne bi bili ugroženi ciljevi istrage.

14. Sud BiH je zaključio da iz prezentiranih činjenica proizlazi zaključak da postoji dovoljno dokaza za postojanje osnovane sumnje da su apelanti učinili radnje koje im se stavljaju na teret, a što je osnovni uvjet za određivanje pritvora.

15. U odnosu na posebne pritvorske razloge iz člana 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH, Sud BiH je utvrdio da u konkretnoj fazi postupka postoji opasnost od bjekstva, te je s tim u vezi ocijenio osnovanim prijedlog Tužilaštva za određivanje pritvora prema navedenoj odredbi. Sud BiH je imao u vidu da svi apelanti, uz državljanstvo BiH, imaju i državljanstvo Republike Hrvatske, koja prema svojim ustavnim garancijama ne izručuje svoje državljane radi procesuiranja u drugim državama, kao i da navedena okolnost sama po sebi ne predstavlja razlog za pritvor po tom osnovu. Međutim, Sud BiH je smatrao da je navedenu okolnost posjedovanja državljanstva Republike Hrvatske neophodno posmatrati u vezi s ostalim okolnostima. Istaknuto je da se istraga vodi zbog teških krivičnih djela za koja su zapriječene visoke zatvorske kazne, te da bi apelanti suočeni s dokazima na kojima se zasniva osnovana sumnja da su počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret mogli, u namjeri da onemoguće uspješno okončanje istrage, a time i eventualno daljnje krivično procesuiranje, boravak na slobodi iskoristiti za bjekstvo u susjednu državu i na taj način bi postali nedostupni organima krivičnog gonjenja BiH. Sud BiH je naveo da apelanti žive u blizini granice s Republikom Hrvatskom, te da su, kako se osnovano sumnja, vršenjem krivičnih djela pribavili značajnu imovinsku korist, što, prema ocjeni Suda BiH, ukazuje na mogući nesmetan boravak i egzistenciju van BiH. Ocjenjujući sve navedeno, Sud BiH je našao osnovanim prijedlog Tužilaštva za određivanje pritvora prema članu 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH.

16. U odnosu na poseban pritvorski razlog iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH, Sud BiH je utvrdio da su ispunjeni uvjeti koje propisuje ta odredba jer postoji osnovana bojazan da će apelanti boravkom na slobodi i utjecajem na svjedoke uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze i tragove važne za krivični postupak. Sud BiH je posebno ocijenio prirodu krivičnih djela zbog kojih se vodi istraga, činjenicu da su djela počinjena u okviru organizirane grupe koja je djelovala duži period, a čiji su članovi usko povezani rodbinskim ili dugogodišnjim poslovnim vezama. Dalje je istaknuto da u rasvjetljavanju krivičnih djela Tužilaštvo provodi obimnu i kompleksnu istragu i preduzima napore na osiguranju dokaza koji bi mogli biti od odlučujućeg značaja za njeno uspješno okončanje, te da u konkretnom slučaju dokaze od nesumnjive važnosti čini dokumentacija o poslovanju predmetnih pravnih lica, a koja može biti predmet uništenja. Da bi se razjasnila činjenica o postojanju ili nepostojanju dokumentacije firme MI-MO d.o.o. Mostar, koja je bila uskladištena u prostorijama firme "Velmos", posebno zbog toga što su oprečne tvrdnje Tužilaštva i odbrane apelanata o toj činjenici (odbrana navodi da je dokumentacija uništena prilikom urušavanja objekta pod teretom snijega, a Tužilaštvo izražava sumnju da takva dokumentacija postoji i da je sakrivena, što potkrepljuje činjenicom da se javio svjedok s podacima o toj dokumentaciji), navedeno je da je neophodno osigurati uvjete i spriječiti svaki utjecaj na mogućnost iznalaženja te dokumentacije. U odnosu na apelanaticu Mirjanu Šakota koja je vlasnica knjigovodstvene firme "Kora fin" koja je vodila knjigovodstvo za sva pravna lica uključena u vršenje kriminalnih radnji obuhvaćenih istragom, Sud BiH je zaključio da se može osnovano pretpostaviti da je apelanatici dostupna određena finansijska dokumentacija, za čije uništenje imaju interes ne samo organizatori grupe, članovi porodice Ivanković Lijanović koji su, kako se osnovano sumnja, stvarni vlasnici pravnih lica čije je poslovanje predmet konkretne istrage, nego i

sama apelantica i ostali osumnjičeni koji su u dogovoru i prema uputstvima organizatora obavljali kriminalne aktivnosti.

17. Sud BiH je naveo da je Tužilaštvo u prijedlogu za određivanje pritvora osnovano ukazalo na to da je u nastavku istrage planirano saslušanje velikog broja svjedoka o okolnostima poslovanja predmetnih pravnih lica, tj. saslušanje oko 100 svjedoka. S obzirom na to da priroda krivičnih djela upućuje na involviranost većeg broja lica u njihovo izvršenje, prema ocjeni Suda BiH, neophodno je spriječiti da apelanti, prije nego što izjave navedenih potencijalnih svjedoka ili osumnjičenih budu osigurane, stupe u kontakt s tim licima, te utječu na svjedoke da daju iskaze na određeni način, a s ciljem isključivanja ili umanjivanja svoje krivične odgovornosti. Prema ocjeni Suda BiH, navedeno se sa sigurnošću može osigurati u konkretnoj fazi istrage jedino zadržavanjem apelantata u pritvoru.

18. Ocjenjujući fazu u kojoj se istraga nalazi, kao i činjenicu da Tužilaštvo tek predstoji obiman proces osiguranja dokaza, odnosno saslušanja svjedoka i provođenja drugih radnji dokazivanja, na što je Tužilaštvo ukazalo samim prijedlogom, Sud BiH nalazi da je u konkretnom momentu neophodno preduzeti sve potrebne korake kako bi se zaštitio krivični postupak, odnosno kako bi se osiguralo nesmetano i efikasno vođenje i okončanje istrage u konkretnoj krivičnopravnoj stvari. S tim u vezi, Sud BiH nalazi potrebnim istaći i da je u toj fazi postupka, kada je sasvim očigledno da dokazi u postupku još uvijek nisu osigurani, stepen uvjerenja koji mora postojati u odnosu na egzistiranje okolnosti koje ukazuju na opravdanost mjere pritvora zbog razloga propisanih u članu 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH zasigurno manji u odnosu na onaj stepen bojazni koji mora postojati u daljnjem toku postupka, odnosno nakon okončanja istrage.

19. Sud BiH je utvrdio da je osnovan i prijedlog Tužilaštva za određivanje pritvora apelantima i na osnovu posebnog pritvorskog razloga propisanog u članu 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH. U pogledu objektivnog uvjeta propisanog navedenom zakonskom odredbom, a koji se tiče visine zapriječene kazne, Sud BiH je utvrdio da je taj uvjet nesumnjivo ispunjen, jer se protiv apelantata vodi istraga zbog djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. U pogledu naročitih okolnosti, a što predstavlja drugi uvjet koji kumulativno mora biti ispunjen, Sud BiH je, rukovodeći se svojim diskrecionim pravom za utvrđivanje i vrednovanje tih okolnosti, utvrdio da sve okolnosti konkretnog slučaja koje se ogledaju u prirodi djela, brojnosti radnji izvršenja, kontinuiranosti u njihovom preduzimanju, mreži kontakata i čvrstoj povezanosti kako međusobno tako i s članovima grupe, te njihovoj ulozi u samoj grupi, imaju karakter naročitih okolnosti koje ukazuju na postojanje interakcijske opasnosti apelantata.

20. Sud BiH je zaključio da je imao u vidu prirodu i način izvršenja krivičnih djela zbog kojih se protiv apelantata vodi istraga, te činjenicu da su, kako se osnovano sumnja, djelovali kao grupa za organizirani kriminal, da su duži period (od 2006. do 2011. godine), na osnovu pomno planiranih i pripremanih aktivnosti, vrbovali lica koja bi djelovala kao direktori pravnih lica, stalno osnivali pravna lica na način da nakon što jedno pravno lice prestane obavljati djelatnost, organizatori su istovremeno sklapali ugovor sa sljedećim pravnim licem, pri čemu je svako sljedeće pravno lice od prethodnog preuzimalo proizvodni pogon, zatečene zalihe roba, gotovih proizvoda, sirovina, repromaterijala i opreme, uz izdavanje faktura s obračunatim izlaznim PDV-om, te s istim zaposlenim radnicima nastavljalo obavljati istu djelatnost u kontinuitetu. Upravo kontinuiranost u vršenju krivičnopravnih radnji, njihova brojnost, te dugi period u kojem su radnje preduzimate

planski i organizirano, prema jedinstvenom obrascu, s tačno određenim ulogama koje je obavljao svaki od članova grupe u dogovoru s organizatorima, prema ocjeni Suda BiH, ukazuje na iskazanu upornost u vršenju krivičnih djela. S obzirom na to da neka od pravnih lica prema tom ustaljenom obrascu i dalje posluju (kako to Tužilaštvo ističe u prijedlogu za određivanje pritvora, pravno lice "ZD.I-Produkt" d.o.o. Široki Brijeg iznajmilo je proizvodni pogon i radnike novoosnovanom pravnom licu "Alpen-mit" d.o.o. Široki Brijeg), što sve, prema ocjeni Suda BiH, ukazuje na opasnost da će apelanti, ako budu pušteni na slobodu, nastaviti s vršenjem kriminalnih aktivnosti na opisani način, odnosno osnivanjem novih pravnih lica prema ustaljenom obrascu ponoviti krivična djela zbog kojih se vodi istraga. Zaključeno je da je zbog navedenog neophodno apelantima odrediti pritvor i prema članu 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH.

21. Protiv navedenog rješenja apelanti su se žalili Sudu BiH, koji je u Vijeću od troje sudija (u daljnjem tekstu: Vijeće) donio Rješenje broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. septembra 2014. godine, kojim je žalbe apelantata odbio kao neosnovane.

22. U obrazloženju rješenja je navedeno da je Vijeće u žalbenom postupku razmotrilo argumente navedene u žalbi apelantata, zatim dostavljeni odgovor Tužilaštva, te je ispitalo osporeno rješenje u okviru žalbenih navoda. U odnosu na postojanje osnovane sumnje navedeno je da je Vijeće još jednom razmotrilo dokaze u spisu, te nasuprot prigovorima branilaca apelantata utvrdilo da je osporenim rješenjem pravilno ocijenjeno da postoji dovoljno dokaza koji upućuju na osnovanu sumnju da su apelanti počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret. Vijeće je naglasilo da će se o iskazima svjedoka/osumnjičenih, kao i materijalnim dokazima, svakako moći više raspravljati, analizirati i ocijeniti njihova vjerodostojnost, zakonitost i autentičnost, na način kako su to učinile odbrane apelantata u dostavljenim žalbama, u slučaju eventualnog potvrđivanja optužnice i vođenja glavnog pretresa u konkretnom predmetu.

23. U odnosu na posebne pritvorske razloge iz člana 132. stav 1. tačke a), b) i c) ZKPBiH, Vijeće je utvrdilo da je prvostepeni sud pravilno zaključio da kod svih apelantata egzistiraju posebni pritvorski razlozi propisani navedenom odredbom. Vijeće je istaklo da je pri procjeni postojanja opasnosti od bjekstva od odlučnog ali ne i presudnog značaja bila činjenica da u konkretnom predmetu svi apelanti imaju državljanstvo Republike Hrvatske. U kontekstu žalbenih prigovora, kojima se ukazuje na to da opasnost od utjecaja na svjedoke (ili saučesnike) mora biti konkretizirana, Vijeće je utvrdilo da su oni neosnovani, s obzirom na to da se pritvorski razlog iz tačke b) člana 132. stav 1. ZKPBiH može zasnivati i na okolnostima koje ukazuju na to da postoji ozbiljan rizik da će do takvog zabranjenog utjecaja doći. U konkretnom slučaju, prema ocjeni Vijeća, postoji niz elemenata koji u svojoj sveukupnosti ukazuju na postojanje naročitih okolnosti odnosno ozbiljnog rizika da do utjecaja može doći. Zbog toga je Vijeće utvrdilo da su žalbeni prigovori odbrane apelantata kojima se osporava postojanje naročitih okolnosti predviđenih članom 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH bez potrebnog činjeničnog i logičnog osnova, zbog čega ih je Vijeće odbilo kao neosnovane. U vezi s članom 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH, Vijeće je istaklo da je, kada je u pitanju ocjena naročitih okolnosti koje ukazuju na opasnost od ponavljanja krivičnih djela i to krivičnih djela organiziranog kriminala koja se apelantima stavljaju na teret, imalo u vidu i praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u predmetu *Brannigan i McBride protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 26. maja 1993. godine, u kojem je Evropski sud naveo da bi, u predmetu u kojem je osumnjičeni bio umiješan u organizirani

kriminal, osumnjičeni mogao zloupotrijebiti svoju slobodu tako što će održavati postojeću mrežu kontakata i pružiti dragocjenu pomoć svojim saradnicima. Evropski sud je utvrdio da takve okolnosti opravdavaju prittvor na osnovu bojazni od ponavljanja krivičnog djela.

24. U odnosu na žalbene prigovore da je neosnovan stav prvostepenog suda o opravdanosti prijedloga Tužilaštva da se odbrani uskrate praktično svi dokazi iz spisa, jer se uskraćivanjem tih prava, bez uvjerljivih razloga i obrazloženja, dovodi u sumnju postojanje osnovnog uvjeta za određivanje prittvora (osnovane sumnje), u smislu člana 5. stav 1.c. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), odnosno člana 132. stav 1. ZKPBiH, Vijeće je utvrdilo da je odredbom člana 226. stav 2. odnosno člana 47. stav 3. ZKPBiH jasno propisano da osumnjičeni odnosno optuženi i branilac nakon podizanja optužnice imaju pravo uvida u sve spise i dokaze. Imajući u vidu samu prirodu i težinu krivičnih djela koja su apelantima stavljena na teret, te ocjenjujući da je odredbom člana 47. stav 1. ZKPBiH propisano da se braniocu može uskratiti pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, Vijeće je navedene prigovore odbrane odbilo kao neosnovane. Vijeće je utvrdilo da je u osporenom rješenju konstatirano da je Tužilaštvo prilikom obrazlaganja prijedloga za određivanje prittvora obrazložilo i sadržaj dokaza u mjeri do koje ciljevi istrage ne bi bili dovedeni u opasnost, iz čega se, kako je ocijenilo Vijeće, može zaključiti da je odbrana apelanata bila upoznata sa sadržajem dokaza u mjeri koja ne dovodi u opasnost cilj i daljnji tok istrage.

25. U obrazloženju rješenja Vijeće je navelo da je razmatralo i prijedlog odbrane apelanata o mogućnosti primjene blaže mjere osiguranja nesmetanog vođenja krivičnog postupka, u skladu s odredbama člana 123. stav 2. ZKPBiH, kao i člana 5. Evropske konvencije, pa je u tom smislu utvrdilo da se u konkretnom postupku željena svrha može postići samo mjerom prittvora i da nijedna druga blaža mjera u datom trenutku ne bi bila svrsishodna.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

26. Apelanti smatraju da su im osporenim rješenjima povrijeđeni pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. st. 1. tačka c) i 3. Evropske konvencije, kao i pravo na presumpciju nevinosti iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije. Apelanti navode da Sud BiH nije dao dovoljno i adekvatno obrazloženje koje bi zadovoljilo objektivnog posmatrača o postojanju činjenica ili informacija koje ukazuju na mogućnost počinjenja krivičnog djela, već je obrazlažući postojanje osnovane sumnje samo citirao navode Tužilaštva o postojanju osnova krivnje iz prijedloga za određivanje prittvora. Također, Vijeće je u žalbenom postupku proizvoljno odbilo žalbene navode apelanata i prihvatilo zaključke iz prvostepenog rješenja. Stoga, prema mišljenju apelanata, povrijeđeno im je pravo na slobodu i sigurnost usljed nepostojanja osnovane sumnje kao uvjeta *sine qua non* za određivanje prittvora, u smislu člana 5. stav 1.c. Evropske konvencije. Apelanti ističu da je Sud BiH, umjesto što je naveo samo uopćene razloge koji se tiču svih ili nekih od apelanata, bio dužan obrazložiti postojanje osnovane sumnje u odnosu na svakog od apelanata pojedinačno. Dalje je navedeno da odbrani apelanata u toku postupka određivanja prittvora kao i u žalbenoj fazi proizvoljnim pozivanjem na član 47. ZKPBiH nije omogućen uvid u dokaze na kojima Tužilaštvo zasniva tvrdnju o postojanju osnovane sumnje, a o kojima bi se odbrana

apelanata mogla izjasniti i ispitivati njihovu valjanost. Zbog toga je, prema mišljenju apelanata, prekršen princip jednakosti stranaka u krivičnom postupku. Dalje je istaknuto da je Sud BiH naveo da je u rješenju o određivanju prittvora prezentirano onoliko činjenica koje upućuju na postojanje osnovane sumnje u mjeri u kojoj neće ugroziti tok istrage, pri čemu Sud BiH zaboravlja i zanemaruje da je mjera prittvora izuzetna, a ne redovna mjera, pa ukoliko se kao takva preduzima, onda se mora posebno obrazložiti. Budući da apelantima nije bio omogućen uvid u dokaze koji potkrepljuju postojanje osnovane sumnje, apelanti ističu da je omogućavanje izjašnjenja o prijedlogu Tužilaštva predstavljalo samo puku zakonsku formu, odnosno da apelantima nije bilo suštinski zagwarantirano pravo na odbranu.

27. U odnosu na posebne prittvorske razloge iz člana 132. stav 1. tačke a), b) i c) ZKPBiH, apelanti navode da Sud BiH nije ocijenio razloge za određivanje mjere prittvora u odnosu na svakog apelanta pojedinačno, imajući u vidu okolnosti, činjenice i stanje predmeta. Apelanti ističu da iz oba osporena rješenja proizlazi da su razlozi za određivanje prittvora prema navedenim odredbama paušalno utvrđeni i ne opravdavaju mjeru prittvora koja im je određena. Navedeno je da, prema članu 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH koji se odnosi na postojanje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva, Sud BiH nije objektivno naveo nijednu okolnost niti razlog zašto bi apelanti bježali. Naime, radi se o licima koja žive i rade u BiH kao svojoj domovini, gdje imaju svoje porodice, a nemaju imovinu u drugim državama. Također je istaknuto da su apelanti zaposleni, odnosno da su neki od njih (Jerko Ivanković Lijanović, Slavo Ivanković Lijanović i Milorad Bahilj) visoko pozicionirani na svojim radnim mjestima. Apelanti smatraju da opasnost od bjekstva nije takvog intenziteta da bi opravdala njihovo zadržavanje u prittvoru prema tom pravnom osnovu. U odnosu na član 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH, apelanti ističu da okolnosti koje opravdavaju prittvor prema tom osnovu moraju biti u dovoljnoj mjeri očigledne i konkretne, a u prijedlogu Tužilaštva, prema njihovom mišljenju, nisu navedene takve okolnosti. U prijedlogu Tužilaštva, kako su apelanti istakli, na uopćen način je ukazano na opasnost od utjecaja na eventualne osumnjičene ili svjedoke bez navođenja barem indicija ili činjenica koje bi govorile u prilog takvom zaključku. Tužilaštvo je propustilo navesti okolnosti koje ukazuju na postojanje ozbiljnog rizika da će apelanti doći do takvog zabranjenog utjecaja, ne precizirajući način niti svjedoke na koje bi apelanti mogli utjecati. Što se tiče razloga za prittvor iz člana 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH, prema mišljenju apelanata, realno ne postoji nikakva mogućnost da bi apelanti ponovili krivično djelo ili dovršili pokušano krivično djelo i to zbog toga što je iz iskaza apelanata, a posebno iskaza apelanta Jerka Ivankovića Lijanovića, potpuno jasno na koji način je poslovalo pravno lice "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, te da u radnjama apelanata nema obilježja niti jednog krivičnog djela, a posebno krivičnih djela koja im se stavljaju na teret. Također, apelanti smatraju da činjenice i okolnosti konkretnog slučaja ukazuju na to da prittvor nije bio neophodno potrebna mjera za osiguranje prisustva apelanata, te da se legitiman zakonski cilj u konkretnom slučaju mogao efikasno ostvariti mjerama zabrane na osnovu kojih bi Sud BiH imao dovoljan nadzor nad kretanjem apelanata.

28. U odnosu na povredu prava na presumpciju nevinosti iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, apelanti su naveli da takvo kršenje prava proizlazi iz rješenja Suda BiH od 12. septembra 2014. godine i to iz navoda na stranici 21. rješenja u kojima je navedeno da su i sami osumnjičeni Šakota i Galić, ali i ostali osumnjičeni, u dogovoru i prema uputama organizatora, obavljali kriminalne aktivnosti, zatim na str. 3. rješenja da

upravo kontinuiranost u vršenju krivičnopravnih radnji, njihova brojnost, te dug period u kojem su radnje preduzimane, prema jedinstvenom obrascu, s tačno određenim ulogama, ukazuju na iskazanu upornost u vršenju takvih krivičnih djela, kao i na str. 19. rješenja Suda BiH od 19. septembra 2014. godine gdje je navedeno da su apelanti djelovali kao grupa za organizirani kriminal.

b) Odgovor na apelaciju

29. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je naveo da je ocijenio obimnu materijalnu dokumentaciju dostavljenu uz prijedlog za određivanje pritvora, da je Vijeće ocijenilo žalbene prigovore svih apelanata, te je utvrđeno da su apelanti, kako se osnovano sumnja, izvršili krivična djela koja im se stavljaju na teret i to u obimu koji je neophodan u fazi u kojoj se predmet trenutno nalazi (istraga još uvijek nije okončana). Sud BiH je, imajući u vidu dokaze koji su pobrojani u osporenim odlukama, zaključio da u odnosu na apelante postoji osnovana sumnja da su učinili krivična djela koja im se stavljaju na teret, odnosno da je zadovoljen standard Evropskog suda prema kojem osnovana sumnja podrazumijeva postojanje činjenica odnosno informacija koje bi objektivnom posmatraču bile dovoljne da zaključi da postoji mogućnost da je lice o kojem se radi počinilo to djelo. U vezi s primjenom člana 47. stav 1. ZKPBiH, istaknuto je da činjenica da apelantima nisu dostavljeni dokazi na kojima se zasniva osnovana sumnja apelante *a priori* ne onemogućava da osporavaju i njeno postojanje, s obzirom na to da su u konkretnom predmetu detaljno opisani i navedeni dokazi na osnovu kojih je Sud BiH zaključio da postoji osnovana sumnja. Osim toga, na ročištu na kojem su bile prisutne sve stranke u postupku, a koje je održano 12. septembra 2014. godine povodom prijedloga za određivanje pritvora, Tužilaštvo je elaboriralo i obrazložilo dokaze na osnovu kojih se zasniva osnovana sumnja, a na koje navode su apelanti imali mogućnost izjašnjenja. U pogledu posebnih pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tačke a), b) i c) ZKPBiH, Sud BiH je istakao da su u osporenim rješenjima dati jasni i argumentirani razlozi zbog kojih je apelantima prema navedenim osnovama određen pritvor. U odnosu na navode o povredi prava iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, u odgovoru je navedeno da apelanti iznose stavove i razloge, odnosno leksičko-sintaksičke konstrukcije iz kojih se, prema njihovom mišljenju, može zaključiti da je Sud BiH van razumne sumnje uvjeren da su apelanti počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret. Vezano za spomenuti prigovor, Sud BiH je istakao da se radi o neargumentiranom prigovoru koji predstavlja lični zaključak apelanata i njihovo tumačenje odluke. Također je istaknuto da je Rješenjem Suda BiH broj S1 2 010348 14 Krn 8 od 2. oktobra 2014. godine apelantima Mirjani Šakota i Jozi Sliškiću ukinuta mjera pritvora i određene mjere zabrane iz čl. 126. i 126.a. ZKPBiH. Dalje, Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Kv3 od 8. oktobra 2014. godine apelantima Jerku Ivankoviću Lijanoviću, Slavi Ivankoviću Lijanoviću i Miloradu Bahilju ukinut je poseban pritvorski razlog propisan članom 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

30. U odgovoru na apelaciju Tužilaštvo je, između ostalog, navelo da je Sud BiH prilikom donošenja osporenih odluka u potpunosti utvrdio osnovanu sumnju koja se apelantima stavlja na teret, kao i činjenice koje se odnose na postojanje posebnih pritvorskih razloga za određivanje pritvora. Osim obrazloženog prijedloga za određivanje pritvora, Sud BiH je na ročištu za određivanje pritvora jasno i neposredno pred svim prisutnim od Tužilaštva zatražio pojašnjenje svih činjenica na kojima se zasniva prijedlog za određivanje pritvora, a koje je Tužilaštvo dalo. Prilikom obrazloženja

osnovane sumnje Sud BiH je u osporenim odlukama naveo koji dokazi Tužilaštva potvrđuju osnovanu sumnju za inkriminirane radnje koje se apelantima stavljaju na teret, pojedinačno za svako od novoosnovanih pravnih lica. Sud BiH je osnovanu sumnju obrazložio na osnovu dokumentacije koja je prikupljena prilikom provođenja finansijske istrage, odnosno obrazložen je način na koji je organizirana grupa preko svojih članova ilegalno stečen novac vraćala u legalne tokove putem pozajmica između članova grupe, kao i prikazivanjem prodaje pojedinih udjela u drugim društvima povezanim s "Lijanovići" d.o.o. za mnogo veće iznose od procijenjenih. U pogledu posebnih pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tačke a), b) i c) ZKPBiH, Tužilaštvo je navelo da je Sud BiH obrazložio na osnovu kojih dokaza zasniva svoju odluku i koji dokazi upućuju na opravdanu bojazan da će apelanti puštanjem na slobodu postati nedostupni organima gonjenja, utjecati na svjedoke, sakriti dokaze ili tragove bitne za konkretni krivični postupak i ponoviti ili dovršiti djela koja im se stavljaju na teret. U odgovoru Tužilaštva je zaključeno da su navodi apelanata neosnovani i paušalni, te je predloženo da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

31. U **Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) relevantne odredbe glase:

Član 209.

Pranje novca

(1) *Ko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela primi, zamijeni, drži, njima raspolaže, upotrijebi u privrednom ili drugom poslovanju, ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, a takav je novac ili imovina veće vrijednosti ili to djelo ugrožava zajednički ekonomski prostor Bosne i Hercegovine ili ima štetne posljedice za djelatnosti ili finansiranje institucija Bosne i Hercegovine,*

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) *Ako je počinilac djela iz stava (1) ovog člana istovremeno i počinilac ili saučesnik u krivičnom djelu kojim je pribavljen novac ili imovina iz stava (1) ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.*

(3) *Ako vrijednost novca ili imovinske koristi iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od 200.000 KM,*

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

(4) *Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana učinitelj postupio nehatno u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni krivičnim djelom,*

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(5) *Novac i imovinska korist iz stavova od (1) do (4) ovog člana će se oduzeti.*

Član 210.

Porezna utaja ili prevara

(1) *Ko izbjegne da plati davanja propisana poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine nepružanjem zahtijevanih podataka ili pružanjem lažnih podataka o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa obaveza, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava prelazi iznos od 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*

(2) *Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se i onaj ko, u namjeri da ostvari pravo na povrat ili kredit po osnovu indirektnih poreza propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, podnese poreznu prijavu neistinitog sadržaja sa*

iskazanim iznosom za povrat ili kredit indirektnih poreza koji prelazi 10.000 KM.

(3) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje tri godine.

Član 211.

Neplaćanje poreza

(1) Ko prenosom ili otuđenjem imovine, gašenjem privrednog subjekta ili na drugi način onemogućiti naplatu prijavljenog poreza propisanog poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 250.

Organizirani kriminal

(1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine kao pripadnik grupe za organizirani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko kao pripadnik grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

(4) Ko postane pripadnik grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

(5) Pripadnik grupe za organizirani kriminal iz st. 1. do 4. ovog člana koji otkrije tu grupu, može se osloboditi od kazne.

32. U **Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Član 261.

Krivtvođenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava

(1) Ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi na osnovu zakona ili drugog propisa unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradu poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis upotrijebi kao da su istiniti, ili ko uništi, ošteti, prikrije ili na

drugi način učini neupotrebljivom poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis.

33. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09) relevantne odredbe glase:

Član 3. stav 1.

(1) Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.

Član 47.

(1) U toku istrage, branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, tužilac će istovremeno s prijedlogom za određivanje pritvora sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi obavještanja branioca.

Član 131. stav 1.

(1) Pritvor se može odrediti ili produžiti samo pod uslovima propisanim u ovom zakonu i samo ako se isti cilj ne može ostvariti drugom mjerom.

Član 132. stav 1. tačke a), b) i c)

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače.

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna. (...)

VI. Dopustivost

34. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

35. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

36. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijama je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 010348 14 Kv 2 od 19. septembra 2014. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelanti su primili u periodu od 20. do 25. septembra 2014. godine, a apelacije su podnesene 26. odnosno 30. septembra 2014. godine, pa proizlazi da su podnesene u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije u odnosu na navode o povredi ovih prava ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nisu očigledno (*prima facie*)

neosnovane, a ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

37. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

38. Apelanti osporavaju navedena rješenja tvrdeći da su im tim rješenjima prekršena prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. st. 1. tačka c) i 3. Evropske konvencije i člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

39. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

c. zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

[...]

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1(c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

40. U konkretnom slučaju, apelanti su lica koja su lišena slobode i nalazila su se u pritvoru na osnovu odluke redovnog suda o određivanju pritvora, te su se pozvali na kršenje prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije. Apelanti smatraju da im je pravo na slobodu i sigurnost ličnosti prekršeno zato što u postupku određivanja pritvora nije utvrđeno da postoji osnovana sumnja da su počinili krivična djela koja su im stavljena na teret i zbog kojih im je određen pritvor. S tim u vezi, apelanti su istakli da dokazi na osnovu kojih je utvrđeno postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora iz člana 132. stav 1. ZKPBiH u odnosu na krivična djela koja im se stavljaju na teret nisu dostavljeni njima i njihovoj odbrani.

Osnovana sumnja i dostavljanje dokaza na osnovu kojih je utvrđeno postojanje osnovane sumnje

41. U vezi s navodima apelanata o povredi prava na slobodu i sigurnost ličnosti, Ustavni sud podsjeća na to da je Evropski sud istakao da standardi koje nameće član 5. stav 1.c. Evropske konvencije predviđaju da je postojanje osnovane sumnje da je lice lišeno slobode počinilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora. Međutim, to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti da li za pritvor postoje relevantni i dovoljni razlozi (vidi Evropski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. jula 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stav 63). Prema daljnjem stavu Evropskog suda, opravdanost pritvora zavisi i od okolnosti konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, usprkos presumpciji

nevinosti, preteže nad principom poštivanja slobode pojedinca. Također je navedeno da ti standardi ne pretpostavljaju da policija, u vrijeme hapšenja, ima dovoljno dokaza koji su potrebni da bi se mogla podići optužnica. Upravo je cilj ispitivanja osumnjičenog lica koje je pritvoreno po osnovu navedenog člana da se unaprijedi daljnja istraga tako da se potvrde ili odbace konkretne sumnje na kojima se zasnivalo hapšenje. Stoga, kako je ukazao Evropski sud, činjenice koje izazivaju sumnju i koje mogu biti dovoljne u vrijeme lišavanja slobode ne trebaju biti istog nivoa kao one koje su neophodne za odluku u narednim fazama postupka, npr., za podizanje optužnice (vidi Evropski sud, *O'Harra protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 16. oktobra 2001. godine, aplikacija broj 37555/97, tačka 36). Međutim, što se tiče pritvora, Evropski sud je istakao da član 5. stav 1.c. zahtijeva da postoji osnovana a ne iskrena ili *bona fide* sumnja (*ibid*, *Fox, Campbell i Hartley*, tačka 31). Ustavni sud podsjeća i na to da uvažavanje člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom.

42. U pogledu navoda apelanata da im prije određivanja pritvora nisu dostavljeni dokazi koje je Tužilaštvo dostavilo Sudu BiH, Ustavni sud primjećuje da je odredbom člana 47. stav 1. ZKPBiH regulirano kao opće pravilo da branilac osumnjičenog u toku istrage ima pravo pristupa samo onim spisima i dokazima koji su u korist osumnjičenom, ali mu se i to pravo može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, dok mu je potpuno slobodan pristup spisima i dokazima omogućen nakon podnošenja optužnice, kako je regulirano u stavu 3. tog člana. Ustavni sud, dalje, zapaža da je stavom 2. istog člana propisano da će izuzetno od stava 1. tog člana tužilac istovremeno s prijedlogom za određivanje pritvora sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora radi obavještavanja branioca. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da je Sud BiH, nakon što je izvršio uvid u dokaze koje je dostavilo Tužilaštvo uz prijedlog a koje je decidirano naveo u obrazloženju rješenja, postupio u skladu s odredbama ZKPBiH, te da su apelanti i njihovi branioci, iako im dokazi nisu bili dostavljeni, suprotno apelacionim navodima, bili upoznati, u mjeri neophodnoj za osporavanje odluke o određivanju pritvora, sa sadržajem dokaza na kojima je ta odluka zasnovana. Naime, iz stanja spisa proizlazi da je Sud BiH povodom prijedloga Tužilaštva za određivanje pritvora apelantima održao ročište na kojem su apelanti i njihovi branioci bili upoznati s dokazima na kojima je ta odluka zasnovana, budući da je tužilac prilikom obrazlaganja prijedloga za pritvor obrazložio i sadržaj dokaza u mjeri u kojoj je to bilo dovoljno da se ciljevi istrage ne dovedu u opasnost. Ustavni sud zapaža da je te navode apelanata Sud BiH razmotrio i u žalbenom postupku, u smislu garancija člana 5. stav 4. Evropske konvencije, te obrazložio zašto je odluka o određivanju pritvora u konkretnom slučaju zakonita, odnosno zašto navodi apelanata ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. S obzirom na navedeno, te odredbu člana 47. stav 1, prema kojoj se braniocu može uskratiti razmatranje spisa i razgledanje predmeta, ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi nikakvu proizvoljnost u postupanju Suda BiH, budući da je iz obrazloženja osporenih odluka evidentno da je, u smislu stava 2. navedenog člana, Tužilaštvo sudiji za prethodno saslušanje dostavilo i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi

obavještavanja branioca. S druge strane, Ustavni sud zapaža da iz navoda apelacije proizlazi da apelanti praktično traže da im se omogući uvid u sve dokaze koji se tiču merituma spora, što ulazi u okvir garancija iz člana 6. Evropske konvencije, a koji apelantima, u smislu odredbe člana 47. stav 3. ZKPBiH, trebaju biti dostupni nakon podnošenja optužnice. Također, Ustavni sud ukazuje na to da u predmetu broj *AP 591/11* nije našao povredu člana 5. stav 4. Evropske konvencije u vezi s primjenom odredbe člana 47. ZKPBiH u situaciji kada su apelanti bili upoznati sa sadržajem dokaza na osnovu kojih im je produžen pritvor (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 591/11* od 7. aprila 2011. godine, dostupna na internet-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba). Imajući u vidu navedeno, te podržavajući vlastitu praksu u citiranom predmetu, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava apelanata na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije.

43. Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju iz osporenog rješenja kojim je apelantima određen pritvor proizlazi da je Sud BiH o određivanju pritvora apelantima odlučio nakon održanog ročišta na kojem su saslušani apelanti i drugi osumnjičeni, te njihovi branioci. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, suprotno apelacionim navodima, ispitao postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora prilikom donošenja osporenih rješenja, te je jasno prezentirao dokaze koje je dostavilo Tužilaštvo uz prijedlog za određivanje pritvora, na osnovu kojih je Sud BiH utvrdio postojanje osnovane sumnje. Ustavni sud smatra, suprotno apelacionim navodima, da je u osporenim rješenjima Sud BiH dao vrlo jasno obrazloženje na osnovu kojih dokaza je izveo zaključak o postojanju osnovane sumnje da su apelanti počinili inkriminirane radnje koje su im stavljene na teret, kao općeg uvjeta iz člana 132. stav 1. ZKPBiH za određivanje pritvora, a koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Stoga, Ustavni sud smatra da rješenje Suda BiH nije u suprotnosti s odredbama ZKPBiH i Evropske konvencije i da sadrži razloge u pogledu postojanja općeg uvjeta za određivanje pritvora iz člana 132. stav 1. ZKPBiH.

Posebni pritvorski razlozi iz člana 132. stav 1. tačke a), b) i c) ZKPBiH

44. Ustavni sud podsjeća na to da, u skladu sa zakonom, mjera pritvora može biti određena samo kada je, uz postojanje osnovane sumnje da je krivično djelo počinjeno, ispunjen i jedan od posebnih razloga za određivanje pritvora propisan zakonom. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Sud BiH utvrdio da je, osim postojanja osnovane sumnje kao opće pretpostavke za izricanje mjere pritvora apelantima, ispunjen i drugi kumulativni uvjet, odnosno da u konkretnom slučaju postoje posebni pritvorski razlozi iz člana 132. stav 1. tačke a), b) i c) ZKPBiH.

Poseban pritvorski razlog iz člana 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH

45. U pogledu opasnosti od bjekstva iz člana 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH, Sud BiH je posebno ocijenio da se istraga vodi zbog teških krivičnih djela za koja su zapriječene visoke zatvorske kazne, da apelanti posjeduju državljanstvo Republike Hrvatske koja ne izručuje svoje državljane organima gonjenja drugih država, da apelanti žive u blizini granice s Republikom Hrvatskom, kao i da su vršenjem krivičnih djela, kako se osnovano sumnja, pribavili značajnu imovinsku korist koja će im omogućiti boravak van države BiH. Ustavni sud zapaža da je u obrazloženju postojanja navedenog pritvorskog razloga Sud BiH općenito i paušalno, u odnosu na sve apelante, bez bilo kakve konkretizacije razloga u odnosu na pojedine

apelante, zaključio da opasnost od bjekstva kao poseban pritvorski razlog postoji u odnosu na sve apelante. Usprkos žalbenim navodima apelanata da zbog njihovih konkretnih ličnih okolnosti ne postoji takva opasnost, te da se isti cilj može postići i blažim mjerama zabrane propisanim zakonom, Sud BiH je smatrao opravdanim da se apelantima pritvor odredi i prema članu 132. stav 1. tačka a) ZKPBiH. U vezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je Evropski sud u predmetu *Stögmüller protiv Austrije* u pogledu određivanja pritvora zbog opasnosti od bjekstva istakao sljedeće: "Kao drugo, tražilo se opravdanje za nastavak pritvora Stögmüllera oslanjajući se na rizik od njegovog bjekstva. U tom pogledu, navodi se da je Stögmüller mogao očekivati težu kaznu naročito nakon produžetka (...) preliminarnih istrage u pogledu drugih djela te da su mu njegova pilotska dozvola i očev avion omogućavali da u inostranstvo ode bilo kada. Mora se primijetiti, u tom pogledu, da do opasnosti od njegovog bjekstva ne dolazi samo zato jer je moguće ili mu je lako preći preko granice (u svakom slučaju, bilo bi dovoljno u tu svrhu da se od njega traži da preda pasoš); mora postojati čitav niz okolnosti, posebno, teška kazna koja se očekuje ili posebno gnušanje optuženog na pritvor, ili nedostatak dobro uspostavljenih veza u zemlji, koje bi mogli biti razlog da se pretpostavi da bi posljedice i opasnosti leta bile manje zlo za njega od samog nastanka izdržavanja pritvora. Ali njegovo ponašanje jasno pokazuje da to nije bila njegova situacija." (vidi Evropski sud, *Stögmüller protiv Austrije*, presuda od 10. novembra 1969. godine, aplikacija broj 1601/62, tačka 15). U predmetu *Letellier protiv Francuske*, Evropski sud je u pogledu opasnosti od bjekstva ocijenio da je podnositeljica predstavke majka maloljetne djece i direktorica kompanije koja predstavlja njen jedini izvor prihoda. U odluci je navedeno: "Kako opasnost od bjekstva nije bila očigledna od samog početka, date odluke su sadržavale neadekvatne navode o razlozima utoliko što nisu spomenute okolnosti podobne za utvrđenje takve opasnosti." (vidi Evropski sud, *Letellier protiv Francuske*, presuda od 26. juna 1991. godine, aplikacija broj 12369/86, tačka 41). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da u odnosu na citirani pritvorski razlog Sud BiH u obrazloženju osporenih rješenja nije ponudio relevantne i dovoljne razloge u odnosu na apelante pojedinačno, za zaključak zasnovan na činjenicama koje mogu pokazati da se zaista radi o riziku bjekstva apelanata i da je pritvor neophodno odrediti i prema tom zakonskom osnovu. Stoga, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno pravo apelanata na zakonit pritvor zagarantiran članom 5. st. 1.c. i 3. Evropske konvencije u odnosu na pritvorski razlog opasnost od bjekstva.

Poseban pritvorski razlog iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH

46. Sud BiH je utvrdio da postoji koluzijska opasnost kao pritvorski osnov iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH ukazao na to da se u konkretnom slučaju radi o obimnoj i složenoj istrazi koja obuhvata veći broj osumnjičenih, da se radi o njihovoj međusobnoj povezanosti, da je potrebno saslušati veći broj svjedoka, da određeni broj saučesnika i svjedoka tek treba da budu pronađeni i ispitani, kao i da treba pribaviti materijalne dokaze, među kojim su i oni za koje odbrana apelanata tvrdi da su uništeni, a Tužilaštvo ima saznanja da su sakriveni. Ustavni sud smatra da je Sud BiH argumentirano obrazložio razloge iz kojih proizlazi da postoje naročite okolnosti koje ukazuju na to da bi apelanti boravkom na slobodi mogli ometati istragu utjecanjem na svjedoke i saučesnike i ometanjem prikupljanja materijalnih dokaza. U navedenim zaključcima Suda BiH u pogledu navedenog posebnog pritvorskog razloga, s obzirom na činjenice konkretnog predmeta, Ustavni sud ne nalazi nikakvu

proizvoljnost, te smatra da okolnosti konkretnog slučaja upućuju na postojanje važnog i značajnog općeg interesa koji preteže nad principom poštivanja prava na slobodu pojedinca. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su apelanti i drugi osumnjičeni u konkretnom slučaju lišeni slobode u postupku propisanom zakonom, kada postoji opravdana sumnja da su izvršili krivično djelo i kada je ispunjen poseban pritvorski razlog propisan članom 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH. Međutim, Ustavni sud naglašava da pritvor određen prema navedenom zakonskom osnovu ne može neograničeno dugo trajati, odnosno prikupljanje dokazne građe mora biti završeno u razumnom vremenu. S tim u vezi, Ustavni sud uočava da je apelantima Jozi Sliškoviću i Mirjani Šakota rješenjem Suda BiH od 2. oktobra 2014. godine (osam dana prije isteka vremena na koje je pritvor bio određen osporenim rješenjem) ukinut pritvor i da su pušteni na slobodu uz određivanje mjera zabrane. Apelantima Jerku Ivankoviću Lijanoviću, Slavi Ivankoviću Lijanoviću i Miloradu Bahilju rješenjem Suda BiH od 24. oktobra 2014. godine (nakon što im je pritvor bio produžen) ukinut je pritvor i pušteni su na slobodu uz određivanje mjera zabrane. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nisu povrijeđena prava apelanata zagarantirana članom 5. st. 1.c. i 3. Evropske konvencije u pogledu određivanja pritvora prema zakonskom osnovu iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH.

Poseban pritvorski razlog iz člana 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH

47. Prema članu 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH, pritvor se može odrediti pod uvjetom da postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna. U vezi s navedenim pritvorskim razlogom, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH utvrdio da je u konkretnom slučaju ispunjen objektivni uvjet koji se tiče visine zapriječene kazne (kazna zatvora od tri godine ili teža kazna), kao i da postoje naročite okolnosti koje opravdavaju određivanje pritvora i prema članu 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH. Kao naročite okolnosti Sud BiH je u konkretnom slučaju smatrao prirodu djela, brojnost radnji izvršenja, kontinuiranosti u njihovom preduzimanju, te dugi period u kojem su radnje preduzimate planski i organizirano, prema jedinstvenom obrascu, mrežu kontakata i čvrstu povezanost apelanata kako međusobno tako i s članovima grupe. Sud BiH je utvrdio da neka od pravnih lica prema navedenom ustaljenom obrascu i dalje posluju, a što sve zajedno, prema mišljenju Suda BiH, ukazuje na opasnost da će apelanti, ako budu pušteni na slobodu, prema ustaljenom obrascu ponoviti krivična djela zbog kojih se vodi predmetna istraga.

48. Ustavni sud zapaža da Sud BiH, utvrđujući naročite okolnosti u konkretnom slučaju, nije ponudio relevantne i dovoljne razloge koji mogu objektivno opravdati zaključak da će apelanti puštanjem na slobodu nastaviti s vršenjem krivičnih djela. Također, Ustavni sud zapaža da Sud BiH nije naveo razloge zašto je smatrao neosnovanim zahtjev apelanata za određivanje blažih mjera zabrane. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju prije radi o gomilanju razloga za određivanje pritvora nego o argumentiranim razlozima za određivanje pritvora prema navedenom zakonskom osnovu. Sud BiH je svojim naknadnim radnjama (rješenjima o ukidanju pritvora) potvrdio da je u konkretnom slučaju opravdano određivanje mjera zabrane apelantima. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno pravo apelanata na zakonit pritvor zagarantiran članom 5. st. 1.c. i 3.

Evropske konvencije koji je određen na osnovu člana 132. stav 1. tačka c) ZKPBiH.

Ukidanje pritvora

49. Apelantima Jozi Sliškoviću i Mirjani Šakota je rješenjem Suda BiH od 2. oktobra 2014. godine, a apelantima Jerku Ivankoviću Lijanoviću, Slavi Ivankoviću Lijanoviću i Miloradu Bahilju rješenjem od 24. oktobra 2014. godine ukinut pritvor i pušteni su na slobodu uz određivanje mjera zabrane iz čl. 126. i 126.a. ZKPBiH.

Pretpostavka nevinosti

50. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:
Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

51. Član 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

52. Apelanti u apelaciji navode i povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je Evropski sud u predmetu *Peša protiv Hrvatske* iznio sljedeći stav: "Sud ponavlja da je predmetna nevinost upisana u stavku 2. članka 6. jedan od elemenata poštenog kaznenog suđenja koje se traži u stavku 1. (...). U svom relevantnom aspektu članak 6. stavak 2. ima za cilj spriječiti podiranje poštenog suđenja izjavama koje prejudiciraju, a dane su u bliskoj vezi s postupkom (...). Njime se zabranjuje preuranjeno izražavanje (...) samoga suda mišljenja da je osoba 'optužena za kazneno djelo' kriva prije nego joj je to dokazano prema zakonu (...) ali također obuhvaća i izjave državnih dužnosnika koje ohrabruju javnost da vjeruje da je osumnjičenik kriv i prejudiciraju ocjenu činjenica (...) nadležne sudbene vlasti (...)", (vidi Evropski sud, *Peša protiv Hrvatske*, presuda od 8. aprila 2010. godine, aplikacija broj 40523/08, stav 138).

53. Za razliku od člana 6. stav 1. Evropske konvencije, povreda pretpostavke nevinosti se ne ocjenjuje na osnovu postupka u cjelini, već kao zaseban procesni nedostatak. Pri tome se naglasak stavlja na frazu u kojoj je riječ i to kumulativnom analizom sljedećih triju elemenata: a) procesna faza i kontekst u kojem je izjava data, b) njena tačna formulacija i c) njeno značenje (vidi Evropski sud, *Daktaras protiv Litvanije*, presuda od 10. oktobra 2000. godine, aplikacija broj 42095/98). Izjave kojima se izražava sumnja u vrijeme pretpretresne istrage ne predstavljaju kršenje pretpostavke nevinosti. Čak i formulacije koje sadrže vrlo eksplicitne izraze kao što je "krivica" i "dokazana" ne moraju predstavljati kršenje člana 6. stav 2. ako u određenom kontekstu, posebno ukoliko nisu bile namijenjene medijima ili javnosti, mogu razumno da znače ukazivanje na nešto drugo, naprimjer, kada takva izjava samo ukazuje na to da je tužilac uvjeren da ima dovoljno dokaza na osnovu kojih je moguće preći iz faze istrage u fazu suđenja (*op. cit.*, *Daktaras protiv Litvanije*, tačke 41-45).

54. Povredu navedenog prava apelanti vide u činjenici da iz leksičko-sintaksičke konstrukcije citiranih fraza (dijelova rečenica) proizlazi zaključak da je Sud BiH uvjeren i to van razumne sumnje da su apelanti počinili krivična djela koja su

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Goran Zubac (u daljnjem tekstu: apelant) iz Trebinja podnio je 29. rujna 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog navodnog kršenja prava na pretpostavku nevinosti u postupku utvrđivanja "kaznene optužbe" u svezi s izjavama javnih dužnosnika.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo BiH) je 15. listopada 2014. godine zatraženo da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Sud BiH je dostavio 24. listopada 2014. godine, dok Tužiteljstvo BiH nije u ostavljenome roku dostavilo odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Tužiteljstvo BiH je podiglo Optužnicu broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. svibnja 2014. godine protiv apelanta u kojoj je navedeno da postoji osnovana sumnja da je 7. veljače 2014. godine u Sarajevu, u vrijeme održavanja demonstracija građana, tijekom kojih su zahtijevane nasilne promjene ustavnoga poretka Bosne i Hercegovine, ispred zgrade Predsjedništva Bosne i Hercegovine u Titovoj ulici u kojoj su, pored Predsjedništva Bosne i Hercegovine, smještene i druge institucije Bosne i Hercegovine, te Federacije Bosne i Hercegovine, radeći u svojstvu ravnatelja Državne agencije za istrage i zaštitu, protivno članku 8. stavak 1. toč. c) i e) u svezi s člankom 3. stavak 1. točka 1) Zakona o državnoj agenciji za istrage i zaštitu i članku 11. Zakona o direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za potporu policijskoj strukturi Bosne i Hercegovine, odbio pružiti traženu pomoć Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine u zaštiti objekta Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Arhiva Bosne i Hercegovine. Da je, i pored prethodnog saznanja da su oko 15:00 sati agresivni demonstranti napali, a kasnije zapalili zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, svjesno ignorirajući višekratne pozive policijskih službenika, ministra Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i dežurnog tužitelja Tužiteljstva Bosne i Hercegovine koji su ga zvali tražeći informacije u svezi s angažiranjem Jedinice za specijalnu potporu Državne agencije za istrage i zaštitu, a dežurnom uposleniku Operativnog centra Državne agencije za istrage i zaštitu, koji ga je obavijestio o zahtjevima za angažiranje Jedinice za specijalnu potporu, zabranio da ga ponovno zove "po istom pitanju" i da neće dopustiti uporabu te jedinice u tražene svrhe, dok je istodobno izdao usmenu naredbu zapovjedniku Jedinice za specijalnu potporu da ta jedinica bude pripravna ukoliko se demonstracije prošire prema Veleposlanstvu Sjedinjenih Američkih Država, ustrajavajući u odbijanju da angažira Jedinicu za specijalnu potporu, i pored urgentnog pisanog zahtjeva ravnatelja Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, iako je ta jedinica, sukladno članku 18. stavak 2. Zakona o državnoj agenciji za istrage osposobljena obavljati najzahtjevnije i najsloženije taktičke i operativno-tehničke policijske radnje, primjenjujući policijske ovlasti u visoko rizičnim situacijama, te sukladno članku 29. Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji Državne agencije za istrage i zaštitu obučena i opremljena za samostalno djelovanje

protiv raznih oblika terorizma, protiv svih vidova kriminala i u situacijama kada nije dovoljna ili je nepouzdana uporaba temeljnih policijskih i kriminalističkih snaga u sigurnosnom, kriminalno-taktičkom i materijalno-tehničkom smislu. To je situacija u kojoj se malobrojni, i za suprotstavljanje nasilnim demonstrantima neopremljeni pripadnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, nisu mogli uspješno suprotstaviti agresivnim demonstrantima koji su kamenjem i zapaljivim smjesama (tzv. Molotovljevim koktelima) gađali zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine i prouzročili požar u Arhivu Bosne i Hercegovine i na vozilima direkcije, kao i brojna materijalna oštećena na zgradi i tehničkoj opremi, inventaru i dokumentaciji u institucijama Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno nastupanje štete u ukupnom iznosu od 398.365,18 KM. Dakle, da je apelant kao službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, svjesnim kršenjem zakona i drugih propisa, očevidno nesavjesno postupio u vršenju dužnosti, uslijed čega je došlo do nastupanja materijalne štete koja prelazi iznos od 10.000,00 KM, čime je učinio kazneno djelo nesavjesnog rada u službi iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH).

6. Sud BiH je 16. lipnja 2014. godine potvrdio optužnicu.

IV. Apelacija**a) Navodi iz apelacije**

7. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te da je došlo do kršenja članka 18. Europske konvencije u svezi s čl. 6. i 17. Europske konvencije.

8. Apelant navodi da je Sud BiH 16. lipnja 2014. godine potvrdio Optužnicu Tužiteljstva BiH broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. svibnja 2014. godine kojom se apelanta tereti da je počinio kazneno djelo nesavjesnog rada u službi iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZBiH. Apelant navodi da je ta optužnica rezultat neprimjerene političke i medijske kampanje koju su protiv njega započeli odmah nakon što je postao ravnatelj Državne agencije za istrage i zaštitu predstavnici jedne političke stranke ili pojedinci u toj stranci, sve s ciljem njegovog uklanjanja s mjesta ravnatelja Državne agencije za istrage i zaštitu. Naime, apelant navodi da su pripadnici Državne agencije za istrage i zaštitu vršili istragu kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva na području Tešnja kojom je, kao jedan od osumnjičenih, obuhvaćen i Šemsudin Mehmedović, poslanik Stranke demokratske akcije (u daljnjem tekstu: SDA) u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Apelant navodi da je zatim uslijedio njegov "progon" od visokih javnih dužnosnika, čije izjave su putem medija i drugih dostupnih sredstava prenesene širokoj javnosti, sve s ciljem njegovoga uklanjanja s mjesta ravnatelja Državne agencije za istrage i zaštitu. U svezi s tim, apelant navodi da je Šemsudin Mehmedović, nakon što je na neki način saznao da je predmetom istrage, putem poslaničkih pitanja od 14. ožujka i 5. prosinca 2013. godine (koja se odnose na to je li apelant bio predmetom sigurnosnih provjera sukladno postupku za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima određenog stupnja tajnosti, kao i po čijemu je zahtjevu vršena sigurnosna provjera za apelanta, tražeći da mu se dostavi broj sigurnosne dozvole za pristup podacima stupnja "vrlo tajno") počeo dovoditi u pitanje apelantov integritet. Apelant navodi da je portal "Klix.ba", u okviru vijesti 22. srpnja 2013. godine, objavio izjavu tadašnjeg predsjednika SDA Sulejmana Tihića: "Kada je u pitanju hapšenje, zaključili smo da zahtijevamo

parlamentarnu istragu i odgovornost direktora SIPA-e Gorana Zupca zbog zloupotrebe položaja prilikom nezakonitog hapšenja državnog poslanika Šemsudina Mehmedovića. Zloupotreba položaja direktora SIPA-e je očita jer je hapšenje bilo bez naloga i uz protivljenje tužioca. Tražimo suspenziju direktora SIPA-e." Apelant navodi da je portal "Vijesti.ba" (za agenciju Anadoluja) 24. srpnja 2013. godine objavio kako je Šemsudin Mehmedović izjavio da će podnijeti tužbu protiv ravnatelja Agencije za istrage i zaštitu, te "nema sumnje da će on završiti upravo onako kako je želio da ja završim", te "mi ćemo iskoristiti sve zakonom predviđene mogućnosti da tražimo suspenziju Zupca, SDA je to već zatražila, jer će on i dalje ometati istragu i u ovom pitanju nelegalnog hapšenja zastupnika države BiH". Također, apelant navodi da su dnevne novine "Dnevni avaz" 25. srpnja 2013. godine objavile, između ostaloga, kako je Asim Sarajlić, voditelj Kluba poslanika SDA u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, uputio poslaničko pitanje Vijeću ministara i Ministarstvu sigurnosti BiH hoće li smijeniti Gorana Zupca, ravnatelja SIPA-e, zbog, kako je kazao, nezakonitog hapšenja Šemsudina Mehmedovića. U očekivanju odgovora, kako je kazao Sarajlić, SDA očekuje suspenziju Gorana Zupca sa sadašnje pozicije.

9. Apelant dalje navodi da je nakon dešavanja tokom protesta građana u Sarajevu od 7. veljače 2014. godine, koje su i predstavnici SDA okarakterizirali kao opravdane, Tužiteljstvo BiH pokrenulo istragu s obzirom da je za vrijeme protesta oštećena zgrada Predsjedništva BiH. Apelant navodi da je Tužiteljstvo BiH radnje koje su izvršili sudionici protesta okvalificiralo kao terorizam, s isključivim ciljem da pokušaju zasnovati apelantovu odgovornost za nastalu štetu, te kako je to isforsirana pravna kvalifikacija najbolje govori činjenica da su navodni "teroristi" identificirani prije više mjeseci (od kojih su dva osobe bila lišena slobode), ali da do toga trenutka nisu procesuirani. Apelant navodi kako je indikativno da je u tom predmetu, kao i u njegovom predmetu, istražne radnje provodilo Federalno ministarstvo unutarnjih poslova, Federalna uprava policije, čiji je ravnatelj Dragan Lukač, a ne Državna agencija za istrage i zaštitu iako se radi o kaznenim djelima iz nadležnosti Suda BiH. Apelant navodi da je u središnjem dnevniku "Face" televizije od 16. veljače 2014. godine Dragan Lukač, ravnatelj Federalne uprave policije, izjavio: "Ovo što je bilo nije dobro, nije dobro. Imali smo pokušaj državnog udara... Konkretno maloprije smo govorili o SIPA-e, znači čelni čovjek ili čelni ljudi u Agenciji." Novinar: "Smatrate da je Goran Zubac odgovoran?" Lukač: "Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti. Znae, mi moramo se, pravna država mora imati mehanizme kojim se štiti, to je jedna dimenzija. Druga dimenzija, pravna država mora dovesti pitanja odgovornosti onih ili onoga u vezi sa djelima kojima je ta država ugrožena." Apelant dalje navodi da je novinska agencija "Patria" 22. veljače 2014. godine objavila izjavu Šemsudina Mehmedovića: "Očigledno je da je Zubac dio tog tala i u najmanju ruku nije mu mrsko što je Predsjedništvo BiH zapaljeno." Također, tjedni magazin "Dani" je 27. veljače 2014. godine objavio izjavu Šemsudina Mehmedovića: "Protiv Zupca postoji nekoliko ozbiljnih krivičnih prijava i da ima minimum moralne odgovornosti do sada bi podnio ostavku. Očigledno je došao na poziciju kako bi u ime određenih političkih centara moći odradio posao i da bi nakon toga bio unaprijeđen/premješten u neki drugi dio BiH. Klub poslanika SDA u državnom Parlamentu 13. februara je uputio inicijativu da se po hitnom postupku sazove komisija za odbranu i sigurnost, koja je kontrolni organ SIPA-e, da se ispituju sve okolnosti do kojih je došlo tokom opravdanog protesta građana BiH i zbog čega je povrijeđen toliki broj ljudi, ko je djelovao, ko nije djelovao, zbog čega je došlo do napada na

Predsjedništvo BiH i zbog čega su zapaljene zastave BiH. Očekujemo cjelovitu informaciju o (ne)djelovanju određenih agencija za provođenje zakona, nakon čega možemo donositi zaključke. Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru."

10. Potom, apelant navodi da su tijekom samoga postupka istrage i podizanja optužnice, te nakon potvrđivanja optužnice protiv apelanta, brojni dužnosnici dali ogroman broj izjava za javnost, kojima su opću javnost u Bosni i Hercegovini, ali i šire, informirali o svojim stavovima o apelantovome predmetu. Apelant navodi kako ono što je mnogo bitnije jeste da je javnost, koja je na taj način upoznata s viđenjem dokaza, situacije, pa i pravnih propisa koji se tiču događaja za koji se apelanta tereti, uključila i suce koje trebaju nepristrano suditi u apelantovome predmetu. U svezi s tim, apelant navodi kako je portal "Klix.ba" 6. lipnja 2014. godine objavio izjavu Šefika Džaferovića: "Nakon donošenja optužnice i nakon što ona eventualno bude potvrđena, smatram da će Zubac morati biti suspendiran. To je okolnost kada, prije svega, treba reagirati SIPA. Samim nastupanjem okolnosti koje se vežu za direktora, on praktično prestaje biti direktor. To je zakonska materija." Apelant navodi da je novinska agencija "Patria" 16. lipnja 2014. godine prenijela kako je press služba neovisnoga kandidata za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine Mustafe Cerića saopćila: "Ukoliko domaće institucije i nosioci vlasti neće ili nemaju hrabrosti to učiniti, onda pozivamo međunarodnu zajednicu i visokog predstavnika da ispune svoju obavezu i spriječe optuženog Zupca da i dalje rukovodi najvažnijom policijskom agencijom." Apelant navodi kako je 19. lipnja 2014. godine u televizijskoj emisiji TV info, OBN televizije, Šefik Džaferović izjavio: "Radi se o situaciji kada je najviši policijski službenik, dakle rukovodeća osoba u situaciji da se protiv te osobe vodi istraga i ne samo da se vodi istraga, nego je podnesena i optužnica. U takvim situacijama mora doći do suspenzije." Apelant dalje navodi da su dnevne novine "Neovisne novine" 21. srpnja 2014. godine objavile kako je glavni tužitelj Tužiteljstva BiH Goran Salihović izjavio: "Ne bi trebalo da ima pravo pristupa tajnim podacima jer se radi na predmetima ratnih zločina, korupcije i samo podizanje optužnice dovodi ga da je u sukobu interesa." Apelant navodi da su dnevne novine "Glas Srpske" 23. srpnja 2014. godine objavile izjavu Šemsudina Mehmedovića: "Protiv njega je podignuta optužnica i kao takav prema zakonskim propisima ne bi smio da bude na čelu ove institucije. Ne samo da je Nezavisni odbor prekršio zakon, već je doveo u pitanje bezbjednosni sistem BiH. Očigledno je da se Nezavisni odbor stavio u njegovu političku zaštitu i neko će zbog toga morati snositi odgovornost."

11. Apelant navodi da su, osim toga, uslijed utjecaja i pritiska koji je SDA ostvarila na Tužiteljstvo BiH, narušeni odnosi između SIPA-e i Tužiteljstva BiH, te da se narušeni odnosi mogu isključivo dovesti u vezu sa situacijom koja se tiče istrage za ratne zločine protiv Šemsudina Mehmedovića i njegovo lišenje slobode. U svezi s tim, apelant navodi da je SIPA, odnosno apelant dopisima od 2. prosinca 2013. godine i 15. siječnja 2014. godine, pokušala riješiti tu situaciju, radi nastavka do tada iznimno uspješne suradnje. Apelant navodi kako je Tužiteljstvo BiH odgovorilo samo na jedan poziv, i to tako što je obavijestilo SIPA-u da ne prihvaćaju tražene radne sastanke iz, kako oni kažu, razloga da Tužiteljstvo BiH vodi "ozbiljne" istrage, što implicira da se SIPA bavi nevažnim stvarima. Apelant navodi da ako Tužiteljstvo BiH, a posebice glavni tužitelj, ne skrivajući svoj osobni animozitet prema apelantu, nije u stanju s njim kao ravnateljem Agencije za istrage i zaštitu, o kojoj izravno ovisi i rad Tužiteljstva BiH, riješiti probleme koji su, očito, nastali hapšenjem i istragom protiv Šemsudina Mehmedovića, kako onda očekivati da to

tužiteljstvo ispuni prema apelantu zahtjeve iz članka 14. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH). Pri tome, apelant navodi kako istražno povjerenstvo Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nije došla do zaključka da su pripadnici SIPA-e prilikom istrage i lišenja slobode Šemsudina Mehmedovića prekršili zakonske odredbe ili ovlasti, što očito nije odobrovoljilo glavnoga tužitelja da u razgovoru s apelantom nađe rješenje "iskonstruiranog" problema.

12. Apelant navodi da se opća atmosfera kakva je kreirana u odnosu na njegovo suđenje nabolje vidi iz načina na koji je Federalna radio televizija u svome "Dnevniku 1" od 21. kolovoza 2014. godine prenijela javnosti činjenicu da je taj dan u Sudu BiH održano ročište za izjašnjavaње o apelantovoj krivnji, u kojemu prilogu ta televizija zna da će svjedoci Tužiteljstva BiH potvrditi kako je apelant kriv i kako će biti smijenjen s mjesta ravnatelja SIPA-e. Apelant navodi da je najočitija i vrlo eksplicitna potvrda njegovih tvrdnji intervju s članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine i zamjenikom predsjednika SDA Bakirom Izetbegovićem, objavljen u dnevnom listu "Oslobođenje" od 27. kolovoza 2014. godine, gdje se navodi: "Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA, odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost'." U svezi s tim, apelant navodi kako se pozornom analizom navedene izjave lako dolazi do zaključka da član Predsjedništva Bosne i Hercegovine zna ishod postupka protiv apelanta. Apelant navodi kako se u zatvor ne ide s oslobađajućom presudom, dakle, apelant je kriv, biće osuđen, a samim tim i smijenjen. Također, apelant navodi kako je 20. kolovoza 2014. godine upućena prijava/priziv građana Bosne i Hercegovine zabrinutih za svoju sigurnost, i to visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini, Tužiteljstvu BiH, Odboru za prizive građana na rad policijskih službenika u policijskim tijelima Bosne i Hercegovine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministru/zamjeniku ministra sigurnosti Bosne i Hercegovine. Apelant navodi kako je taj dokument sastavljen s istim ciljem i s istog mjesta, možda i od nekih spomenutih osobe u apelaciji, te da je cijeli dokument usmjeren na uklanjanje apelanta s pozicije ravnatelja Državne agencije za istrage i zaštitu. Apelant navodi kako pravo na pravično suđenje garantira i pravo na ravnopravan tretman stranaka, te, također, uključuje pravo na kontradiktornost postupka. U svezi s tim, apelant navodi kako se postavlja pitanje kakva je uopće svrha kaznenoga postupka i njegovoga pojavljivanja pred Sudom BiH. Naime, apelant navodi kako je, ako član Predsjedništva Bosne i Hercegovine i zamjenik predsjednika jedne od najjačih političkih stranaka u Bosni i Hercegovini javno kaže da će apelant završiti u zatvoru, iluzorno očekivati da će Sud BiH, sa svojom trenutačnom nacionalnom strukturom i organizacijom po načelu "kadija te tuži, kadija ti sudi", ispoštovati navedena načela prava na pravično suđenje i omogućiti apelantu jednakost oružja koja bi dovela do toga da Sud BiH donese odluku povoljnu za apelanta, a kojom bi bio narušen dignitet i kredibilitet člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

13. U svezi s navedenim apelant se poziva, između ostalih, na presudu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u predmetu *Alenet de Ribemont protiv Francuske* u kojoj je navedeno: "Sud primjećuje da je u ovom slučaju jedan od najviših rangiranih dužnosnika francuske policije govorio o g. Alenet de Ribemontu, bez ikakvih kvalifikacija ili rezervi, kao o podstrekaču ubojstva i stoga kao o suučesniku u ubojstvu... Ovo je jasno bilo izjašnjenje o krivnji podnositelja predstavke koja je, kao prvo,

ohrabrila javnost da vjeruje kako je kriv i, drugo, prejudicirala ocjenu činjenica od strane kompetentnih sudskih vlasti. Stoga je došlo do kršenja članka 6. stavak 2." (Presuda od 10. veljače 1995. godine, stavak 41.) Apelant se dalje poziva na presudu Europskog suda u predmetu *Peša protiv Hrvatske* u kojoj je navedeno: "Sud smatra da su ove izjave javnih funkcionara predstavljale izjavu o krivnji podnositelja predstavke i prejudicirale ocjenu činjenica sudske vlasti. S obzirom da su funkcionari o kojima je riječ bili na visokim položajima, oni su trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje kaznenog postupka protiv podnositelja predstavke koji je u tijeku. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, kako je to podvučeno u prednjem tekstu, Sud nalazi da su njihove izjave sigurno ohrabrile javnost da vjeruje da je podnositelj zahtjeva kriv prije nego mu je krivnja dokazana sukladno zakonu. Sukladno navedenome, Sud nalazi da je došlo do povrede prava podnositelja predstavke da se smatra nevinim. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavak 2. Konvencije (presuda od 8. travnja 2010. godine, st. 150. i 151)." Imajući u vidu navedeno, apelant smatra kako je uslijed izjava dužnosnika, uključujući i glavnoga tužitelja Tužiteljstva BiH, cjelokupna javnost u Bosni i Hercegovini izvrnuta konstantnom uvjeravanju u činjenicu da je apelant osoba koja je izvršila kazneno djelo, te da, s obzirom na utisak koji se stvara u javnosti u odnosu na njega, više ne može imati pravično suđenje. U konačnici, apelant smatra da je obrazac političkog i medijskog progona, čiji je dio i optužnica Tužiteljstva BiH, imala druge, a ne pravne motive. Naime, apelant smatra kako je optužnica, koja je potvrđena protiv njega, pripremljena u svrhu odmazde jer je Državna agencija za istrage i zaštitu, na čijem je čelu apelant, lišila slobode visokopozicioniranoga dužnosnika SDA Šemsudina Mehmedovića, kao i u svrhu sprečavanja drugih istraga koje provodi Državna agencija za istrage i zaštitu. U svezi s tim, apelant smatra kako su povrijeđene odredbe članka 18. Europske konvencije u svezi s čl. 6. i 17. Europske konvencije. Stoga, apelant traži od Ustavnog suda da utvrdi kršenje navedenih prava, da odluči o meritumu slučaja i o tomu obavijesti Sud BiH, te da apelantu dosudi odštetu u pravičnome iznosu. Apelant je u prilogu apelacije dostavio video snimke i preslike novinskih članaka na koje je ukazao u apelaciji.

b) Odgovor na apelaciju

14. Sud BiH je naveo kako je pred tim sudom u tijeku kazneni postupak protiv apelanta zbog kaznenoga djela nesavjesnog rada u službi iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZBiH. Sud BiH je naveo kako se predmetni postupak vodi po Optužnici Tužiteljstva BiH broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. svibnja 2014. godine, koja je potvrđena 16. lipnja 2014. godine, te da se postupak nalazi u fazi glavnoga pretresa. U svezi s tim, Sud BiH je naveo kako je sudac za prethodno saslušanje toga suda, postupajući sukladno odredbama članka 228. ZKPBiH, nakon proučavanja činjeničnog opisa optužnice i dokaza dostavljenih uz nju, utvrdio da postoji osnovana sumnja za kazneno djelo nesavjesnoga rada u službi iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZBiH, slijedom čega je optužnica potvrđena. Sud BiH je naveo kako se, oprečno apelantovim navodima, postupak protiv apelanta vodi uz poštovanje svih procesnih garancija, te prava i sloboda koje mu kao optuženome pripadaju, uz poštovanje načela pravičnosti kaznenoga postupka sukladno ZKPBiH, Ustavu Bosne i Hercegovine i Europskoj konvenciji. Slijedom navedenoga, Sud BiH predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena, odnosno da se odbaci kao preuranjena.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Članak 3. stavak 1.

(1) *Svatko se smatra nedužnim za kazneno djelo, dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.*

Članak 14.

(1) *Sud je dužan da stranke i branitelja tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti glede pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.*

(2) *Sud, Tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku dužna su s jednakom pažnjom ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje osumnjičenika odnosno optuženika terete, tako i one koje mu idu u korist.*

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

17. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

18. Sukladno članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnoga suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koja štite Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

Dopustivost u odnosu na članak 6. st. 1. i 3. Europske konvencije

19. Glede apelantovih navoda o kršenju prava iz članka 6. st. 1. i 3. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje kako je kazneni postupak protiv apelanta u tijeku pred Sudom BiH. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da će apelant imati mogućnost svoje navode u svezi s pravima koja garantiraju st. 1. i 3. članka 6. Europske konvencije istaknuti u predmetnome sudskom postupku, te u eventualno podnesenoj apelaciji protiv odluka Suda BiH, ukoliko budu nepovoljne za apelanta. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na navode o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. Europske konvencije preuranjena (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 580/07 od 24. lipnja 2009. godine, toč. 19. i 20; dostupna na internet stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

20. Imajući u vidu odredbu članka 18. stavak (3) točka 1) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

Dopustivost u odnosu na članak 6. stavak 2. Europske konvencije

21. Glede apelantovih navoda o kršenju članka 6. stavak 2. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje da se članak 6. stavak 2. Europske konvencije ne primjenjuje samo na kaznene postupke u njihovoj cijelosti, već i na pretpretresni postupak i na vrijeme po okončanju kaznenoga postupka, i to bez obzira

na fazu postupka, pa čak bez obzira i na njihov ishod (vidi Europski sud, *Minelli* protiv Švajcarske, presuda od 25. ožujka 1983. godine, Serija A broj 62, st. 25-41; vidi Ustavni sud, *inter alia*, Odluka o dopustivosti broj AP 580/07 od 24. lipnja 2009. godine i Odluka o dopustivosti broj AP 3715/09 od 11. veljače 2010. godine; dostupne na internet stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Pri tome, Ustavni sud podsjeća kako je Europski sud u svojoj praksi ispitivao dopustivost predstavki u kojima su podnositelji predstavki tvrdili kako je uslijed izjava javnih dužnosnika, koje su date u tijeku kaznenoga postupka protiv podnositelja predstavke ili prije nego što je podnositelj predstavke uhapšen i formalno optužen za kazneno djelo, te koje su objavljene u medijima, došlo do kršenja njihovoga prava na pretpostavku nevinosti. Tako je Europski sud u presudi *Peša protiv Hrvatske*, prilikom ispitivanja dopustivosti predstavke u odnosu na članak 6. stavak 2. Europske konvencije, kada je Vlada tvrdila da su prigovori podnositelja predstavke na temelju članka 6. stavak 2. Europske konvencije preuranjeni jer je kazneni postupak protiv podnositelja predstavke još uvijek u tijeku i on može istaknuti iste prigovore koristeći razna pravna sredstva predviđena domaćim pravom, ukazao da se pravna sredstva, koja su dostupna podnositelju predstavke u kontekstu kaznenoga postupka protiv njega, mogu koristiti u odnosu na presude i druge odluke donesene u tome postupku, a ne u odnosu na izjave koje su dali javni dužnosnici u medijima, pa je predstavku u odnosu na članak 6. stavak 2. Europske konvencije proglasio dopustivom (vidi Europski sud, *Peša protiv Hrvatske*, predstavka broj 40523/08, presuda od 8. travnja 2010. godine, stavak 132). Također, Ustavni sud ukazuje kako je Europski sud u predmetu *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* zaključio da je članak 6. stavak 2. Europske konvencije primjenjiv u odnosu na zajedničku izjavu za tisak Ureda Tužiteljstva i Ministarstva unutarnjih poslova koja je objavljena prije nego što je podnositelj predstavke uhapšen i formalno optužen za kaznena djela, budući da je razvidno kako su navodi u izjavi u izravnoj vezi s kaznenom istragom pokrenutom protiv podnositelja predstavke i drugih osoba u svezi s Ismayilli događajima (vidi Europski sud, *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana*, predstavka broj 15172/13, presuda od 22. svibnja 2014. godine, stavak 121). Dovodeći u vezu navedeno s konkretnim predmetom, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na članka 6. stavak 2. Europske konvencije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio kako apelacija u ovomr dijelu ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra kako mu je, uslijed citiranih izjava javnih dužnosnika, povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje – pretpostavka nevinosti

24. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.*

25. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

[...]

2) *Svatko tko je optužen za kazneno djelo smatra se nevinim dok se njegova krivnja po zakonu ne dokaže.*

[...]

26. Apelant smatra kako je uslijed izjava javnih dužnosnika, koje su objavljene u medijima, kod javnosti u Bosni i Hercegovini formirano preduvjerenje o njegovoj krivnji, čime mu je prekršeno pravo na pretpostavku nevinosti.

27. Ustavni sud, prije svega, ukazuje kako članak 6. stavak 2. Europske konvencije garantira da se svatko tko je optužen za kazneno djelo smatra nevinim dok se njegova krivnja po zakonu ne dokaže. Ustavni sud ukazuje kako nisu samo sudovi, već su i ostali državni organi obvezni poštovati načelo pretpostavke nevinosti. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća kako je Europski sud u predmetu *Allenet de Ribemont protiv Francuske*, na koji se pozvao i apelant, ukazao da je jedan visoki policijski dužnosnik na konferenciji za tisak, održanoj dok je podnositelj predstavke bio u policijskome pritvoru, ukazao na njega kao na podstrekača ubojstva. Europski sud je smatrao kako članak 6. stavak 2. Europske konvencije nije važio samo za sudove, već i za druge javne vlasti i to od trenutka kada je podnositelj predstavke bio optužen za kazneno djelo. Izjava o krivnji koju je dao policajac bez ikakvih kvalifikacija ili rezervi potakla je javnost da povjeruje kako je podnositelj predstavke kriv i prije nego što je nadležni sud procijenio sve činjenice. Utvrđeno je kako je time prekršeno načelo pretpostavke nevinosti i kako to nije moglo biti ispravljeno činjenicom da je sudac kasnije oslobodio podnositelja predstavke zbog nedostatka dokaza (vidi Europski sud, *Allenet de Ribemont protiv Francuske*, predstavka broj 15175/89, presuda od 10. veljače 1995. godine).

28. Ustavni sud dalje podsjeća da je Europski sud u predmetu *Matijašević protiv Srbije* ukazao kako će pretpostavka nevinosti po članku 6. stavak 2. Europske konvencije biti povrijeđena ako sudska odluka ili, čak, izjava dužnosnika koja se odnosi na osobu koja je optužena za kazneno djelo, odražava mišljenje da je kriva prije nego što se njezina krivnja dokaže po zakonu. Dovoljno je da, u odsustvu zvanične odluke, postoji određeno mišljenje koje ukazuje kako sud ili dužnosnik koji je u pitanju smatra optuženoga krivim (vidi Europski sud, *Matijašević protiv Srbije*, predstavka broj 23037/04, presuda od 19. rujna 2006. godine, stavak 45). Pri tome, Ustavni sud podsjeća kako je Europski sud ukazao da "javni dužnosnik" ne mora biti već izabrani predstavnik ili službenik državnih organa u tome vremenu. Taj pojam može obuhvatiti i osobe koja imaju poznat i priznat položaj u javnosti, bilo da su na nekom važnom javnom položaju ili da su imali takav položaj, ili da se kandidiraju za dužnost izabranoga predstavnika (vidi Europski sud, *Kouzmin protiv Rusije*, predstavka broj 58939/00, presuda od 18. ožujka 2010. godine, st. 59-69).

29. Ustavni sud dalje podsjeća kako je Europski sud u presudi *Peša protiv Hrvatske*, na koju se pozvao i apelant, u st. 138-141. ukazao na temeljna načela prava na pretpostavku nevinosti iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije. Naime, Europski sud je ukazao, između ostaloga, kako članak 6. stavak 2. Europske konvencije u svome relevantnom aspektu ima za cilj spriječiti podriivanje pravičnoga suđenja izjavama koje prejudiciraju, a koje su date u bliskoj vezi s postupkom. Njime se zabranjuje samome sudu da preuranjeno izražava mišljenje kako je osoba "optužena za kazneno djelo" kriva prije nego što joj je to dokazano prema zakonu, ali također obuhvaća i izjave državnih dužnosnika koji ohrabruju javnost da vjeruje kako je osumnjičeni kriv i prejudiciraju ocjenu činjenica nadležne sudske vlasti (vidi naprijed citirani predmet *Allenet de Ribemont*, stavak 41. i predmete *Daktaras protiv Litvanije*, broj 42095/98, st. 41-43, ECHR 2000-X i *Butkevičius protiv Litvanije*, broj 48297/99, stavak 49, ECHR 2002-II). Europski sud je dalje ukazao kako sloboda izražavanja, zajamčena člankom 10. Europske konvencije, uključuje slobodu da se

primaju i daju informacije. Stoga, članak 6. stavak 2. ne može spriječiti vlasti da informiraju javnost o kaznenim istragama koje su u tijeku, ali traži da to čine uz svu potrebnu diskreciju i oprez, ako će biti poštovana pretpostavka nevinosti (vidi naprijed citirani predmet *Allenet de Ribemont* stavak 38. i predmet *Karakaş i Yeşilirmak protiv Turske*, broj 43925/98, stavak 50, 28. lipnja 2005).

30. Također, Europski sud je ukazao kako treba učiniti temeljno razlikovanje između izjave kako je neko tek osumnjičen da je počinio kazneno djelo i razvidne izjave, dok nema pravomoćne osude, da je pojedinac počinio kazneno djelo o kojemu je riječ. Europski sud je naveo kako je dosljedno naglašavao važnost biranja riječi javnih dužnosnika u njihovim izjavama prije nego što je nekoj osobi suđeno i ta osoba proglašena krivom za neko određeno kazneno djelo (vidi naprijed citirani predmet *Daktaras* i predmete *Böhmer protiv Njemačke*, broj 37568/97, st. 54. i 56, 3. listopada 2002. i *Nešták protiv Slovačke*, broj 65559/01, st. 88. i 89, 27. veljače 2007). Također je naglasio važnost da državni dužnosnici poštuju pretpostavku nevinosti tokom konferencije za tisak (vidi naprijed citirani predmet *Butkevičius*, st. 50-52. i predmete *Lavents protiv Letonije*, broj 58442/00, stavak 122, 28. studeni 2002. i *Y. B. i drugi protiv Turske*, br. 48173/99 i 48319/99, st. 49. i 51, 28. listopada 2004). Europski sud je ukazao kako, ipak, pitanje predstavlja li neka izjava javnog dužnosnika povredu načela pretpostavke nevinosti mora biti utvrđeno u kontekstu konkretnih okolnosti u kojima je data pobijana izjava (vidi predmet *Adolf protiv Austrije*, 26. ožujka 1982, st. 36-41, Serija A broj 49). Europski sud je ukazao kako, u svakom slučaju, izražena mišljenja ne mogu predstavljati izjave javnog dužnosnika o tomu da je podnositelj predstavke kriv, što bi ohrabrilo javnost da vjeruje kako je on ili ona kriv i prejudiciralo ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti (vidi naprijed citirani predmet *Butkevičius*, stavak 53).

31. Ustavni sud opaža kako je Europski sud, primjenjujući navedena načela na predmet podnositelja predstavke, zaključio da su izjave koje su dali javni dužnosnici (ravatelj policije, glavni državni odvjetnik, predsjednik Vlade i predsjednik Republike) predstavljale izjavu o krivnji podnositelja predstavke i prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti. Europski sud je naveo kako su, budući da su dužnosnici o kojima je riječ bili na visokim položajima, oni trebali postupati s posebnim oprezom u svome izboru riječi za opisivanje kaznenoga postupka protiv podnositelja predstavke koji je u tijeku. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, kako je to naglašeno u prednjem tekstu (st. 145-149), Europski sud je zaključio da su njihove izjave sigurno ohrabrile javnost da vjeruje kako je podnositelj predstavke kriv prije nego što mu je krivnja dokazana sukladno zakonu. Sukladno navedenom Europski sud je zaključio kako je došlo do povrede prava podnositelja predstavke da se smatra nevinim, te je stoga došlo do povrede članka 6. stavak 2. Europske konvencije (st. 150. i 151. presude *Peša protiv Hrvatske*).

32. Također, Ustavni sud podsjeća kako je Europski sud u citiranoj presudi *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* ukazao da u tome predmetu osporeni navodi nisu dati unutar okvira kaznenoga postupka, nego kao dio zajedničke izjave za tisak Tužiteljstva i Ministarstva unutarnjih poslova namijenjene javnosti. Europski sud je naveo kako je uzeo u obzir podnesak Vlade da je svrha osporene izjave da informira javnost o koracima koje su poduzele vlasti u svezi s Ismayilli događajima, a osobito da je njihova namjera istražiti umiješanost podnositelja predstavke u te događaje. Međutim, po mišljenju Europskog suda, izjava, uzeta u cjelini, nije data s nužnom diskrecijom i pozornošću. Naime, iako su vlasti na svršetku relevantnoga stava naveli da će radnje podnositelja

predstavke biti detaljno istražene i biti pravno okvalificirane, ta je izjava negirana prethodnom jasnom izjavom, u istoj rečenici, da su te radnje podnositelja predstavke bile nezakonite. Potom, navodeći u istome stavku kako je utvrđeno da je podnositelj predstavke apelirao na lokalne stanovnike kao što su pozivi da se odupiru policiji, da ne poštuju službene osobe i blokiraju ceste, Europski sud je ukazao da su time vlasti u suštini prejudicirale sudsku ocjenu činjenica. Europski sud je zaključio kako je kao takva osporena izjava samo mogla uvjeriti javnost da je podnositelj predstavke kriv prije nego što je i dokazana njegova krivnja prema zakonu, te da je stoga došlo do povrede članka 6. stavak 2. Europske konvencije (st. 127. i 128. presude *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana*).

33. Imajući u vidu navedenu praksu Europskog suda, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, primjenjujući temeljna načela prava na pretpostavku nevinosti iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, ispitati je li uslijed izjava javnih dužnosnika, na koje apelant ukazuje u apelaciji, došlo do kršenja apelantovoga prava garantiranoga člankom 6. stavak 2. Europske konvencije. Ustavni sud opaža kako su nakon događaja od 7. veljače 2014. godine u Sarajevu (kada je zapaljena zgrada Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a povodom kojeg događaja se trenutno vodi kazneni postupak protiv apelanta pred Sudom BiH zbog kaznenoga djela nesavjesnog rada u službi iz članka 224. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZBiH), pojedini javni dužnosnici davali izjave u medijima koje su se odnosile na apelanta.

34. Ustavni sud, prije svega, ukazuje kako je apelant u prilogu apelacije dostavio video snimke i preslike novinskih članaka na koje je ukazao u apelaciji, te u koje je Ustavni sud, prilikom razmatranja prizivnih navoda, izvršio uvid. U konkretnom slučaju, Ustavni sud opaža kako je Dragan Lukač, ravnatelj Federalne uprave policije, u središnjem dnevniku "Face" televizije od 16. veljače 2014. godine, na pitanje novinara: "Smatrate da je Goran Zubac odgovoran?", odgovorio: "Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti." U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je, u smislu prakse Europskog suda, potrebno da se, čak i prije nego što je pokrenut kazneni postupak protiv određene osobe, ne daju nikakvi javni navodi koji bi se mogli tumačiti kao da, po mišljenju određenih važnih javnih dužnosnika, potvrđuju krivnju te osobe (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Butkevičius*, stavak 51). Međutim, iz navedene izjave Dragana Lukača, ravnatelja Federalne uprave policije, proizlazi da je apelant "kazneno odgovoran" u svezi s predmetnim događajem, iako u tome trenutku nije bio ni pokrenut kazneni postupak protiv apelanta, čime je prejudicirao ocjenu činjenica nadležne sudske vlasti u svezi s događajem. Ustavni sud dalje opaža kako je tjedni magazin "Dani" 27. veljače 2014. godine objavio izjavu Šemsudina Mehmedovića, poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u kojoj je, između ostalog, navedeno: "Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru." Ustavni sud ukazuje kako iz navedene izjave proizlazi da je davatelj izjave siguran da je apelant kriv, te da će kao takav završiti u zatvoru "ukoliko bude pravde". Po mišljenju Ustavnog suda, navedena izjava nesumnjivo predstavlja izjavu o apelantovoj "krivnji" u svezi s predmetnim događajem, koja je prejudicirala ocjenu "apelantove kaznene odgovornosti" od nadležne sudske vlasti. Također, Ustavni sud opaža kako je dnevni list "Oslobođenje" 27. kolovoza 2014. godine objavio tekst u svezi s Bakirom Izetbegovićem, članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kako slijedi: "Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA, odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. 'Mi ćemo njega poslati vjerovatno u

zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost' - rekao je." U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje kako iz navedenoga proizlazi da davatelj izjave smatra da apelant "nije adekvatno reagirao" u toj situaciji, iako o tome tek treba odlučiti nadležni sud u kaznenome postupku koji se vodi protiv apelanta, čime je prejudicirao ocjenu činjenica od nadležnog suda. Također, Ustavni sud ukazuje da iz izjave "Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost'," proizlazi da je apelant "vjerovatno kriv", što opet predstavlja prejudiciranje ocjene nadležnog suda glede apelantove "kaznene odgovornosti".

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su navedene izjave Dragana Lukača - ravnatelja Federalne uprave policije, Šemsudina Mehmedovića - poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Bakira Izetbegovića - člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine predstavljale izjavu o apelantovoj "krivnji", te da su kao takve prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti. Ustavni sud, podržavajući praksu Europskog suda povodom toga pitanja, smatra da su navedeni javni dužnosnici, prilikom davanja svojih izjava, trebali postupiti s posebnim oprezom u svome izboru riječi za opisivanje apelantove kaznene odgovornosti u svezi s predmetnim događajem. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, Ustavni sud smatra da su te izjave, kako to utemeljeno navodi i apelant, ohrabrile javnost da vjeruje kako je apelant kriv prije nego što je i dokazana njegova krivnja sukladno zakonu. Stoga, Ustavni sud smatra kako je, uslijed izjava navedenih javnih dužnosnika, došlo do povrede apelantovog prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

36. S druge strane, Ustavni sud smatra da sve ostale izjave javnih dužnosnika, na koje je apelant ukazao u apelaciji, s obzirom na njihov sadržaj ne predstavljaju izjave o apelantovoj "krivnji", te da kao takve ne dovode u pitanje poštovanje garancija iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

Ostali navodi

37. Apelant smatra kako je optužnica, koja je potvrđena protiv njega, pripremljena u svrhu odmazde jer je Državna agencija za istrage i zaštitu, na čijem je čelu apelant, lišila slobode visokopozicioniranog dužnosnika SDA Šemsudina Mehmedovića, kao i u svrhu sprečavanja drugih istraga koje provodi Državna agencija za istrage i zaštitu. Stoga, apelant smatra da je došlo do kršenja članka 18. u svezi s čl. 6. i 17. Europske konvencije. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje kako apelant, osim iznošenja svoga mišljenja u tome pogledu, nije ponudio odgovarajuće argumente i dokaze u prilog takvim tvrdnjama, tako da se Ustavni sud neće posebno baviti ispitivanjem navodne povrede članka 18. u svezi s čl. 6. i 17. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

38. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može u odluci kojom usvaja apelaciju odrediti naknadu nematerijalne štete, koja se, u smislu stavka 2. navedenoga članka, određuje na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda. Međutim, određivanje naknade nematerijalne štete zbog utvrđene povrede određenih ustavnih prava predstavlja izuzetak a ne pravilo, te imajući u vidu da Ustavni sud za razliku od postupka pred redovitim sudovima naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju za apelanta adekvatna satisfakcija utvrđivanje kršenja ustavnog prava i to u fazi kada kazneni postupak protiv njega još uvijek traje odnosno nije okončan, čime je blagovremeno ukazano na kršenje apelantovoga prava na pretpostavku

nevinosti, te spriječene eventualne negativne posljedice kršenja navedenoga prava.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje kako postoji kršenje prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije u odnosu na izjave javnih dužnosnika Dragana Lukača - ravnatelja Federalne uprave policije, Šemsudina Mehmedovića - poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Bakira Izetbegovića - člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine jer su predstavljale izjavu o apelantovoj "krivnji", te su kao takve prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti i ohrabrine javnost da vjeruje kako je apelant kriv prije nego što je i dokazana njegova krivnja sukladno zakonu.

40. Na temelju članka 18. stavak (3) točka I), članka 59. st. (1) i (2) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić, v. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom viјећу, u predmetu broj **АП 4319/14**, рјешавајући апелацију **Горана Зупца**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (2) и став (3) тачка л), члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, председница
Миодраг Симовић, потпредседник
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија
Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 18. децембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Горана Зупца**.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у поступку утврђивања "кривичне оптужбе" у вези с изјавама јавних званичника:

- Драгана Лукача, директора Федералне управе полиције, који је у централном дневнику "Face" телевизије од 16. фебруара 2014. године, на питање новинара: "Сматрате да је Горан Зубац одговоран?", одговорио: "Апсолутно, апсолутно. Чак ја мислим да ту има и кривичне одговорности."

- Шемсудина Мехмедовића, посланика у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, чију изјаву је објавио седмични магазин "Дани" 27. фебруара 2014. године: "Уколико буде правде у БиХ, Зубац ће завршити у затвору."

- Бакира Изетбеговића, члана Председништва Босне и Херцеговине, чију изјаву је објавио дневни лист "Ослобођење" 27. августа 2014. године: "Говорећи о потребном јачању државних институција, навео је да СИПА, односно њен челник Горан Зубац, није адекватно реаговао кад је приликом грађанског бунта у фебруару горјела зграда државног Председништва. Ми ћемо њега

послати вјероватно у затвор као што смо смијенили 'министра за (не)сигурност'."

Одбацује се као недопуштена апелација **Горана Зупца**, поднесена у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 ст. 1 и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, зато што је преурањена.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Горан Зубац (у даљњем тексту: апелант) из Требиња поднио је 29. септембра 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због наводног кршења права на претпоставку невиности у поступку утврђивања "кривичне оптужбе" у вези с изјавама јавних званичника.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 15. октобра 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Одговор на апелацију Суд БиХ је доставио 24. октобра 2014. године, док Тужилаштво БиХ није у остављеном року доставило одговор.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Тужилаштво БиХ је подигло Оптужницу број Т20 0 КТК 0008435 14 од 26. маја 2014. године против апеланта у којој је наведено да постоји основана сумња да је 7. фебруара 2014. године у Сарајеву, у вријеме одржавања демонстрација грађана, током којих су захтијеване насилне промјене уставног поретка Босне и Херцеговине, испред зграде Председништва Босне и Херцеговине у Титовој улици у којој су, поред Председништва Босне и Херцеговине, смјештене и друге институције Босне и Херцеговине, те Федерације Босне и Херцеговине, радећи у својству директора Државне агенције за истраге и заштиту, противно члану 8 став 1 тач. ц) и е) у вези с чланом 3 став 1 тачка 1) Закона о државној агенцији за истраге и заштиту и члану 11 Закона о дирекцији за координацију полицијских тијела и о агенцијама за подршку полицијској структури Босне и Херцеговине, одбио да пружи тражену помоћ Дирекцији за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине у заштити објекта Председништва Босне и Херцеговине, Уставног суда Босне и Херцеговине и Архива Босне и Херцеговине. Да је, и поред претходног сазнања да су око 15:00 часова агресивни демонстранти напали, а касније запалили зграду Председништва Босне и Херцеговине, свјесно игноришући виšekратне позиве полицијских службеника, министра Министарства безбједности Босне и Херцеговине и дежурног тужиоца Тужилаштва Босне и Херцеговине који су га звали тражећи информације у вези с ангажовањем Јединице за специјалну подршку Државне агенције за истраге и заштиту, а дежурном запосленику Оперативног центра Државне агенције за истраге и заштиту, који га је обавијестио о захтјевима да се ангажује Јединица за специјалну подршку,

забрањено да га поново зове "по истом питању" и да неће дозволити употребу те јединице у тражене сврхе, док је истовремено издао усмену наредбу команданту Јединице за специјалну подршку да та јединица буде приправна уколико се демонстрације прошире према Амбасади Сједињених Америчких Држава, устрајавајући у одбијању да ангажује Јединицу за специјалну подршку, и поред ургентног писаног захтјева директора Дирекције за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине, иако је та јединица, у складу с чланом 18 став 2 Закона о државној агенцији за истраге оспособљена да обавља најзахтјевније и најсложеније тактичке и оперативнотехничке полицијске радње, примјењујући полицијска овлашћења у високо ризичним ситуацијама, те у складу с чланом 29 Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији Државне агенције за истраге и заштиту обучена и опремљена за самостално дјеловање против разних облика тероризма, против свих видова криминала и у ситуацијама када није довољна или је непоуздана употреба основних полицијских и криминалистичких снага у безбједносном, криминално-тактичком и материјалнотехничком смислу. То је ситуација у којој малобројни, и за супротстављање насилним демонстрантима неопремљени припадници Дирекције за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине, нису могли да се успјешно супротставе агресивним демонстрантима који су камењем и запаљивим смјесама (тзв. Молотовљевим коктелима) гађали зграду Предсједништва Босне и Херцеговине и проузроковали пожар у Архиву Босне и Херцеговине и на возилима дирекције, као и бројна материјална оштећена на згради и техничкој опреми, инвентару и документацији у институцијама Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине, односно наступање штете у укупном износу од 398.365,18 КМ. Дакле, да је апелант као службено лице у институцијама Босне и Херцеговине, свјесним кршењем закона и других прописа, очигледно несавјесно поступио у вршењу дужности, због чега је наступила материјална штета која прелази износ од 10.000,00 КМ, чиме је учинио кривично дјело несавјесног рада у служби из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ).

6. Суд БиХ је 16. јуна 2014. године потврдио оптужницу.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

7. Апелант сматра да му је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те да је дошло до кршења члана 18 Европске конвенције у вези с чл. 6 и 17 Европске конвенције.

8. Апелант наводи да је Суд БиХ 16. јуна 2014. године потврдио Оптужницу Тужилаштва БиХ број Т20 0 КТК 0008435 14 од 26. маја 2014. године којом се апеланта терети да је починио кривично дјело несавјесног рада у служби из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ. Апелант наводи да је та оптужница резултат непримјерене политичке и медијске кампање коју су против њега започели одмах након што је постао директор Државне агенције за истраге и заштиту представници једне политичке странке или појединци у тој странци, све с циљем да га уклоне с мјеста директора Државне агенције за истраге и заштиту. Наиме, апелант наводи да су припадници Државне агенције за истраге и заштиту

вршили истрагу кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва на подручју Тешња којом је, као један од осумњичених, обухваћен и Шемсудин Мехмедовић, посланик Странке демократске акције (у даљњем тексту: СДА) у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине. Апелант наводи да је затим услиједио његов "прогон" од високих јавних званичника, чије изјаве су путем медија и других доступних средстава пренесене широкој јавности, све с циљем да га уклоне с мјеста директора Државне агенције за истраге и заштиту. У вези с тим, апелант наводи да је Шемсудин Мехмедовић, након што је на неки начин сазнао да је предмет истраге, путем посланичких питања од 14. марта и 5. децембра 2013. године (која се односе на то да ли је апелант био предмет безбједносних провјера у складу с поступком за издавање дозволе за приступ тајним подацима одређеног степена тајности, као и по чијем захтјеву је вршена безбједносна провјера за апеланта, тражећи да му се достави број безбједносне дозволе за приступ подацима степена "врло тајно") почео да доводи у питање апелантов интегритет. Апелант наводи да је портал "Klix.ba", у оквиру вијести 22. јула 2013. године, објавио изјаву тадашњег предсједника СДА Сулејмана Тихића: "Када је у питању хапшење, закључили смо да захтијевамо парламентарну истрагу и одговорност директора СИПА-е Горана Зупца због злоупотребе положаја приликом незаконитог хапшења државног посланика Шемсудина Мехмедовића. Злоупотреба положаја директора СИПА-е је очита јер је хапшење било без налога и уз противљење тужиоца. Тражимо суспензију директора СИПА-е." Апелант наводи да је портал "Вијести.ба" (за агенцију Анадолија) 24. јула 2013. године објавио да је Шемсудин Мехмедовић изјавио да ће поднијети тужбу против директора Агенције за истраге и заштиту, те "нема сумње да ће он завршити управо онако како је желио да ја завршим", те "ми ћемо искористити све законом предвиђене могућности да тражимо суспензију Зупца, СДА је то већ затражила, јер ће он и даље ометати истрагу и у овом питању нелегалног хапшења заступника државе БиХ". Такође, апелант наводи да су дневне новине "Дневни аваз" 25. јула 2013. године објавиле, између осталог, да је Асим Сарајлић, шеф Клуба посланика СДА у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, упутио посланичко питање Савјету министара и Министарству безбједности БиХ да ли ће смијенити Горана Зупца, директора СИПА-е, због, како је казао, незаконитог хапшења Шемсудина Мехмедовића. У очекивању одговора, како је казао Сарајлић, СДА очекује суспензију Горана Зупца са садашње позиције.

9. Апелант даље наводи да је након дешавања током протеста грађана у Сарајеву од 7. фебруара 2014. године, које су и представници СДА окарактерисали као оправдане, Тужилаштво БиХ покренуло истрагу с обзиром да је за вријеме протеста оштећена зграда Предсједништва БиХ. Апелант наводи да је Тужилаштво БиХ радње које су извршили учесници протеста оквалификовало као тероризам, с искључивим циљем да покушају да заснују апелантову одговорност за насталу штету, те како је то исфорсирана правна квалификација најбоље говори чињеница да су наводни "терористи" идентификовани прије више мјесеци (од којих су два лица била лишена слобода), али да до тог тренутка нису процесуирани. Апелант наводи да је индикативно да је и у том предмету, као и његовом предмету, истражне радње провело Федерално министарство унутрашњих послова, Федерална управа полиције, чији је директор Драган Лукач, а не Државна агенција за истраге и заштиту иако се ради о

кривичним дјелима из надлежности Суда БиХ. Апелант наводи да је у централном дневнику "Face" телевизије од 16. фебруара 2014. године Драган Лукач, директор Федералне управе полиције, изјавио: "Ово што је било није добро, није добро. Имали смо покушај државног удара... Конкретно малоприје смо говорили о СИПА-е, значи челни човјек или челни људи у Агенцији." Новинар: "Сматрате да је Горан Зубац одговоран?" Лукач: "Апсолутно, апсолутно. Чак ја мислим да ту има и кривичне одговорности. Знате, ми морамо се, правна држава мора имати механизме којим се штити, то је једна димензија. Друга димензија, правна држава мора довести питања одговорности оних или онога у вези са дјелима којима је та држава угрожена." Апелант даље наводи да је новинска агенција "Патриа" 22. фебруара 2014. године објавила изјаву Шемсудина Мехмедовића: "Очигледно је да је Зубац дио тог тала и у најмању руку није му мрско што је Председништво БиХ запаљено." Такође, седмични магазин "Дани" је 27. фебруара 2014. године објавио изјаву Шемсудина Мехмедовића: "Против Зупца постоји неколико озбиљних кривичних пријава и да има минимум моралне одговорности до сада би поднио оставку. Очигледно је дошао на позицију како би у име одређених политичких центара моћи одрадио посао и да би након тога био унапријеђен/премјештен у неки други дио БиХ. Клуб посланика СДА у државном Парламенту 13. фебруара је упутио иницијативу да се по хитном поступку сазове комисија за одбрану и сигурност, која је контролни орган СИПА-е, да се испитају све околности до којих је дошло током оправданог протеста грађана БиХ и због чега је повријеђен толики број људи, ко је дјеловао, ко није дјеловао, због чега је дошло до напада на Председништво БиХ и због чега су запаљене заставе БиХ. Очекујемо цјеловиту информацију о (не)дјеловању одређених агенција за провођење закона, након чега можемо доносити закључке. Уколико буде правде у БиХ, Зубац ће завршити у затвору."

10. Затим, апелант наводи да су током самог поступка истраге и подизања оптужнице, те након потврђивања оптужнице против апеланта, бројни званичници дали огроман број изјава за јавност, којима су општу јавност у Босни и Херцеговини, али и шире, информисали о својим ставовима о апелантовом предмету. Апелант наводи да оно што је много битније јесте да је јавност, која је на тај начин упозната с виђењем доказа, ситуације, па и правних прописа који се тичу догађаја за који се апеланта терети, укључила и судије који би требало да непристрасно суде у апелантовом предмету. У вези с тим, апелант наводи да је портал "Klix.ba" 6. јуна 2014. године објавио изјаву Шефика Цаферовића: "Након доношења оптужнице и након што она евентуално буде потврђена, сматрам да ће Зубац морати бити суспендиран. То је околност када, прије свега, треба реагирати СИПА. Самим наступањем околности које се вежу за директора, он практично престаје бити директор. То је законска материја." Апелант наводи да је новинска агенција "Патриа" 16. јуна 2014. године пренијела да је прес служба независног кандидата за Председништво Босне и Херцеговине Мустафе Церића саопштила: "Уколико домаће институције и носиоци власти неће или немају храбрости то учинити, онда позивамо међународну заједницу и високог представника да испуне своју обавезу и спријече оптуженог Зупца да и даље руководи најважнијом полицијском агенцијом." Апелант наводи да је 19. јуна 2014. године у телевизијској емисији ТВ инфо, ОБН телевизије, Шефик Цаферовић изјавио: "Ради се о ситуацији када је највиши полицијски службеник, дакле руководећа особа у ситуацији да се

против те особе води истрага и не само да се води истрага, него је поднесена и оптужница. У таквим ситуацијама мора доћи до суспензије." Апелант даље наводи да су дневне новине "Независне новине" 21. јула 2014. године објавиле да је главни тужилац Тужилаштва БиХ Горан Салиховић изјавио: "Не би требало да има право приступа тајним подацима јер се ради на предметима ратних злочина, корупције и само подизање оптужнице доводи га да је у сукобу интереса." Апелант наводи да су дневне новине "Глас Српске" 23. јула 2014. године објавиле изјаву Шемсудина Мехмедовића: "Против њега је подигнута оптужница и као такав према законским прописима не би смио да буде на челу ове институције. Не само да је Независни одбор прекршио закон, већ је довео у питање безбједносни систем БиХ. Очигледно је да се Независни одбор ставио у његову политичку заштиту и неко ће због тога морати сносити одговорност."

11. Апелант наводи да су, осим тога, због утицаја и притиска који је СДА остварила на Тужилаштво БиХ, нарушени односи између СИПА-е и Тужилаштва БиХ, те да нарушени односи могу искључиво да се доведу у везу са ситуацијом која се тиче истраге за ратне злочине против Шемсудина Мехмедовића и његово лишење слободе. У вези с тим, апелант наводи да је СИПА, односно апелант дописима од 2. децембра 2013. године и 15. јануара 2014. године, покушала да ријешити ту ситуацију, ради наставка до тада изузетно успјешне сарадње. Апелант наводи да је Тужилаштво БиХ одговорило само на један позив, и то тако што је обавијестило СИПА-у да не прихватају тражене радне састанке из, како они кажу, разлога да Тужилаштво БиХ води "озбиљне" истраге, што имплицира да се СИПА бави неважним стварима. Апелант наводи да ако Тужилаштво БиХ, а посебно главни тужилац, не скривајући свој лични анимозитет према апеланту, није у стању да с њим као директором Агенције за истраге и заштиту, од које директно зависи и рад Тужилаштва БиХ, ријешити проблеме који су, очито, настали хапшењем и истрагом против Шемсудина Мехмедовића, како онда очекивати да то тужилаштво испуни према апеланту захтјеве из члана 14 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПБиХ). При томе, апелант наводи да истражна комисија Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине није дошла до закључка да су припадници СИПА-е приликом истраге и лишења слободе Шемсудина Мехмедовића прекршили законске одредбе или овлашћења, што очито није одобривољило главног тужиоца да у разговору с апелантом нађе рјешење "исконструисаног" проблема.

12. Апелант наводи да се општа атмосфера каква је креирана у односу на његово суђење набоље види из начина на који је Федерална радио телевизија у свом "Дневнику 1" од 21. августа 2014. године пренијела јавности чињеницу да је тај дан у Суду БиХ одржано рочиште за изјашњавање о апелантовој кривици, у којем прилогу та телевизија зна да ће свједоци Тужилаштва БиХ потврдити да је апелант крив и да ће бити смијењен с мјеста директора СИПА-е. Апелант наводи да је најочигледнија и врло експлицитна потврда његових тврдњи интервју с чланом Председништва Босне и Херцеговине и замјеником председника СДА Бакиром Изетбеговићем, објављен у дневном листу "Ослобођење" од 27. августа 2014. године, гдје се наводи: "Говорећи о потребном јачању државних институција, навео је да СИПА, односно њен челник Горан Зубац, није адекватно реаговао кад је приликом грађанског бунта у фебруару горјела зграда државног Председништва. Ми ћемо њега

послати вјероватно у затвор као што смо смјенили 'министра за (не)сигурност'." У вези с тим, апелант наводи да се пажљивом анализом наведене изјаве лако долази до закључка да члан Предсједништва Босне и Херцеговине зна исход поступка против апеланта. Апелант наводи да се у затвор не иде с ослобађајућом пресудом, дакле, апелант је крив, биће осуђен, а самим тим и смијењен. Такође, апелант наводи да је 20. августа 2014. године упућена пријава/жалба грађана Босне и Херцеговине забринутих за своју безбједност и то високом представнику у Босни и Херцеговини, Тужилаштву БиХ, Одбору за жалбе грађана на рад полицијских службеника у полицијским тијелима Босне и Херцеговине, Савјету министара Босне и Херцеговине и министру/замјенику министра безбједности Босне и Херцеговине. Апелант наводи да је тај докуменат састављен с истим циљем и с истог мјеста, можда и од неких лица споменутих у апелацији, те да је цијели докуменат усмјерен на уклањање апеланта с позиције директора Државне агенције за истраге и заштиту. Апелант наводи да право на правично суђење гарантује и право на равноправан третман странака, те да, такође, укључује право на контрадикторност поступка. У вези с тим, апелант наводи да се поставља питање каква је уопште сврха кривичног поступка и његовог појављивања пред Судом БиХ. Наиме, апелант наводи да је, ако члан Предсједништва Босне и Херцеговине и замјеник предсједника једне од најјачих политичких странака у Босни и Херцеговини јавно каже да ће апелант завршити у затвору, илузорно очекивати да ће Суд БиХ, са својом тренутном националном структуром и организацијом по принципу "кадија те тужи, кадија ти суди", испоштовати наведена начела права на правично суђење и омогућити апеланту једнакост оружја која би довела до тога да Суд БиХ донесе одлуку повољну за апеланта, а којом би био нарушен дигнитет и кредибилитет члана Предсједништва Босне и Херцеговине.

13. У вези с наведеним апелант се позива, између осталих, на пресуду Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у предмету *Alenet de Ribemont против Француске* у којој је наведено: "Суд примјеђује да је у овом случају један од највиших рангираних званичника француске полиције говорио о г. Alenet de Ribemontu, без икаквих квалификација или резерви, као о подстрекачу убиства и стога као о саучеснику у убиству... Ово је јасно било изјашњење о кривци подносиоца представке која је, као прво, охрабрила јавност да вјерује да је крив и, друго, прејудиирала оцјену чињеница од стране компетентних судских власти. Стога је дошло до кршења члана 6. став 2." (Пресуда од 10. фебруара 1995. године, став 41.) Апелант се даље позива на пресуду Европског суда у предмету *Пешиа против Хрватске* у којој је наведено: "Суд сматра да су ове изјаве јавних функционера представљале изјаву о кривци подносиоца представке и прејудиирале оцјену чињеница судске власти. С обзиром да су функционери о којима је ријеч били на високом положајима, они су требали поступати с посебним опрезом у свом избору ријечи за описивање кривичног поступка против подносиоца представке који је у току. Међутим, с обзиром на садржај њихових изјава, како је то подвучено у предњем тексту, Суд налази да су њихове изјаве сигурно охрабриле јавност да вјерује да је подносилац захтјева крив прије него му је кривица доказана у складу са законом. У складу са наведеним, Суд налази да је дошло до повреде права подносиоца представке да се сматра невиним. Стога је дошло до повреде члана 6. став 2. Конвенције (пресуда од

8. априла 2010. године, ст. 150. и 151)." Имајући у виду наведено, апелант сматра да је због изјава званичника, укључујући и главног тужиоца Тужилаштва БиХ, цијелокупна јавност у Босни и Херцеговини извргнута константном убојећивању у чињеницу да је апелант лице које је извршило кривично дјело, те да, с обзиром на утисак који се ствара у јавности у односу на њега, више не може да има правично суђење. На крају, апелант сматра да је образац политичког и медијског прогона, чији је дио и оптужница Тужилаштва БиХ, имала друге, а не правне мотиве. Наиме, апелант сматра да је оптужница, која је потврђена против њега, припремљена у сврху одмазде јер је Државна агенција за истраге и заштиту, на чијем је челу апелант, лишила слободе високопозиционираног званичника СДА Шемсудина Мехмедовића, као и у сврху спречавања других истрага које проводи Државна агенција за истраге и заштиту. У вези с тим, апелант сматра да су повријеђене одредбе члана 18 Европске конвенције у вези с чл. 6 и 17 Европске конвенције. Стога, апелант тражи од Уставног суда да утврди кршење наведених права, да одлучи о меритуму случаја и о томе обавијести Суд БиХ, те да апеланту досуди одштету у правичном износу. Апелант је у прилогу апелације доставио видео снимке и фотокопије новинских чланака на које је указао у апелацији.

б) Одговор на апелацију

14. Суд БиХ је навео да је пред тим судом у току кривични поступак против апеланта због кривичног дјела несавјесног рада у служби из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ. Суд БиХ је навео да се предметни поступак води по Оптужници Тужилаштва БиХ број Т20 0 КТК 0008435 14 од 26. маја 2014. године, која је потврђена 16. јуна 2014. године, те да се поступак налази у фази главног претреса. У вези с тим, Суд БиХ је навео да је судија за претходно саслушање тог суда, поступајући у складу с одредбама члана 228 ЗКПБиХ, након проучавања чињеничног описа оптужнице и доказа достављених уз њу, утврдио да постоји основана сумња за кривично дјело несавјесног рада у служби из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ, слиједом чега је оптужница потврђена. Суд БиХ је навео да се, супротно апелантовим наводима, поступак против апеланта води уз поштовање свих процесних гаранција, те права и слобода које му као оптуженом припадају, уз поштовање начела правичности кривичног поступка у складу са ЗКПБиХ, Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом. Слиједом наведеног, Суд БиХ предлаже да се апелација одбије као неоснована, односно да се одбаци као преурањена.

У. Релевантни прописи

15. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 3. став 1.

(1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом не утврди његова кривица.

Члан 14.

(1) Суд је дужан да странке и браниоца третира на једнак начин и да свакој од страна пружи једнаке могућности у погледу приступа доказима и њиховом извођењу на главном претресу.

(2) Суд, Тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом да испитују и

утврђују како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

VI. Допустивост

16. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

18. У складу а чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, Уставни суд може изнимно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода која штите Устав или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини.

Допустивост у односу на члан 6 ст. 1 и 3 Европске конвенције

19. У погледу апелантових навода о кршењу права из члана 6 ст. 1 и 3 Европске конвенције, Уставни суд указује да је кривични поступак против апеланта у току пред Судом БиХ. У вези с тим, Уставни суд указује да ће апелант имати могућност да своје наводе у вези с правима која гарантује ст. 1 и 3 члана 6 Европске конвенције истиче у предметној судској поступку, те у евентуално поднесеној апелацији против одлука Суда БиХ, уколико буду неповољне за апеланта. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је апелација у односу на наводе о кршењу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 3 Европске конвенције преурањена (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости број АП 580/07 од 24. јуна 2009. године, тач. 19 и 20; доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

20. Имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка л) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је преурањена, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

Допустивост у односу на члан 6 став 2 Европске конвенције

21. У погледу апелантових навода о кршењу члана 6 став 2 Европске конвенције, Уставни суд указује да се члан 6 став 2 Европске конвенције не примјењује само на кривичне поступке у њиховој цијелости, већ и на претпретресни поступак и на вријеме по окончању кривичног поступка, и то без обзира на фазу поступка, па чак без обзира и на њихов исход (види Европски суд, *Minelli* против Швајцарске, пресуда од 25. марта 1983. године, Серија А број 62, ст. 25-41; види Уставни суд, *inter alia*, Одлука о допустивости број АП 580/07 од 24. јуна 2009. године и Одлука о допустивости број АП 3715/09 од 11. фебруара 2010. године; доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). При томе, Уставни суд подсјећа да је Европски суд у својој пракси испитивао допустивост представки у којима су подносиоци представки тврдили да је због изјава јавних званичника, које су дате у току кривичног поступка против подносиоца представке или прије него што је подносилац представке ухапшен и формално оптужен за кривично дјело, те које су

објављене у медијима, дошло до кршења њиховог права на претпоставку невиности. Тако је Европски суд у пресуди *Пешиа против Хрватске*, приликом испитивања допустивости представке у односу на члан 6 став 2 Европске конвенције, када је Влада тврдила да су приговори подносиоца представке на основу члана 6 став 2 Европске конвенције преурањени јер је кривични поступак против подносиоца представке још увијек у току и он може да истакне исте приговоре користећи разна правна средства предвиђена домаћим правом, указао да правна средства, која су доступна подносиоцу представке у контексту кривичног поступка против њега, могу да се користе у односу на пресуде и друге одлуке донесене у том поступку, а не у односу на изјаве које су дали јавни званичници у медијима, па је представку у односу на члан 6 став 2 Европске конвенције прогласио допустивом (види Европски суд, *Пешиа против Хрватске*, представка број 40523/08, пресуда од 8. априла 2010. године, став 132). Такође, Уставни суд указује да је Европски суд у предмету *Ilgar Mammadov против Азербејџана* закључио да је члан 6 став 2 Европске конвенције примјењив у односу на заједничку изјаву за штампу Уреда Тужилаштва и Министарства унутрашњих послова која је објављена прије него што је подносилац представке ухапшен и формално оптужен за кривична дјела, будући да је јасно да су наводи у изјави у директној вези с кривичном истрагом покренутом против подносиоца представке и других лица у вези с *Ismayilli* догађајима (види Европски суд, *Ilgar Mammadov против Азербејџана*, представка број 15172/13, пресуда од 22. маја 2014. године, став 121). Доводећи у везу наведено с конкретним предметом, Уставни суд закључује да је апелација у односу на члана 6 став 2 Европске конвенције допустива.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

23. Апелант сматра да му је, због цитираних изјава јавних званичника, повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције.

Право на правично суђење – претпоставка невиности

24. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

25. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

[...]

2) Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.

[...]

26. Апелант сматра да је због изјава јавних званичника, које су објављене у медијима, код јавности у Босни и Херцеговини формирано предубјеђење о његовој кривици, чиме му је прекршено право на претпоставку невиности.

27. Уставни суд, прије свега, указује да члан 6 став 2 Европске конвенције гарантује да се свако ко је оптужен за кривично дјело сматра невиним док се његова кривица по

закону не докаже. Уставни суд указује да нису само судови, већ су и остали државни органи обавезни да поштују начело претпоставке невиности. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је Европски суд у предмету *Alenet de Ribemont против Француске*, на који се позвао и апелант, указао да је један високи полицијски званичник на конференцији за штампу, одржаној док је подносилац представке био у полицијском притвору, указао на њега као на подстрекача убиства. Европски суд је сматрао да члан 6 став 2 Европске конвенције није важио само за судове, већ и за друге јавне власти и то од тренутка кад је подносилац представке био оптужен за кривично дјело. Изјава о кривизи коју је дао полицајац без икаквих квалификација или резерви подстакла је јавност да повјерује да је подносилац представке крив и прије него што је надлежни суд процијенио све чињенице. Утврђено је да је тиме прекршено начело претпоставке невиности и да то није могло да буде исправљено чињеницом да је судија касније ослободио подносиоца представке због недостатка доказа (види Европски суд, *Alenet de Ribemont против Француске*, представка број 15175/89, пресуда од 10. фебруара 1995. године).

28. Уставни суд даље подсјећа да је Европски суд у предмету *Матијашевић против Србије* указао да ће претпоставка невиности по члану 6 став 2 Европске конвенције бити повријеђена ако судска одлука или, чак, изјава званичника која се односи на лице које је оптужено за кривично дјело, одражава мишљење да је криво прије него што се његова кривица докаже по закону. Довољно је да, у одсуству званичне одлуке, постоји одређено мишљење које указује да суд или званичник који је у питању сматра оптуженог кривим (види Европски суд, *Матијашевић против Србије*, представка број 23037/04, пресуда од 19. септембра 2006. године, став 45). При томе, Уставни суд подсјећа да је Европски суд указао да "јавни званичник" не мора да буде већ изабрани представник или службеник државних органа у том времену. Тај појам може да обухвати и лица која имају познат и признат положај у јавности, било да су на неком важном јавном положају или да су имали такав положај, или да се кандидују за дужност изабраног представника (види Европски суд, *Kouzinin против Русије*, представка број 58939/00, пресуда од 18. марта 2010. године, ст. 59-69).

29. Уставни суд даље подсјећа да је Европски суд у пресуди *Пешиа против Хрватске*, на коју се позвао и апелант, у ст. 138-141 указао на основне принципе права на претпоставку невиности из члана 6 став 2 Европске конвенције. Наиме, Европски суд је указао, између осталог, да члан 6 став 2 Европске конвенције у свом релевантном аспекту има за циљ да спријечи подривање правичног суђења изјавама које прејудицирају, а које су дате у блиској вези с поступком. Њиме се забрањује самом суду да преурањено изражава мишљење да је лице "оптужено за кривично дјело" криво прије него што му је то доказано према закону, али такође обухвата и изјаве државних званичника које охрабрују јавност да вјерује да је осумњичени крив и прејудицирају оцјену чињеница надлежне судске власти (види напријед цитирани предмет *Alenet de Ribemont*, став 41 и предмете *Daktaras против Литваније*, број 42095/98, ст. 41-43, ECHR 2000-X i *Butkevičius против Литваније*, број 48297/99, став 49, ECHR 2002-II). Европски суд је даље указао да слобода изражавања, зајамчена чланом 10 Европске конвенције, укључује слободу да се примају и дају информације. Стога, члан 6 став 2 не може да спријечи власти да информишу јавност о кривичним истрагама које су у току, али тражи да

то чине уз сву потребну дискрецију и опрез, ако ће бити поштована претпоставка невиности (види напријед цитирани предмет *Alenet de Ribemont* став 38 и предмет *Karakaş u Yeşilirmak против Турске*, број 43925/98, став 50, 28. јуна 2005).

30. Такође, Европски суд је указао да треба учинити темељно разликовање између изјаве да је неко тек осумњичен да је починио кривично дјело и јасне изјаве, док нема правоснажне осуде, да је појединац починио кривично дјело о којем је ријеч. Европски суд је навео да је досљедно наглашавао важност бирања ријечи јавних званичника у њиховим изјавама прије него што је неком лицу суђено и то лице проглашено кривим за неко одређено кривично дјело (види напријед цитирани предмет *Daktaras* и предмете *Böhmer против Њемачке*, број 37568/97, ст. 54 и 56, 3. октобра 2002. и *Nešták против Словачке*, број 65559/01, ст. 88 и 89, 27. фебруара 2007). Такође је нагласио важност да државни званичници поштују претпоставку невиности током конференције за штампу (види напријед цитирани предмет *Butkevičius*, ст. 50-52 и предмете *Lavents против Летоније*, број 58442/00, став 122, 28. новембар 2002. и *Y. B. и други* против Турске, бр. 48173/99 и 48319/99, ст. 49 и 51, 28. октобра 2004). Европски суд је указао да, ипак, питање да ли нека изјава јавног дужноснога представља повреду начела претпоставке невиности мора да буде утврђено у контексту конкретних околности у којима је дата побијана изјава (види предмет *Adolf против Аустрије*, 26. марта 1982, ст. 36-41, Серија А број 49). Европски суд је указао да, у сваком случају, изражена мишљења не могу да представљају изјаве јавног званичника о томе да је подносилац представке крив, што би охрабрило јавност да вјерује да је он или она крив и прејудицирало оцјену чињеница од надлежне судске власти (види напријед цитирани предмет *Butkevičius*, став 53).

31. Уставни суд запажа да је Европски суд, примјењујући наведене принципе на предмет подносиоца представке, закључио да су изјаве које су дали јавни званичници (директор полиције, главни државни одвјетник, предсједник Владе и предсједник Републике) представљале изјаву о кривизи подносиоца представке и прејудицирале оцјену чињеница од надлежне судске власти. Европски суд је навео да су, будући да су званичници о којима је ријеч били на високим положајима, требало да они поступају с посебним опрезом у свом избору ријечи за описивање кривичног поступка против подносиоца представке који је у току. Међутим, с обзиром на садржај њихових изјава, како је то наглашено у предњем тексту (ст. 145-149), Европски суд је закључио да су њихове изјаве сигурно охрабриле јавност да вјерује да је подносилац представке крив прије него што му је кривица доказана у складу са законом. У складу с наведеним Европски суд је закључио да је дошло до повреде права подносиоца представке да се сматра невиним, те је стога дошло до повреде члана 6 став 2 Европске конвенције (ст. 150 и 151 пресуде *Пешиа против Хрватске*).

32. Такође, Уставни суд подсјећа да је Европски суд у цитираној пресуди *Ilgar Mammadov против Азербејџана* указао да у том предмету оспорени наводи нису дати унутар оквира кривичног поступка, него као дио заједничке изјаве за штампу Тужилаштва и Министарства унутрашњих послова намијењене јавности. Европски суд је навео да је узео у обзир поднесак Владе да је сврха оспорене изјаве да информише јавност о корацима које су предузеле власти у вези са Ismaıyllı догађајима, а нарочито да је њихова намјера да истраже умијешаност подносиоца

представке у те догађаје. Међутим, по мишљењу Европског суда, изјава, узета у цјелини, није дата с неопходном дискрецијом и пажњом. Наиме, иако су власти на крају релевантног става навели да ће радње подносиоца представке бити детаљно истражене и бити правно оквалификоване та је изјава негирана претходном јасном изјавом, у истој реченици, да су те радње подносиоца представке биле незаконите. Затим, наводећи у истом ставу да је утврђено да је подносилац представке апелирао на локалне становнике као што су позиви да се одупиру полицији, да не поштују службена лица и блокирају цесте, Европски суд је указао да су тиме власти у суштини прејудиицирале судску оцјену чињеница. Европски суд је закључио да је као таква оспорена изјава само могла да увјери јавност да је подносилац представке крив прије него што је и доказана његова кривица према закону, те да је стога дошло до повреде члана 6 став 2 Европске конвенције (ст. 127 и 128 пресуде *Ilgar Mammadov protiv Azerbeјјана*).

33. Имајући у виду наведену праксу Европског суда, Уставни суд ће у конкретном случају, примјењујући основне принципе права на претпоставку невиности из члана 6 став 2 Европске конвенције, испитати да ли је због изјава јавних званичника, на које апелант указује у апелацији, дошло до кршења апелантовог права гарантованог чланом 6 став 2 Европске конвенције. Уставни суд запажа да су након догађаја од 7. фебруара 2014. године у Сарајеву (када је запаљена зграда Предсједништва Босне и Херцеговине, а поводом којег догађаја се тренутно води кривични поступак против апеланта пред Судом БиХ због кривичног дјела несавјесног рада у служби из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗБиХ), поједини јавни званичници давали изјаве у медијима које су се односиле на апеланта.

34. Уставни суд, прије свега, указује да је апелант у прилогу апелације доставио видео снимке и фотокопије новинских чланака на које је указао у апелацији, те у које је Уставни суд, приликом разматрања апелационих навода, извршио увид. У конкретном случају, Уставни суд запажа да је Драган Лукач, директор Федералне управе полиције, у централном дневнику "Гасе" телевизије од 16. фебруара 2014. године, на питање новинара: "Сматрате да је Горан Зубац одговоран?", одговорио: "Апсолутно, апсолутно. Чак ја мислим да ту има и кривичне одговорности." У вези с тим, Уставни суд указује да је, у смислу праксе Европског суда, потребно да се, чак и прије него што је покренут кривични поступак против одређеног лица, не дају никакви јавни наводи који би могли да се тумаче као да, по мишљењу одређених важних јавних званичника, потврђују кривицу тог лица (види, *mutatis mutandis*, напријед цитирани предмет *Butkevičius*, став 51). Међутим, из наведене изјаве Драгана Лукача, директора Федералне управе полиције, произилази да је апелант "кривично одговоран" у вези с предметним догађајем, иако у том тренутку није био ни покренут кривични поступак против апеланта, чиме је прејудиицирао оцјену чињеница надлежне судске власти у вези с догађајем. Уставни суд даље запажа да је седмични магазин "Дани" 27. фебруара 2014. године објавио изјаву Шемсудина Мехмедовића, посланика у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, у којој је, између осталог, наведено: "Уколико буде правде у БиХ, Зубац ће завршити у затвору." Уставни суд указује да из наведене изјаве произилази да је давалац изјаве сигуран да је апелант крив, те да ће као такав завршити у затвору "уколико буде правде". По мишљењу Уставног суда, наведена изјава несумњиво представља изјаву о

апелантовој "кривици" у вези с предметним догађајем, која је прејудиицирала оцјену "апелантове кривичне одговорности" од надлежне судске власти. Такође, Уставни суд запажа да је дневни лист "Ослобођење" 27. августа 2014. године објавио текст у вези с Бакиром Изетбеговићем, чланом Предсједништва Босне и Херцеговине, како слиједи: "Говорећи о потребном јачању државних институција, навео је да СИПА, односно њен челник Горан Зубац, није адекватно реаговао кад је приликом грађанског бунта у фебруару горјела зграда државног Предсједништва. 'Ми ћемо њега послати вјероватно у затвор као што смо смијенили 'министра за (не)сигурност'" - рекао је." У вези с тим, Уставни суд указује да из наведеног произилази да давалац изјаве сматра да апелант "није адекватно реаговао" у тој ситуацији, иако о томе тек треба да одлучи надлежни суд у кривичном поступку који се води против апеланта, чиме је прејудиицирао оцјену чињеница од надлежног суда. Такође, Уставни суд указује да из изјаве "Ми ћемо њега послати вјероватно у затвор као што смо смијенили 'министра за (не)сигурност'," произилази да је апелант "вјероватно крив", што опет представља прејудиицирање оцјене надлежног суда у погледу апелантове "кривичне одговорности".

35. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су наведене изјаве Драгана Лукача - директора Федералне управе полиције, Шемсудина Мехмедовића - посланика у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и Бакира Изетбеговића - члана Предсједништва Босне и Херцеговине представљале изјаву о апелантовој "кривици", те да су као такве прејудиицирале оцјену чињеница од надлежне судске власти. Уставни суд, подржавајући праксу Европског суда поводом тог питања, сматра да је требало да наведени јавни званичници, приликом давања својих изјава, поступају с посебним опрезом у свом избору ријечи за описивање апелантове кривичне одговорности у вези с предметним догађајем. Међутим, с обзиром на садржај њихових изјава, Уставни суд сматра да су те изјаве, како то основано наводи и апелант, охрабриле јавност да вјерује да је апелант крив прије него што је и доказана његова кривица у складу са законом. Стога, Уставни суд сматра да је, због изјава наведених јавних званичника, дошло до повреде апелантовог права из члана 6 став 2 Европске конвенције.

36. С друге стране, Уставни суд сматра да све остале изјаве јавних званичника, на које је апелант указао у апелацији, с обзиром на њихов садржај не представљају изјаве о апелантовој "кривици", те да као такве не доводе у питање поштовање гаранција из члана 6 став 2 Европске конвенције.

Остали наводи

37. Апелант сматра да је оптужница, која је потврђена против њега, припремљена у сврху одмазде јер је Државна агенција за истраге и заштиту, на чијем је челу апелант, лишила слободе високопозиционираног званичника СДА Шемсудина Мехмедовића, као и у сврху спречавања других истрага које проводи Државна агенција за истраге и заштиту. Стога, апелант сматра да је дошло до кршења члана 18 у вези с чл. 6 и 17 Европске конвенције. У вези с тим, Уставни суд указује да апелант, осим изношења свог мишљења у том погледу, није понудио одговарајуће аргументе и доказе у прилог таквим тврдњама, тако да се Уставни суд неће посебно бавити испитивањем наводне повреде члана 18 у вези с чл. 6 и 17 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

38. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може у одлуци којом усваја апелацију да одреди накнаду нематеријалне штете, која се, у смислу става 2 наведеног члана, одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произилазе из праксе Уставног суда. Међутим, одређивање накнаде нематеријалне штете због утврђене повреде одређених уставних права представља изузетак а не правило, те имајући у виду да Уставни суд за разлику од поступка пред редовним судовима накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода, Уставни суд сматра да је у конкретном случају за апеланта адекватна сатисфакција утврђивање кршења уставног права и то у фази када кривични поступак против њега још увијек траје односно није окончан, чиме је благовремено указано на кршење апелантовог права на претпоставку невиности, те спријечене евентуалне негативне последице кршења наведеног права.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује како постоји кршење права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 2 Европске конвенције у односу на изјаве јавних званичника Драгана Лукача - директора Федералне управе полиције, Шемсудина Мехмедовића - посланика у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и Бакира Изетбеговића - члана Предсједништва Босне и Херцеговине јер су представљале изјаву о апелантовој "кривици", те су као такве прејудиирале оцјену чињеница од надлежне судске власти и охрабриле јавност да вјерује како је апелант крив прије него што је и доказана његова кривица у складу са законом.

40. На основу члана 18 став (3) тачка л), и члана 59 ст. (1) и (2) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 4319/14**, гјешававујући апелацију **Gorana Zupca**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 18. став (2) и став (3) тачка 1), члана 57. став (2) тачка b), члана 59. ст. (1) и (2) и члана 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija
Zlatko M. Knežević, sudija
на сједници одржаној 18. децембра 2014. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija **Gorana Zupca**.

Utvrđuje se povreda члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 2. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у поступку утврђивања "кривичне оптужбе" у веzi с изјавима јавних званичника:

- Dragana Lukača, direktora Federalne uprave policije, koji је u centralnom dnevniku "Face" televizije od 16. februara 2014. godine, na pitanje novinara: "Smatrate da је Goran Zubac odgovoran?", odgovorio: "Apsolutno, apsolutno. Ćak ја mislim da tu ima i krivične odgovornosti."

- Šemsudina Mehmedovića, poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Ćiju izјavu је objavio sedmiĀni magazin "Dani" 27. februara 2014. godine: "Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac Će završiti u zatvoru."

- Bakira Izetbegovića, Ćlana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Ćiju izјavu је objavio dnevni list "Oslobođenje" 27. augusta 2014. godine: "Govoreći o potrebnom jaĀanju државних institucija, naveo је da SIPA, odnosno njen Ćelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad је prilikom грађанског бунта u februaru gorjela zgrada државног Predsjedništva. Mi Ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost'."

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Gorana Zupca**, podnesena u odnosu на Ćlan II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и Ćlan 6. ст. 1. и 3. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, zato što је преурanjena.

Odluku objaviti u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта БрĀко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŹENJE

I. Uvod

1. Goran Zubac (u daljnjem tekstu: apelant) iz Trebinja podnio је 29. septembra 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog navodnog kršenja права на претпоставку невиности u поступку утврђивања "кривичне оптужбе" u веzi с изјавима јавних званичника.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Суда Босне и Херцеговине (u daljnjem tekstu: Суд БиХ) и Тужилаштва Босне и Херцеговине (u daljnjem tekstu: Тужилаштво БиХ) затражено је 15. oktobra 2014. godine да доставе одговоре на апелацију.

3. Odgovor на апелацију Суд БиХ је dostavio 24. oktobra 2014. godine, dok Тужилаштво БиХ nije u остављеном року dostavilo odgovor.

III. Ćinjenično stanje

4. Ćinjenice predmeta koje proizlaze из apelantovih navoda i dokumenata predoĀenih Ustavnom sudu mogu се sumirati на sljedeći naĀin.

5. Тужилаштво БиХ је podiglo Optužnicu број T20 0 KTK 0008435 14 од 26. maja 2014. godine protiv apelanta u kojoj је наведено да постоји основана сумња да је 7. februara 2014. godine u Sarajevu, u vrijeme odrŹavanja demonstracija грађана, tokom kojih су zahtijevane nasilne promjene ustavnog poretka Босне и Херцеговине, испред зграде Предсједништва Босне и Херцеговине u Titovoj ulici u kojoj су, pored Предсједништва Босне и Херцеговине, smještene и druge institucije Босне и Херцеговине, те Федерације Босне и Херцеговине, radeći u својству директора Државне агенције за истраге и заштиту, protivno Ćлану 8. став 1. таĀ. c) и e) u веzi с Ćланом 3. став 1. тачка 1) Закона о државној агенцији за истраге и заштиту и Ćлану 11. Закона о дирекцији за координацију полицијских тијела и о агенцијима за подршку полицијској структури Босне и Херцеговине, odbio pruŹiti traŹenu pomoĀ Direkciji за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине u заштити објекта Предсједништва Босне и Херцеговине, Уставног суда Босне и Херцеговине и Архива Босне и Херцеговине. Да је, и

pored prethodnog saznanja da su oko 15:00 sati agresivni demonstranti napali, a kasnije zapalili zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, svjesno ignorišući višekratne pozive policijskih službenika, ministra Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine i dežurnog tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine koji su ga zvali tražeći informacije u vezi s angažovanjem Jedinice za specijalnu podršku Državne agencije za istrage i zaštitu, a dežurnom zaposleniku Operativnog centra Državne agencije za istrage i zaštitu, koji ga je obavijestio o zahtjevima za angažovanje Jedinice za specijalnu podršku, zabranio da ga ponovo zove "po istom pitanju" i da neće dozvoliti upotrebu te jedinice u tražene svrhe, dok je istovremeno izdao usmenu naredbu zapovjedniku Jedinice za specijalnu podršku da ta jedinica bude pripravna ukoliko se demonstracije prošire prema Ambasadi Sjedinjenih Američkih Država, ustrajavajući u odbijanju da angažuje Jedinicu za specijalnu podršku, i pored urgentnog pisanog zahtjeva direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, iako je ta jedinica, u skladu s članom 18. stav 2. Zakona o državnoj agenciji za istrage osposobljena da obavlja najzahtjevnije i najsloženije taktičke i operativno-tehničke policijske radnje, primjenjujući policijske ovlasti u visoko rizičnim situacijama, te u skladu s članom 29. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Državne agencije za istrage i zaštitu obučena i opremljena za samostalno djelovanje protiv raznih oblika terorizma, protiv svih vidova kriminala i u situacijama kada nije dovoljna ili je nepouzdana upotreba osnovnih policijskih i kriminalističkih snaga u bezbjednosnom, kriminalno-taktičkom i materijalno-tehničkom smislu. To je situacija u kojoj se malobrojni, i za suprotstavljanje nasilnim demonstrantima neopremljeni pripadnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, nisu mogli uspješno suprotstaviti agresivnim demonstrantima koji su kamenjem i zapaljivim smjesama (tzv. Molotovljevim koktelima) gađali zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine i prouzrokovali požar u Arhivu Bosne i Hercegovine i na vozilima direkcije, kao i brojna materijalna oštećena na zgradi i tehničkoj opremi, inventaru i dokumentaciji u institucijama Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno nastupanje štete u ukupnom iznosu od 398.365,18 KM. Dakle, da je apelant kao službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, svjesnim kršenjem zakona i drugih propisa, očigledno nesavjesno postupio u vršenju dužnosti, uslijed čega je došlo do nastupanja materijalne štete koja prelazi iznos od 10.000,00 KM, čime je učinio krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH).

6. Sud BiH je 16. juna 2014. godine potvrdio optužnicu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

7. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te da je došlo do kršenja člana 18. Evropske konvencije u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije.

8. Apelant navodi da je Sud BiH 16. juna 2014. godine potvrdio Optužnicu Tužilaštva BiH broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. maja 2014. godine kojom se apelanta tereti da je počinio krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH. Apelant navodi da je ta optužnica rezultat neprimjerene političke i medijske kampanje koju su protiv njega započeli odmah nakon što je postao direktor Državne agencije za istrage i zaštitu predstavnicu jedne

političke stranke ili pojedinci u toj stranci, sve s ciljem njegovog uklanjanja s mjesta direktora Državne agencije za istrage i zaštitu. Naime, apelant navodi da su pripadnici Državne agencije za istrage i zaštitu vršili istragu krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva na području Tešnja kojom je, kao jedan od osumnjičenih, obuhvaćen i Šemsudin Mehmedović, poslanik Stranke demokratske akcije (u daljnjem tekstu: SDA) u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Apelant navodi da je zatim uslijedio njegov "progon" od visokih javnih zvaničnika, čije izjave su putem medija i drugih dostupnih sredstava prenesene širokoj javnosti, sve s ciljem njegovog uklanjanja s mjesta direktora Državne agencije za istrage i zaštitu. U vezi s tim, apelant navodi da je Šemsudin Mehmedović, nakon što je na neki način saznao da je predmet istrage, putem poslaničkih pitanja od 14. marta i 5. decembra 2013. godine (koja se odnose na to da li je apelant bio predmet sigurnosnih provjera u skladu s postupkom za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima određenog stepena tajnosti, kao i po čijem zahtjevu je vršena sigurnosna provjera za apelanta, tražeći da mu se dostavi broj sigurnosne dozvole za pristup podacima stepena "vrlo tajno") počeo da dovodi u pitanje apelantov integritet. Apelant navodi da je portal "Klix.ba", u okviru vijesti 22. jula 2013. godine, objavio izjavu tadašnjeg predsjednika SDA Sulejmana Tihića: "Kada je u pitanju hapšenje, zaključili smo da zahtijevamo parlamentarnu istragu i odgovornost direktora SIPA-e Gorana Zupca zbog zloupotrebe položaja prilikom nezakonitog hapšenja državnog poslanika Šemsudina Mehmedovića. Zloupotreba položaja direktora SIPA-e je očita jer je hapšenje bilo bez naloga i uz protivljenje tužioca. Tražimo suspenziju direktora SIPA-e." Apelant navodi da je portal "Vijesti.ba" (za agenciju Anadolija) 24. jula 2013. godine objavio da je Šemsudin Mehmedović izjavio da će podnijeti tužbu protiv direktora Agencije za istrage i zaštitu, te "nema sumnje da će on izvršiti upravo onako kako je želio da ja završim", te "mi ćemo iskoristiti sve zakonom predviđene mogućnosti da tražimo suspenziju Zupca, SDA je to već zatražila, jer će on i dalje ometati istragu i u ovom pitanju nelegalnog hapšenja zastupnika države BiH". Također, apelant navodi da su dnevne novine "Dnevni avaz" 25. jula 2013. godine objavile, između ostalog, da je Asim Sarajlić, šef Kluba poslanika SDA u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, uputio poslaničko pitanje Vijeću ministara i Ministarstvu sigurnosti BiH da li će smijeniti Gorana Zupca, direktora SIPA-e, zbog, kako je kazao, nezakonitog hapšenja Šemsudina Mehmedovića. U očekivanju odgovora, kako je kazao Sarajlić, SDA očekuje suspenziju Gorana Zupca sa sadašnje pozicije.

9. Apelant dalje navodi da je nakon dešavanja tokom protesta građana u Sarajevu od 7. februara 2014. godine, koje su i predstavnici SDA okarakterisali kao opravdane, Tužilaštvo BiH pokrenulo istragu s obzirom da je za vrijeme protesta oštećena zgrada Predsjedništva BiH. Apelant navodi da je Tužilaštvo BiH radnje koje su izvršili učesnici protesta okvalifikovalo kao terorizam, s isključivim ciljem da pokušaju zasnovati apelantovu odgovornost za nastalu štetu, te kako je to isforsirana pravna kvalifikacija najbolje govori činjenica da su navodni "teroristi" identifikovani prije više mjeseci (od kojih su dva lica bila lišena slobode), ali da do tog trenutka nisu procesuirani. Apelant navodi da je indikativno da je i u tom predmetu, kao i njegovom predmetu, istražne radnje provodilo Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, Federalna uprava policije, čiji je direktor Dragan Lukač, a ne Državna agencija za istrage i zaštitu iako se radi o krivičnim djelima iz nadležnosti Suda BiH. Apelant navodi da je u centralnom dnevniku "Face" televizije od 16. februara 2014. godine Dragan Lukač, direktor Federalne uprave policije, izjavio: "Ovo što je bilo nije dobro,

nije dobro. Imali smo pokušaj državnog udara... Konkretno maloprije smo govorili o SIPA-e, znači čelni čovjek ili čelni ljudi u Agenciji." Novinar: "Smatrate da je Goran Zubac odgovoran?" Lukač: "Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti. Znači, mi moramo se, pravna država mora imati mehanizme kojim se štiti, to je jedna dimenzija. Druga dimenzija, pravna država mora dovesti pitanja odgovornosti onih ili onoga u vezi sa djelima kojima je ta država ugrožena." Apelant dalje navodi da je novinska agencija "Patria" 22. februara 2014. godine objavila izjavu Šemsudina Mehmedovića: "Očigledno je da je Zubac dio tog tala i u najmanju ruku nije mu mrsko što je Predsjedništvo BiH zapaljeno." Također, sedmični magazin "Dani" je 27. februara 2014. godine objavio izjavu Šemsudina Mehmedovića: "Protiv Zupca postoji nekoliko ozbiljnih krivičnih prijava i da ima minimum moralne odgovornosti do sada bi podnio ostavku. Očigledno je došao na poziciju kako bi u ime određenih političkih centara moći odradio posao i da bi nakon toga bio unaprijeđen/premješten u neki drugi dio BiH. Klub poslanika SDA u državnom Parlamentu 13. februara je uputio inicijativu da se po hitnom postupku sazove komisija za odbranu i sigurnost, koja je kontrolni organ SIPA-e, da se ispituju sve okolnosti do kojih je došlo tokom opravdanog protesta građana BiH i zbog čega je povrijeđen toliki broj ljudi, ko je djelovao, ko nije djelovao, zbog čega je došlo do napada na Predsjedništvo BiH i zbog čega su zapaljene zastave BiH. Očekujemo cjelovitu informaciju o (ne)djelovanju određenih agencija za provođenje zakona, nakon čega možemo donositi zaključke. Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru."

10. Zatim, apelant navodi da su tokom samog postupka istrage i podizanja optužnice, te nakon potvrđivanja optužnice protiv apelanta, brojni zvaničnici dali ogroman broj izjava za javnost, kojima su opštu javnost u Bosni i Hercegovini, ali i šire, informisali o svojim stavovima o apelantovom predmetu. Apelant navodi da ono što je mnogo bitnije jeste da je javnost, koja je na taj način upoznata s viđenjem dokaza, situacije, pa i pravnih propisa koji se tiču događaja za koji se apelanta tereti, uključila i sudije koje trebaju nepristrasno suditi u apelantovom predmetu. U vezi s tim, apelant navodi da je portal "Klix.ba" 6. juna 2014. godine objavio izjavu Šefika Džaferovića: "Nakon donošenja optužnice i nakon što ona eventualno bude potvrđena, smatram da će Zubac morati biti suspendiran. To je okolnost kada, prije svega, treba reagirati SIPA. Samim nastupanjem okolnosti koje se vežu za direktora, on praktično prestaje biti direktor. To je zakonska materija." Apelant navodi da je novinska agencija "Patria" 16. juna 2014. godine prenijela da je press služba nezavisnog kandidata za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine Mustafe Cerića saopštila: "Ukoliko domaće institucije i nosioci vlasti neće ili nemaju hrabrosti to učiniti, onda pozivamo međunarodnu zajednicu i visokog predstavnika da ispune svoju obavezu i spriječe optuženog Zupca da i dalje rukovodi najvažnijom policijskom agencijom." Apelant navodi da je 19. juna 2014. godine u televizijskoj emisiji TV info, OBN televizije, Šefik Džaferović izjavio: "Radi se o situaciji kada je najviši policijski službenik, dakle rukovodeća osoba u situaciji da se protiv te osobe vodi istraga i ne samo da se vodi istraga, nego je podnesena i optužnica. U takvim situacijama mora doći do suspenzije." Apelant dalje navodi da su dnevne novine "Nezavisne novine" 21. jula 2014. godine objavile da je glavni tužilac Tužilaštva BiH Goran Salihović izjavio: "Ne bi trebalo da ima pravo pristupa tajnim podacima jer se radi na predmetima ratnih zločina, korupcije i samo podizanje optužnice dovodi ga da je u sukobu interesa." Apelant navodi da su dnevne novine "Glas Srpske" 23. jula 2014. godine objavile izjavu Šemsudina Mehmedovića: "Protiv

nje je podignuta optužnica i kao takav prema zakonskim propisima ne bi smio da bude na čelu ove institucije. Ne samo da je Nezavisni odbor prekršio zakon, već je doveo u pitanje bezbjednosni sistem BiH. Očigledno je da se Nezavisni odbor stavio u njegovu političku zaštitu i neko će zbog toga morati snositi odgovornost."

11. Apelant navodi da su, osim toga, uslijed uticaja i pritiska koji je SDA ostvarila na Tužilaštvo BiH, narušeni odnosi između SIPA-e i Tužilaštva BiH, te da se narušeni odnosi mogu isključivo dovesti u vezu sa situacijom koja se tiče istrage za ratne zločine protiv Šemsudina Mehmedovića i njegovo lišenje slobode. U vezi s tim, apelant navodi da je SIPA, odnosno apelant dopisima od 2. decembra 2013. godine i 15. januara 2014. godine, pokušala riješiti tu situaciju, radi nastavka do tada izuzetno uspješne saradnje. Apelant navodi da je Tužilaštvo BiH odgovorilo samo na jedan poziv, i to tako što je obavijestilo SIPA-u da ne prihvataju tražene radne sastanke iz, kako oni kažu, razloga da Tužilaštvo BiH vodi "ozbiljne" istrage, što implicira da se SIPA bavi nevažnim stvarima. Apelant navodi da ako Tužilaštvo BiH, a posebno glavni tužilac, ne skrivajući svoj lični animozitet prema apelantu, nije u stanju da s njim kao direktorom Agencije za istrage i zaštitu, od koje direktno zavisi i rad Tužilaštva BiH, riješi probleme koji su, očito, nastali hapšenjem i istragom protiv Šemsudina Mehmedovića, kako onda očekivati da to tužilaštvo ispuni prema apelantu zahtjeve iz člana 14. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH). Pri tome, apelant navodi da istražna komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nije došla do zaključka da su pripadnici SIPA-e prilikom istrage i lišenja slobode Šemsudina Mehmedovića prekršili zakonske odredbe ili ovlaštenja, što očito nije odobrovoljilo glavnog tužioca da u razgovoru s apelantom nađe rješenje "iskonstruisanog" problema.

12. Apelant navodi da se opšta atmosfera kakva je kreirana u odnosu na njegovo suđenje nabolje vidi iz načina na koji je Federalna radio televizija u svom "Dnevniku 1" od 21. augusta 2014. godine prenijela javnosti činjenicu da je taj dan u Sudu BiH održano ročište za izjašnjavanje o apelantovoj krivici, u kojem prilogu ta televizija zna da će svjedoci Tužilaštva BiH potvrditi da je apelant kriv i da će biti smijenjen s mjesta direktora SIPA-e. Apelant navodi da je najočitiija i vrlo eksplicitna potvrda njegovih tvrdnji intervju s članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine i zamjenikom predsjednika SDA Bakirom Izetbegovićem, objavljen u dnevnom listu "Oslobođenje" od 27. augusta 2014. godine, gdje se navodi: "Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA, odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost'." U vezi s tim, apelant navodi da se pažljivom analizom navedene izjave lako dolazi do zaključka da član Predsjedništva Bosne i Hercegovine zna ishod postupka protiv apelanta. Apelant navodi da se u zatvor ne ide s oslobađajućom presudom, dakle, apelant je kriv, biće osuđen, a samim tim i smijenjen. Također, apelant navodi da je 20. augusta 2014. godine upućena prijava/žalba građana Bosne i Hercegovine zabrinutih za svoju sigurnost i to visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini, Tužilaštvu BiH, Odboru za žalbe građana na rad policijskih službenika u policijskim tijelima Bosne i Hercegovine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministru/zamjeniku ministra bezbjednosti Bosne i Hercegovine. Apelant navodi da je taj dokument sastavljen s istim ciljem i s istog mjesta, možda i od nekih spomenutih lica u apelaciji, te da je cijeli dokument usmjeren na uklanjanje apelanta s pozicije direktora Državne agencije za istrage i zaštitu. Apelant navodi

da pravo na pravično suđenje garantuje i pravo na ravnopravan tretman stranaka, te da, također, uključuje pravo na kontradiktornost postupka. U vezi s tim, apelant navodi da se postavlja pitanje kakva je uopšte svrha krivičnog postupka i njegovog pojavljivanja pred Sudom BiH. Naime, apelant navodi da je, ako član Predsjedništva Bosne i Hercegovine i zamjenik predsjednika jedne od najjačih političkih stranaka u Bosni i Hercegovini javno kaže da će apelant završiti u zatvoru, iluzorno očekivati da će Sud BiH, sa svojom trenutnom nacionalnom strukturom i organizacijom po principu "kadija te tuži, kadija ti sudi", ispoštovati navedena načela prava na pravično suđenje i omogućiti apelantu jednakost oružja koja bi dovela do toga da Sud BiH donese odluku povoljnu za apelanta, a kojom bi bio narušen dignitet i kredibilitet člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

13. U vezi s navedenim apelant se poziva, između ostalih, na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u predmetu *Alenet de Ribemont protiv Francuske* u kojoj je navedeno: "Sud primjećuje da je u ovom slučaju jedan od najviših rangiranih zvaničnika francuske policije govorio o g. Alenet de Ribemontu, bez ikakvih kvalifikacija ili rezervi, kao o podstrekaču ubistva i stoga kao o saučesniku u ubistvu... Ovo je jasno bilo izjašnjenje o krivici podnosioca predstavke koja je, kao prvo, ohrabрила javnost da vjeruje da je kriv i, drugo, preudicirala ocjenu činjenica od strane kompetentnih sudskih vlasti. Stoga je došlo do kršenja člana 6. stav 2." (Presuda od 10. februara 1995. godine, stav 41.) Apelant se dalje poziva na presudu Evropskog suda u predmetu *Peša protiv Hrvatske* u kojoj je navedeno: "Sud smatra da su ove izjave javnih funkcionera predstavljale izjavu o krivici podnosioca predstavke i preudicirale ocjenu činjenica sudske vlasti. S obzirom da su funkcioneri o kojima je riječ bili na visokim položajima, oni su trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke koji je u toku. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, kako je to podvučeno u prednjem tekstu, Sud nalazi da su njihove izjave sigurno ohrabrile javnost da vjeruje da je podnosilac zahtjeva kriv prije nego mu je krivica dokazana u skladu sa zakonom. U skladu sa navedenim, Sud nalazi da je došlo do povrede prava podnosioca predstavke da se smatra nevinim. Stoga je došlo do povrede člana 6. stav 2. Konvencije (presuda od 8. aprila 2010. godine, st. 150. i 151)." Imajući u vidu navedeno, apelant smatra da je uslijed izjava zvaničnika, uključujući i glavnog tužioca Tužilaštva BiH, cjelokupna javnost u Bosni i Hercegovini izvrnuta konstantnom ubjeđivanju u činjenicu da je apelant osoba koja je izvršila krivično djelo, te da, s obzirom na utisak koji se stvara u javnosti u odnosu na njega, više ne može imati pravično suđenje. Na kraju, apelant smatra da je obrazac političkog i medijskog progona, čiji je dio i optužnica Tužilaštva BiH, imala druge, a ne pravne motive. Naime, apelant smatra da je optužnica, koja je potvrđena protiv njega, pripremljena u svrhu odmazde jer je Državna agencija za istrage i zaštitu, na čijem je čelu apelant, lišila slobode visokopozicioniranog zvaničnika SDA Šemsudina Mehmedovića, kao i u svrhu sprečavanja drugih istraga koje provodi Državna agencija za istrage i zaštitu. U vezi s tim, apelant smatra da su povrijeđene odredbe člana 18. Evropske konvencije u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije. Stoga, apelant traži od Ustavnog suda da utvrdi kršenje navedenih prava, da odluči o meritumu slučaja i o tome obavijesti Sud BiH, te da apelantu dosudi odštetu u pravičnom iznosu. Apelant je u prilogu apelacije dostavio video snimke i fotokopije novinskih članaka na koje je ukazao u apelaciji.

b) Odgovor na apelaciju

14. Sud BiH je naveo da je pred tim sudom u toku krivični postupak protiv apelanta zbog krivičnog djela nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH. Sud BiH je naveo da se predmetni postupak vodi po Optužnici Tužilaštva BiH broj T20 0 KTK 0008435 14 od 26. maja 2014. godine, koja je potvrđena 16. juna 2014. godine, te da se postupak nalazi u fazi glavnog pretresa. U vezi s tim, Sud BiH je naveo da je sudija za prethodno saslušanje tog suda, postupajući u skladu s odredbama člana 228. ZKPBiH, nakon proučavanja činjeničnog opisa optužnice i dokaza dostavljenih uz nju, utvrdio da postoji osnovana sumnja za krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH, slijedom čega je optužnica potvrđena. Sud BiH je naveo da se, suprotno apelantovim navodima, postupak protiv apelanta vodi uz poštovanje svih procesnih garancija, te prava i sloboda koje mu kao optuženom pripadaju, uz poštovanje načela pravičnosti krivičnog postupka u skladu sa ZKPBiH, Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom. Slijedom navedenog, Sud BiH predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana, odnosno da se odbaci kao preuranjena.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 3. stav 1.

(1) *Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivica.*

Član 14.

(1) *Sud je dužan da stranke i branioca tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.*

(2) *Sud, Tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.*

VI. Dopustivost

16. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. U skladu a članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koja štite Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

Dopustivost u odnosu na član 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije

19. U pogledu apelantovih navoda o kršenju prava iz člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da je krivični postupak protiv apelanta u toku pred Sudom BiH. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da će apelant imati mogućnost

da svoje navode u vezi s pravima koja garantuju st. 1. i 3. člana 6. Evropske konvencije ističe u predmetnom sudskom postupku, te u eventualno podnesenoj apelaciji protiv odluka Suda BiH, ukoliko budu nepovoljne za apelanta. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na navode o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije preuranjena (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 580/07 od 24. juna 2009. godine, tač. 19. i 20; dostupna na internet stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

20. Imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka 1) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

Dopustivost u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije

21. U pogledu apelantovih navoda o kršenju člana 6. stav 2. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da se član 6. stav 2. Evropske konvencije ne primjenjuje samo na krivične postupke u njihovoj cijelosti, već i na pretpretresni postupak i na vrijeme po okončanju krivičnog postupka, i to bez obzira na fazu postupka, pa čak bez obzira i na njihov ishod (vidi Evropski sud, *Minelli protiv Švajcarske*, presuda od 25. marta 1983. godine, Serija A broj 62, st. 25-41; vidi Ustavni sud, *inter alia*, Odluka o dopustivosti broj AP 580/07 od 24. juna 2009. godine i Odluka o dopustivosti broj AP 3715/09 od 11. februara 2010. godine; dostupne na internet stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Pri tome, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u svojoj praksi ispitivao dopustivost predstavlki u kojima su podnosioci predstavlki tvrdili da je uslijed izjava javnih zvaničnika, koje su date u toku krivičnog postupka protiv podnosioca predstavlke ili prije nego što je podnosilac predstavlke uhapšen i formalno optužen za krivično djelo, te koje su objavljene u medijima, došlo do kršenja njihovog prava na pretpostavku nevinosti. Tako je Evropski sud u presudi *Peša protiv Hrvatske*, prilikom ispitivanja dopustivosti predstavlke u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije, kada je Vlada tvrdila da su prigovori podnositelja predstavlke na temelju člana 6. stav 2. Evropske konvencije preuranjeni jer je krivični postupak protiv podnosioca predstavlke još uvijek u toku i on može istaknuti iste prigovore koristeći razna pravna sredstva predviđena domaćim pravom, ukazao da se pravna sredstva, koja su dostupna podnosiocu predstavlke u kontekstu krivičnog postupka protiv njega, mogu koristiti u odnosu na presude i druge odluke donesene u tom postupku, a ne u odnosu na izjave koje su dali javni zvaničnici u medijima, pa je predstavlku u odnosu na član 6. stav 2. Evropske konvencije proglasio dopustivom (vidi Evropski sud, *Peša protiv Hrvatske*, predstavka broj 40523/08, presuda od 8. aprila 2010. godine, stav 132). Također, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u predmetu *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* zaključio da je član 6. stav 2. Evropske konvencije primjenjiv u odnosu na zajedničku izjavu za štampu Ureda Tužilaštva i Ministarstva unutrašnjih poslova koja je objavljena prije nego što je podnosilac predstavlke uhapšen i formalno optužen za krivična djela, budući da je jasno da su navodi u izjavi u direktnoj vezi s krivičnom istragom pokrenutom protiv podnosioca predstavlke i drugih lica u vezi s Ismayilli događajima (vidi Evropski sud, *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana*, predstavka broj 15172/13, presuda od 22. maja 2014. godine, stav 121). Dovodeći u vezu navedeno s konkretnim predmetom, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na člana 6. stav 2. Evropske konvencije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog

suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra da mu je, uslijed citiranih izjava javnih zvaničnika, povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje – pretpostavka nevinosti

24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

[...]

2) Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

[...]

26. Apelant smatra da je uslijed izjava javnih zvaničnika, koje su objavljene u medijima, kod javnosti u Bosni i Hercegovini formirano predbubjeđenje o njegovoj krivici, čime mu je prekršeno pravo na pretpostavku nevinosti.

27. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da član 6. stav 2. Evropske konvencije garantuje da se svako ko je optužen za krivično djelo smatra nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže. Ustavni sud ukazuje da nisu samo sudovi, već su i ostali državni organi obavezni da poštuju načelo pretpostavke nevinosti. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Alenet de Ribemont protiv Francuske*, na koji se pozvao i apelant, ukazao da je jedan visoki policijski zvaničnik na konferenciji za štampu, održanoj dok je podnosilac predstavlke bio u policijskom pritvoru, ukazao na njega kao na podstrekača ubistva. Evropski sud je smatrao da član 6. stav 2. Evropske konvencije nije važio samo za sudove, već i za druge javne vlasti i to od trenutka kad je podnosilac predstavlke bio optužen za krivično djelo. Izjava o krivici koju je dao policajac bez ikakvih kvalifikacija ili rezervi podstakla je javnost da povjeruje da je podnosilac predstavlke kriv i prije nego što je nadležni sud procijenio sve činjenice. Utvrđeno je da je time prekršeno načelo pretpostavke nevinosti i da to nije moglo biti ispravljeno činjenicom da je sudija kasnije oslobodio podnosioca predstavlke zbog nedostatka dokaza (vidi Evropski sud, *Alenet de Ribemont protiv Francuske*, predstavka broj 15175/89, presuda od 10. februara 1995. godine).

28. Ustavni sud dalje podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Matijašević protiv Srbije* ukazao da će pretpostavka nevinosti po članu 6. stav 2. Evropske konvencije biti povrijeđena ako sudska odluka ili, čak, izjava zvaničnika koja se odnosi na lice koje je optuženo za krivično djelo, odražava mišljenje da je krivo prije nego što se njegova krivica dokaže po zakonu. Dovoljno je da, u odsustvu zvanične odluke, postoji određeno mišljenje koje ukazuje da sud ili zvaničnik koji je u pitanju smatra optuženog krivim (vidi Evropski sud, *Matijašević protiv Srbije*, predstavka broj 23037/04, presuda od 19. septembra 2006. godine, stav 45). Pri tome, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud ukazao da "javni zvaničnik" ne mora biti već izabrani predstavnik ili službenik državnih organa u tom vremenu. Taj pojam može obuhvatiti i lica koja imaju poznat i priznat položaj u javnosti, bilo da su na nekom važnom javnom položaju ili da su imali takav položaj, ili da se kandiduju za dužnost izabranog predstavnika (vidi Evropski sud, *Kouzmin protiv Rusije*, predstavka broj 58939/00, presuda od 18. marta 2010. godine, st. 59-69).

29. Ustavni sud dalje podsjeća da je Evropski sud u presudi *Peša protiv Hrvatske*, na koju se pozvao i apelant, u st. 138-141. ukazao na osnovne principe prava na pretpostavku nevinosti iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije. Naime, Evropski sud je ukazao, između ostalog, da član 6. stav 2. Evropske konvencije u svom relevantnom aspektu ima za cilj spriječiti podiranje pravičnog suđenja izjavama koje prejudiciraju, a koje su date u bliskoj vezi s postupkom. Njime se zabranjuje samom sudu da preuranjeno izražava mišljenje da je osoba "optužena za krivično djelo" kriva prije nego što joj je to dokazano prema zakonu, ali također obuhvata i izjave državnih zvaničnika koje ohrabruju javnost da vjeruje da je osumnjičeni kriv i prejudiciraju ocjenu činjenica nadležne sudske vlasti (vidi naprijed citirani predmet *Allenet de Ribemont*, stav 41. i predmete *Daktaras protiv Litvanije*, broj 42095/98, st. 41-43, ECHR 2000-X i *Butkevičius protiv Litvanije*, broj 48297/99, stav 49, ECHR 2002-II). Evropski sud je dalje ukazao da sloboda izražavanja, zajamčena članom 10. Evropske konvencije, uključuje slobodu da se primaju i daju informacije. Stoga, član 6. stav 2. ne može spriječiti vlasti da informišu javnost o krivičnim istragama koje su u toku, ali traži da to čine uz svu potrebnu diskreciju i oprez, ako će biti poštovana pretpostavka nevinosti (vidi naprijed citirani predmet *Allenet de Ribemont* stav 38. i predmet *Karakaş i Yeşilirmak protiv Turske*, broj 43925/98, stav 50, 28. juna 2005).

30. Također, Evropski sud je ukazao da treba učiniti temeljno razlikovanje između izjave da je neko tek osumnjičen da je počinio krivično djelo i jasne izjave, dok nema pravosnažne osude, da je pojedinac počinio krivično djelo o kojem je riječ. Evropski sud je naveo da je dosljedno naglašavao važnost biranja riječi javnih zvaničnika u njihovim izjavama prije nego što je nekoj osobi suđeno i ta osoba proglašena krivom za neko određeno krivično djelo (vidi naprijed citirani predmet *Daktaras* i predmete *Böhmer protiv Njemačke*, broj 37568/97, st. 54. i 56, 3. oktobra 2002. i *Nešták protiv Slovačke*, broj 65559/01, st. 88. i 89, 27. februara 2007). Također je naglasio važnost da državni zvaničnici poštuju pretpostavku nevinosti tokom konferencije za štampu (vidi naprijed citirani predmet *Butkevičius*, st. 50-52. i predmete *Lavents protiv Letonije*, broj 58442/00, stav 122, 28. novembar 2002. i *Y. B. i drugi protiv Turske*, br. 48173/99 i 48319/99, st. 49. i 51, 28. oktobra 2004). Evropski sud je ukazao da, ipak, pitanje predstavlja li neka izjava javnog dužnosnika povredu načela pretpostavke nevinosti mora biti utvrđeno u kontekstu konkretnih okolnosti u kojima je data pobijana izjava (vidi predmet *Adolf protiv Austrije*, 26. marta 1982, st. 36-41, Serija A broj 49). Evropski sud je ukazao da, u svakom slučaju, izražena mišljenja ne mogu predstavljati izjave javnog zvaničnika o tome da je podnosilac predstavke kriv, što bi ohrabrilo javnost da vjeruje da je on ili ona kriv i prejudiciralo ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti (vidi naprijed citirani predmet *Butkevičius*, stav 53).

31. Ustavni sud zapaža da je Evropski sud, primjenjujući navedene principe na predmet podnosioca predstavke, zaključio da su izjave koje su dali javni zvaničnici (direktor policije, glavni državni odvjetnik, predsjednik Vlade i predsjednik Republike) predstavljale izjavu o krivici podnosioca predstavke i prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti. Evropski sud je naveo da su, budući da su zvaničnici o kojima je riječ bili na visokim položajima, oni trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke koji je u toku. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, kako je to naglašeno u prednjem tekstu (st. 145-149), Evropski sud je zaključio da su njihove izjave sigurno ohrabrile javnost da vjeruje da je podnosilac predstavke kriv prije nego što mu je krivica

dokazana u skladu sa zakonom. U skladu s navedenim Evropski sud je zaključio da je došlo do povrede prava podnosioca predstavke da se smatra nevinim, te je stoga došlo do povrede člana 6. stav 2. Evropske konvencije (st. 150. i 151. presude *Peša protiv Hrvatske*).

32. Također, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u citiranoj presudi *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* ukazao da u tom predmetu osporeni navodi nisu dati unutar okvira krivičnog postupka, nego kao dio zajedničke izjave za štampu Tužilaštva i Ministarstva unutrašnjih poslova namijenjene javnosti. Evropski sud je naveo da je uzeo u obzir podnesak Vlade da je svrha osporene izjave da informiše javnost o koracima koje su poduzele vlasti u vezi sa Ismayilli događajima, a naročito da je njihova namjera da istraže umiješanost podnosioca predstavke u te događaje. Međutim, po mišljenju Evropskog suda, izjava, uzeta u cjelini, nije data s neophodnom diskrecijom i pažnjom. Naime, iako su vlasti na kraju relevantnog stava naveli da će radnje podnosioca predstavke biti detaljno istražene i biti pravno okvalifikovane ta je izjava negirana prethodnom jasnom izjavom, u istoj rečenici, da su te radnje podnosioca predstavke bile nezakonite. Zatim, navodeći u istom stavu da je utvrđeno da je podnosilac predstavke apelirao na lokalne stanovnike kao što su pozivi da se odupiru policiji, da ne poštuju službena lica i blokiraju ceste, Evropski sud je ukazao da su time vlasti u suštini prejudicirale sudsku ocjenu činjenica. Evropski sud je zaključio da je kao takva osporena izjava samo mogla uvjeriti javnost da je podnosilac predstavke kriv prije nego što je i dokazana njegova krivica prema zakonu, te da je stoga došlo do povrede člana 6. stav 2. Evropske konvencije (st. 127. i 128. presude *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana*).

33. Imajući u vidu navedenu praksu Evropskog suda, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, primjenjujući osnovne principe prava na pretpostavku nevinosti iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, ispitati da li je uslijed izjava javnih zvaničnika, na koje apelant ukazuje u apelaciji, došlo do kršenja apelantovog prava garantovanog članom 6. stav 2. Evropske konvencije. Ustavni sud zapaža da su nakon događaja od 7. februara 2014. godine u Sarajevu (kada je zapaljena zgrada Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a povodom kojeg događaja se trenutno vodi krivični postupak protiv apelanta pred Sudom BiH zbog krivičnog djela nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH), pojedini javni zvaničnici davali izjave u medijima koje su se odnosile na apelanta.

34. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da je apelant u prilogu apelacije dostavio video snimke i fotokopije novinskih članaka na koje je ukazao u apelaciji, te u koje je Ustavni sud, prilikom razmatranja apelacionih navoda, izvršio uvid. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je Dragan Lukač, direktor Federalne uprave policije, u centralnom dnevniku "Face" televizije od 16. februara 2014. godine, na pitanje novinara: "Smatrate da je Goran Zubac odgovoran?", odgovorio: "Apsolutno, apsolutno. Čak ja mislim da tu ima i krivične odgovornosti." U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je, u smislu prakse Evropskog suda, potrebno da se, čak i prije nego što je pokrenut krivični postupak protiv određene osobe, ne daju nikakvi javni navodi koji bi se mogli tumačiti kao da, po mišljenju određenih važnih javnih zvaničnika, potvrđuju krivicu tog lica (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Butkevičius*, stav 51). Međutim, iz navedene izjave Dragana Lukača, direktora Federalne uprave policije, proizlazi da je apelant "krivično odgovoran" u vezi s predmetnim događajem, iako u tom trenutku nije bio ni pokrenut krivični postupak protiv apelanta, čime je prejudicirao ocjenu činjenica nadležne sudske vlasti u vezi s događajem. Ustavni sud dalje

zapaža da je sedmični magazin "Dani" 27. februara 2014. godine objavio izjavu Šemsudina Mehmedovića, poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u kojoj je, između ostalog, navedeno: "Ukoliko bude pravde u BiH, Zubac će završiti u zatvoru." Ustavni sud ukazuje da iz navedene izjave proizlazi da je davalac izjave siguran da je apelant kriv, te da će kao takav završiti u zatvoru "ukoliko bude pravde". Po mišljenju Ustavnog suda, navedena izjava nesumnjivo predstavlja izjavu o apelantovoj "krivici" u vezi s predmetnim događajem, koja je prejudicirala ocjenu "apelantove krivične odgovornosti" od nadležne sudske vlasti. Također, Ustavni sud zapaža da je dnevni list "Oslobođenje" 27. augusta 2014. godine objavio tekst u vezi s Bakirom Izetbegovićem, članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kako slijedi: "Govoreći o potrebnom jačanju državnih institucija, naveo je da SIPA, odnosno njen čelnik Goran Zubac, nije adekvatno reagovao kad je prilikom građanskog bunta u februaru gorjela zgrada državnog Predsjedništva. 'Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost' - rekao je." U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da iz navedenog proizlazi da davalac izjave smatra da apelant "nije adekvatno reagovao" u toj situaciji, iako o tome tek treba da odluči nadležni sud u krivičnom postupku koji se vodi protiv apelanta, čime je prejudicirao ocjenu činjenica od nadležnog suda. Također, Ustavni sud ukazuje da iz izjave "Mi ćemo njega poslati vjerovatno u zatvor kao što smo smijenili 'ministra za (ne)sigurnost'," proizlazi da je apelant "vjerovatno kriv", što opet predstavlja prejudiciranje ocjene nadležnog suda u pogledu apelantove "krivične odgovornosti".

35. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su navedene izjave Dragana Lukača - direktora Federalne uprave policije, Šemsudina Mehmedovića - poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Bakira Izetbegovića - člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine predstavljale izjavu o apelantovoj "krivici", te da su kao takve prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti. Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda povodom tog pitanja, smatra da su navedeni javni zvaničnici, prilikom davanja svojih izjava, trebali postupati s posebnim oprezom u svom izboru riječi za opisivanje apelantove krivične odgovornosti u vezi s predmetnim događajem. Međutim, s obzirom na sadržaj njihovih izjava, Ustavni sud smatra da su te izjave, kako to osnovano navodi i apelant, ohrabrine javnost da vjeruje da je apelant kriv prije nego što je i dokazana njegova krivica u skladu sa zakonom. Stoga, Ustavni sud smatra da je, uslijed izjava navedenih javnih zvaničnika, došlo do povrede apelantovog prava iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

36. S druge strane, Ustavni sud smatra da sve ostale izjave javnih zvaničnika, na koje je apelant ukazao u apelaciji, s obzirom na njihov sadržaj ne predstavljaju izjave o apelantovoj "krivici", te da kao takve ne dovode u pitanje poštovanje garancija iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije.

Ostali navodi

37. Apelant smatra da je optužnica, koja je potvrđena protiv njega, pripremljena u svrhu odmazde jer je Državna agencija za istrage i zaštitu, na čijem je čelu apelant, lišila slobode visokopozicioniranog zvaničnika SDA Šemsudina Mehmedovića, kao i u svrhu sprečavanja drugih istraga koje provodi Državna agencija za istrage i zaštitu. Stoga, apelant smatra da je došlo do kršenja člana 18. u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da apelant, osim iznošenja svog mišljenja u tom pogledu, nije ponudio odgovarajuće argumente i dokaze u prilog takvim tvrdnjama, tako da se Ustavni sud neće posebno baviti ispitivanjem navodne povrede člana 18. u vezi s čl. 6. i 17. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

38. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može u odluci kojom usvaja apelaciju odrediti naknadu nematerijalne štete, koja se, u smislu stava 2. navedenog člana, određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda. Međutim, određivanje naknade nematerijalne štete zbog utvrđene povrede određenih ustavnih prava predstavlja izuzetak a ne pravilo, te imajući u vidu da Ustavni sud za razliku od postupka pred redovnim sudovima naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju za apelanta adekvatna satisfakcija utvrđivanje kršenja ustavnog prava i to u fazi kada krivični postupak protiv njega još uvijek traje odnosno nije okončan, čime je blagovremeno ukazano na kršenje apelantovog prava na pretpostavku nevinosti, te spriječene eventualne negativne posljedice kršenja navedenoga prava.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje kako postoji kršenje prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 2. Evropske konvencije u odnosu na izjave javnih zvaničnika Dragana Lukača - direktora Federalne uprave policije, Šemsudina Mehmedovića - poslanika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Bakira Izetbegovića - člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine jer su predstavljale izjavu o apelantovoj "krivici", te su kao takve prejudicirale ocjenu činjenica od nadležne sudske vlasti i ohrabrine javnost da vjeruje kako je apelant kriv prije nego što je i dokazana njegova krivica u skladu sa zakonom.

40. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka 1), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić, s. r.

KAZALO**USTAVNI SUD****BOSNE I HERCEGOVINE**

67	Odluka broj AP 4309/14 (hrvatski jezik)	1	68	Odluka broj AP 4319/14 (hrvatski jezik)	31
	Odluka broj AP 4309/14 (srpski jezik)	11		Одлука број АП 4319/14 (српски језик)	38
	Odluka broj AP 4309/14 (bosanski jezik)	21		Odluka broj AP 4319/14 (bosanski jezik)	45

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Marin Vukoja - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za 1 polugodište 2015. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM